

Γονικές Αποξενωτικές Συμπεριφορές: Μία ανομολόγητη μορφή ενδοοικογενειακής βίας

Jennifer J. Harman Colorado State University

Edward Kruk University of British Columbia

Denise. A. Hines

Clark University

Μολονότι επηρεάζει εκατομμύρια οικογένειες σε όλον τον κόσμο, η Γονική Αποξένωση έχει σε μεγάλο βαθμό αγνοηθεί ή απορριφθεί ως μορφή ενδοοικογενειακής βίας από νομικούς και επαγγελματίες (ψυχικής) υγείας. Αυτή η σύνθετη μορφή επιθετικότητας περιλαμβάνει έναν τύπο γονέα που χρησιμοποιεί μακροχρόνια μία ποικιλία επιθετικών συμπεριφορών, ώστε να βλάψει τη σχέση μεταξύ του παιδιού και του έτερου γονέα ή/και να πληγώσει απευθείας τον έτερο γονέα, λόγω της σχέσης του με το παιδί. Όπως και οι άλλες μορφές ενδοοικογενειακής βίας, η Γονική Αποξένωση έχει σοβαρές και αρνητικές συνέπειες (στη ζωή) των μελών της οικογένειας, όμως, τα θύματα συχνά κατηγορούνται για την εμπειρία τους. Προκειμένου η Γονική Αποξένωση να αναγνωριστεί ως μορφή ενδοοικογενειακής βίας και να διασφαλιστεί η προστασία των θυμάτων βάσει του Νόμου και της Κοινωνικής Πολιτικής, μία επίσημη ανασκόπηση και η σύγκριση μεταξύ των αποξενωτικών συμπεριφορών και των αποτελεσμάτων της παιδικής κακοποίησης και της βίας από στενούς συντρόφους είναι απολύτως απαραίτητες. Το συμπέρασμα αυτής της έρευνας υπογραμμίζει πως η κοινωνική άρνηση της Γονικής Αποξένωσης καθίσταται αντιληπτή όπως η ιστορική κοινωνική και πολιτική άρνηση άλλων μορφών κακοποίησης σε πολλά μέρη του κόσμου (π.χ. η παιδική κακοποίηση πριν από έναν αιώνα). Ο επαναπροσδιορισμός των αποξενωτικών συμπεριφορών του γονέα ως μορφής ενδοοικογενειακής βίας χρησιμεύει, επίσης, και ως μία απεγνωσμένη έκκληση για δράση προς τους κοινωνικούς επιστήμονες, ώστε να εστιάσουν περισσότερο το θεωρητικό και εμπειρικό ενδιαφέρον τους σε αυτό το θέμα.

Αυτό το άρθρο παρουσιάζει γονικές αποξενωτικές συμπεριφορές ως μία μορφή ενδοοικογενειακής βίας με σοβαρές συνέπειες στα παιδιά και τις οικογένειες. Η επαγγελματική αναγνώριση της Γονικής Αποξένωσης και των αποξενωτικών συμπεριφορών που την προκαλούν είναι ένα απαραίτητο πρώτο βήμα προς την τόνωση της τόσο αναγκαίας έρευνας σε αυτόν τον τομέα και την ανάπτυξη και δοκιμή αποτελεσματικών κλινικών, εκπαιδευτικών και νομικών παρεμβάσεων, με σκοπό την πρόληψη και την άμβλυνση των καταστροφικών επιπτώσεων αυτής της μορφής ενδοοικογενειακής βίας.

Λέξεις κλειδιά: Γονική Αποξένωση, παιδική κακοποίηση, βία από στενούς συντρόφους, οικογενειακή βία, ενδοοικογενειακή βία

Η επιθετικότητα ενός ανθρώπου περιλαμβάνει συμπεριφορές που στρέφονται προς ένα άλλο άτομο με άμεση πρόθεση να προκαλέσει βλάβη. Ορισμένοι ψυχολόγοι υποστηρίζουν πως, για να ληφθεί υπόψη η επιθετικότητα, πρέπει, επίσης, να υπάρχει η πεποίθηση ότι η συμπεριφορά θα προκαλέσει βλάβη και ότι ο στοχευόμενος κινητοποιείται για να την αποφύγει. Η ανθρώπινη επιθετικότητα παραδοσιακά έχει χαρακτηριστεί ως εχθρική ή ενορχηστρωμένη ως προς τη μορφή, με την εχθρική επιθετικότητα να εκδηλώνεται μέσω απερίσκεπτων, απρογραμμάτιστων συμπεριφορών που διαπράττονται ως αντίδραση του θυμωμένου (προσώπου) σε μία αντιληπτή πρόκληση και την ενορχηστρωμένη επιθετικότητα, η οποία περιγράφει επιθετικές συμπεριφορές που είναι προμελετημένες και εκπεφρασμένες ως μέσο για την επίτευξη κάποιου στόχου εκτός από το να πληγώσουν τον στοχευόμενο. Με την ενορχηστρωμένη επιθετικότητα, ο στοχοποιούμενος ουσιαστικά πληγώνεται καθώς ο επιτιθέμενος προσπαθεί να επιτύχει τον στόχο του. Αρκετές θεωρίες έχουν οδηγήσει τις περισσότερες έρευνες με αντικείμενο την ανθρώπινη επιθετικότητα, συμπεριλαμβανομένης της Θεωρίας των Γνωσιακών Συστημάτων και της Θεωρίας της Κοινωνικής Μάθησης, στο συμπέρασμα ότι η ανθρώπινη επιθετικότητα μπορεί να λάβει πολλές μορφές, όπως κουτσομπολιό, εκφοβισμός, σωματική επίθεση, γενοκτονία, πόλεμος κ.ά. Στόχος του παρόντος άρθρου είναι να περιγράψει και να χαρακτηρίσει μία συγκεκριμένη και σύνθετη μορφή επιθετικής και ενορχηστρωμένης επιθετικότητας, η οποία έχει σε

μεγάλο βαθμό παραβλεφθεί από πολλούς κοινωνικούς επιστήμονες: την Γονική Αποξένωση.

Η Γονική Αποξένωση αναφέρεται στην απροθυμία ή την άρνηση του παιδιού να έχει σχέση με έναν γονέα (εδώ αναφέρεται ως «στοχευόμενος γονέας» ή ΣΓ) για παράλογους ή υπερβολικούς λόγους. Κλινικοί ιατροί κι ερευνητές έχουν περιγράψει πολυάριθμα συμπτώματα, τα οποία αποτελούν ενδείξεις ότι ένα παιδί έχει αποξενωθεί ή αποξενώνεται από τον έναν γονέα, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ενός ακραίου εξευτελισμού του ΣΓ, πραγματοποιώντας επιπόλαιες εκλογικεύσεις στις καταγγελίες τους εις βάρος του ΣΓ, επικαλούμενοι δανεικά σενάρια, κατασκευασμένα από τον αποξενωτή γονέα, με αποτέλεσμα οι ιστορίες του παιδιού που σχετίζονται με παρελθόντα γεγονότα να είναι ακριβώς οι ίδιες με την εκδοχή του αποξενωτή γονέα (ενίοτε χρησιμοποιώντας πανομοιότυπες λέξεις) και μεταδίδοντας την εχθροπάθειά τους και σε άλλους ανθρώπους. Όταν το παιδί απορρίπτει έναν γονικό τύπο, η συμπεριφορά του συχνά συνοδεύεται από μία παντελή απουσία εμφανούς αμφιθυμίας, ενοχή ή τύψεις για την απόρριψή του και το παιδί θα συμμαχήσει με τον αποξενωτή γονέα (εφεξής ΑΓ) σε οποιαδήποτε διαμάχη ή σύγκρουση.

Η Γονική Αποξένωση είναι το αποτέλεσμα που σχετίζεται με τις αποξενωτικές συμπεριφορές. Παρά το γεγονός ότι οι αποξενωτικές συμπεριφορές δεν οδηγούν πάντα σε σοβαρή Γονική Αποξένωση, που είναι η πλήρης απόρριψη και άρνηση επαφής με τον ΣΓ, εξακολουθούν να επηρεάζουν το παιδί και τον άλλο γονικό τύπο με πολλούς αρνητικούς τρόπους, ακόμη και στις πιο ήπιες περιστάσεις. Αυτά τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ότι το παιδί νιώθει εγκαταλελειμμένο και βιώνει τον θυμό ή/και την απόρριψη του ΣΓ για αδικαιολόγητους λόγους. Υπάρχουν, επίσης, ενδεχόμενες επιπτώσεις σε πολλά επίπεδα: ψυχολογικό (π.χ. κατάθλιψη), εκπαιδευτικό (π.χ. πτώση στην ακαδημαϊκή επίδοση), νομικό (χρόνος, δαπάνη) και οργανικό (π.χ. υψηλή αρτηριακή πίεση). Οι συμπεριφορές που προκαλούν Γονική Αποξένωση συλλειτουργούν σε ένα ευρύ συνεχές που κυμαίνεται από την ήπια και ελαφριά ως την σοβαρή (Γονική Αποξένωση). Οι αποξενωτικές συμπεριφορές του γονέα δεν είναι εξαρχής διακριτές, προκειμένου να ληφθούν υπόψη ως γονική αποξενωτική συμπεριφορά, αυτό παγιώνεται τυπικά με την

πάροδο του χρόνου και παράλληλα με μία πλειάδα άλλων συμπεριφορών που έχουν πρόθεση να πληγώσουν, να βλάψουν ή να καταστρέψουν τη σχέση μεταξύ του παιδιού και του έτερου γονέα. Αυτές οι συμπεριφορές σκοπεύουν να βλάψουν τον άλλον γονικό τύπο και τη σχέση του με το παιδί και ο ΣΓ κινητοποιείται, για να τις αποφύγει. Παραδείγματος χάριν, ο ΑΓ μπορεί να κακολογεί τον ΣΓ στο παιδί κι επιπλέον να παρεμβαίνει στην επικοινωνία του με τον ΣΓ (ενδεικτικά αναφέρεται ο αποκλεισμός τηλεφωνικών κλήσεων, όταν το παιδί ευρίσκεται υπό την φροντίδα του ΑΓ). Τα παιδιά χρησιμοποιούνται ως εργαλεία από τον ΑΓ σε αυτές τις «εκστρατείες» και στην συνέχεια είναι αυτά που πληγώνονται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο σε αυτή τη διαδικασία. Οι γονικές αποξενωτικές συμπεριφορές είναι, επομένως, τόσο εχθρικές όσο και ενορχηστρωμένες μορφές επιθετικότητας.

Παρότι οι αποξενωτικές συμπεριφορές του γονέα μπορεί να εμφανιστούν σε μη διασπασμένες οικογένειες, εμφανίζονται συχνότερα σε διασπασμένες οικογένειες, ιδίως σε εκείνες που ευρίσκονται σε δίκη ρύθμισης των διαφορών τους σχετικά με την επιμέλεια του παιδιού. Μέχρι σήμερα, η πλειοψηφία των ερευνών έχει μελετήσει την Γονική Αποξένωση ως υφιστάμενη μεταξύ δύο βιολογικών γονέων. Ωστόσο, ο ΣΓ και ο ΑΓ μπορεί να είναι οποιοσδήποτε γονικός τύπος στη ζωή ενός παιδιού (θετός γονέας, συγγενής, παππούς κ.τ.λ.), χωρίς να υπάρχουν διακρίσεις. Ελάχιστες διαφορές έχουν παρατηρηθεί με κριτήριο το φύλο, αναφορικά με το ποιος είναι ο στόχος των αποξενωτικών συμπεριφορών. Οι ειδικοί έχουν διαπιστώσει ότι το καθεστώς επιμέλειας, παρά το φύλο, είναι κάτι περισσότερο από σημαντικός προγνωστικός παράγοντας όσον αφορά στο ποιος γονέας είναι πιθανό να αποξενώσει. Η αύξηση των παιδιών που έχουν αποξενωθεί από τον έναν γονέα μάς έχει προκαλέσει να ποσοτικοποιήσουμε το φαινόμενο, λόγω της ανάγκης για μία ακριβή διάγνωση του αποτελέσματος αλλά ορισμένες εκτιμήσεις αναφέρουν το 29% των παιδιών από διαζευγμένα σπίτια ως αποξενωμένα από τον έναν γονέα σε κάποιον βαθμό. Επί παραδείγματι, βάσει ενός διαδικτυακού δείγματος, 5%-45% των γονέων αναφέρουν ότι οι ίδιοι έχουν υιοθετήσει μία αποξενωτική συμπεριφορά· οι συμπεριφορές που αναφέρουν οι γονείς σε υψηλότερα ποσοστά (π.χ. φωνάζοντας στον άλλον γονέα παρουσία του παιδιού εμφανίζονται πιο συχνά από άλλες συμπεριφορές που συνάδουν με την έννοια της Γονικής Αποξένωσης (π.χ. μετακίνηση

του παιδιού εκτός πόλεως), διότι υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες να εμπλακούν στην πρώτη περιγραφόμενη συνθήκη. Καίτοι μερικές συμπεριφορές από αυτές συμβαίνουν, εξαιτίας μίας συνηθισμένης σύγκρουσης (π.χ. φωνάζοντας στον έτερο γονέα ενώπιον του παιδιού) ή εξαιτίας μίας ανάγκης (μετακόμιση εκτός πόλεως), η επίμονη και μεθοδική χρήση αυτών των συμπεριφορών είναι που οδηγεί στη Γονική Αποξένωση.

Η διαθέσιμη δημοσιευμένη βιβλιογραφία με διακύβευμα τη Γονική Αποξένωση δεικνύει ότι υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των πληττόμενων μελών της οικογένειας και των επαγγελματιών της ψυχικής υγείας σχετικά με τους τύπους συμπεριφοράς που χρησιμοποιούν οι ΑΓ, για να αποξενώσουν. Ωστόσο, δεν υπάρχει ακόμη ρητή επαγγελματική αναγνώριση αυτών των συμπεριφορών ως μίας μορφής ενδοοικογενειακής βίας από τις Κοινωνικές Επιστήμες. Πράγματι, ο Ron Berglas, ένας πολίτης της Πολιτείας της California, απευθύνθηκε στο Συμβούλιο Συμπεριφοριστικών Επιστημών της California, στις 3 Μαρτίου του 2017, αιτούμενος η Γονική Αποξένωση να αποτελέσει αντικείμενο εκπαίδευσης για όλους του επαγγελματίες της Πολιτείας. Στο τέλος της εισήγησής του, ένα μέλος του Συμβουλίου δήλωσε ότι η Γονική Αποξένωση πρέπει πρώτα να εδραιωθεί στα ταξινομητικά εγχειρίδια ως μία μορφή συναισθηματικής κακοποίησης και ενδοοικογενειακής βίας. Εφόσον αυτό το κριτήριο παγιωθεί, στη συνέχεια ο εκάστοτε ενδιαφερόμενος μπορεί να αιτηθεί την εκπαίδευση και κατάρτιση του επαγγελματία με τον οποίον συνεργάζεται.

Συνεπώς, ο σκοπός αυτού του άρθρου είναι να παράσχει μια ανασκόπηση επιλεγμένης βιβλιογραφίας και έρευνας σχετιζόμενης με τις γονικές συμπεριφορές αποξένωσης και τα αντίστοιχα αποτελέσματά τους, χρησιμοποιώντας επαγγελματικά αναγνωρισμένες νομικές εννοιολογήσεις κι εννοιολογήσεις της δημόσιας υγείας για την οικογενειακή βία. Αυτή η ανασκόπηση είναι το απαραίτητο πρώτο βήμα προτού οι βλάβες των θυμάτων καταγραφούν και αξιολογηθούν. Θα συζητήσουμε αναφορικά με την πρόθεση σε επόμενη ενότητα του άρθρου, επειδή άτομα που αρνούνται την ύπαρξη της Γονικής Αποξένωσης ή ελαχιστοποιούν το εύρος της, χρησιμοποιούν την πρόθεση, για να τροφοδοτήσουν τον δημόσιο διάλογο και να δικαιολογήσουν τη χρήση οικογενειακής βίας. Η παρούσα ανασκόπηση είναι απαραίτητη, ώστε η προσοχή των ερευνητών να εστιαστεί στην κατανόηση και την

εύρεση λύσεων για την πρόληψη και τη θεραπεία της γονικής αποξένωσης (π.χ. χορήγηση χρηματοδότησης για βασική έρευνα, θεωρητική πρόοδο και παρέμβαση).

Οικογενειακή Βία

Οι ανακρίβειες στον τρόπο με τον οποίο έχει εννοιολογηθεί η οικογενειακή βία έχουν οδηγήσει σε μεγάλη ποικιλία νομικών και κλινικών ορισμών σε όλο τον κόσμο. Η απαρίθμηση των πολλών και διαφορετικών νομικών και κλινικών ορισμών είναι εκτός του πεδίου μελέτης αυτού του άρθρου (βλ. νομικές ανασκοπήσεις όπως Cutland, 2012 και Meyersfeld, 2004 για ορισμένα παραδείγματα), οπότε εδώ θα περιγράψουμε πώς η οικογενειακή βία εννοιολογείται γενικά. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έχει ορίσει τη βία ως *«τη σκόπιμη χρήση σωματικής βίας ή δύναμης, απειλούμενης ή πραγματικής, εναντίον του εαυτού μας, ενός άλλου ατόμου ή εναντίον μιας ομάδας ή κοινότητας, που είτε οδηγεί είτε έχει πολλές πιθανότητες να οδηγήσει σε τραυματισμό, θάνατο, ψυχολογική βλάβη, κακή ανάπτυξη ή στέρηση»* (σελ. 4, Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi, & Lozano, 2002). Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ορίζει την οικογενειακή βία, γνωστή και ως ενδοοικογενειακή βία, ως κάθε βίαιη πράξη που προκαλείται από ένα μέλος της οικογένειας σε άλλο, όρος που περιλαμβάνει τόσο την παιδική κακοποίηση όσο και την ενδοοικογενειακή βία (IPV). Η βία, σύμφωνα με τον συγκεκριμένο ορισμό, περιλαμβάνει τη σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική και οικονομική βία καθώς και την παραμέληση (Organisation for Economic Cooperation and Development, 2013).

Οι νομικοί ορισμοί για την οικογενειακή βία έχουν προσδιορίσει αρκετούς τύπους. Παραδείγματος χάριν, το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ προσδιορίζει σωματικές, σεξουαλικές, συναισθηματικές, οικονομικές ή ψυχολογικές ενέργειες ή απειλές για ενέργειες ως μορφές βίας που μπορούν να εκφοβίσουν, χειραγωγήσουν, ταπεινώσουν, απομονώσουν, τρομοκρατήσουν, εξαναγκάσουν, απειλήσουν, κατηγορήσουν, πληγώσουν, τραυματίσουν κάποιον (Office of Violence Against Women, U.S. Department of Justice, 2017). Οι κρατικοί θεσμοί στις Ηνωμένες Πολιτείες καθορίζουν μεμονωμένα τι είναι βία και η πλειονότητα (42/50) των πολιτειών των ΗΠΑ έχουν οικογενειακή βία που ορίζεται στους ποινικούς τους κώδικες (Child Welfare Information Gateway, 2017).

Επιπλέον, υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στον τρόπο με τον οποίον η ενδοοικογενειακή βία ορίζεται ενώ ποιος θεωρείται θύμα οικογενειακής βίας, επίσης, ποικίλλει μεταξύ νομικών δικαιοδοσιών και χωρών (Γραφείο Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και τα Εγκλήματα, 2010). Παραδείγματος χάριν, στις ΗΠΑ, «θύματα» είναι συχνά μόνο εκείνα τα άτομα που βλάπτονται από συγκεκριμένα αδικήματα όπως κακούργημα ή πλημμέλημα (National Crime Victim Law Institute, 2011). Το Διεθνές Δίκαιο παραδοσιακά δεν δίνει ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα και δεν υπάρχει διεθνής αντίληψη όσον αφορά στο τι χαρακτηρίζει κάποιον (Romani, 2010). Το ψήφισμα 40/34 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών ορίζει ως «θύμα» ένα άτομο που έχει υποστεί βλάβη «συμπεριλαμβανομένου του σωματικού ή ψυχικού τραυματισμού [και] του συναισθηματικού πόνου . . . μέσω πράξεων ή παραλείψεων που παραβιάζουν τον Ποινικό Κώδικα . . . συμπεριλαμβανομένων εκείνων των νόμων που απαγορεύουν την εγκληματική κατάχρηση εξουσίας» (United Nations General Assembly, 1985). Σημαντικό είναι ότι αυτός ο ορισμός συμπεριλαμβάνει την οικογένεια και τα εξαρτώμενα άτομα του άμεσου θύματος που έχουν υποστεί βλάβη βοηθώντας το άτομο που βρίσκεται σε κίνδυνο ή στην προσπάθεια αποτροπής της θυματοποίησης (Romani, 2010).

Οι νομικές δικαιοδοσίες ποικίλλουν επίσης ως προς το εάν τα παιδιά που γίνονται μάρτυρες οικογενειακής βίας θεωρούνται θύματα. Τα παιδιά μπορούν να εκτεθούν στη βία είτε άμεσα είτε έμμεσα βλέποντας βία στην οικογένεια, την κοινότητα ή/και το σχολείο τους (Hillis, Mercy, & Saul, 2017). Τα παιδιά θύματα που εκτίθενται σε οικογενειακή βία (βία στενού συντρόφου ή IPV) βιώνουν πολλές βλαπτικές συνέπειες και σημαντικές συναισθηματικές βλάβες (Ayoub, Deutsch, & Maraganore, 1999; McTavish, MacGregor, Wathen, & MacMillan, 2016). Αυτά τα αποτελέσματα μπορεί να προκύψουν είτε βλέποντας τις βίαιες συμπεριφορές, ευρισκόμενα στο σπίτι όπου συμβαίνουν τέτοια γεγονότα (Hines & Douglas, 2016b) είτε απλώς έχοντας επίγνωση αυτών (MacMillan & Wathen, 2014). Ο όρος «παιδί επηρεασμένο από δυσφορία γονικής σχέσης» (CAPRD) εμφανίζεται στην πιο πρόσφατη έκδοση του DSM-5 και περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων γονικής σχέσης που έχουν αρνητικές συνέπειες για τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένης της στενοχώριας και της βίας από τον σύντροφο και των συμπεριφορών αποξένωσης των γονέων (Bernet et al., 2016). Τα παιδιά που έχουν εκτεθεί σε σύγκρουση συντρόφου

και επιθετικότητα έχουν φτωχότερη ψυχολογική και κοινωνική προσαρμογή, φτωχότερες ακαδημαϊκές επιδόσεις και υψηλότερες περιπτώσεις διαταραχών συμπεριφοράς (Amato, 2001; Douglas & Hines, 2016a, 2016b). Οι ειδικοί στη γονική αποξένωση υποστήριξαν ότι οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης είναι μια μορφή παιδικής κακοποίησης (Templar et al., 2017) και η σοβαρή γονική αποξένωση είναι μια ακραία εκδήλωση τόσο του CARPD όσο και του «προβλήματος σχέσεων γονέα-παιδιού» στο DSM-5 (Warshak, 2015a).

Παρά τις αρνητικές συνέπειες που έχει στα παιδιά η παρακολούθηση οικογενειακής βίας, μόνο 24 πολιτείες στις ΗΠΑ έχουν αναγνωρίσει ότι τα παιδιά που γίνονται μάρτυρες οικογενειακής βίας είναι παράπλευρα θύματα και έχουν συντάξει νόμους για την προστασία των παιδιών για να την αντιμετωπίσουν στους ποινικούς ή αστικούς τους κώδικες. Αντίθετα, ο Αυστραλιανός Νόμος για το Οικογενειακό Δίκαιο, 1975 Sect 4AB προσδιορίζει ότι τα παιδιά εκτίθενται σε οικογενειακή βία όταν βλέπουν, ακούν ή βιώνουν τα αποτελέσματα της οικογενειακής βίας (Commonwealth Consolidated Acts, n.d.). Τα αυστραλιανά δικαστήρια έχουν εφαρμόσει αυτόν τον ορισμό της οικογενειακής βίας σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου με αλλοτριωμένα παιδιά, επειδή οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης αναγνωρίζονται ως μια μορφή οικογενειακής βίας που προκαλεί βλάβη στα παιδιά (π.χ. Ομοσπονδιακό Περιφερειακό Δικαστήριο της Αυστραλίας, 2015).

Το 2010, η Βραζιλία ψήφισε νόμο που ποινικοποιεί τη γονική αποξένωση επειδή χαρακτηρίστηκε ως ηθική κακοποίηση σε βάρος παιδιού ή εφήβου, παραβιάζει το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα του παιδιού να έχει υγιείς οικογενειακές αλληλεπιδράσεις και οικογενειακή ζωή και θεωρείται παραβίαση των γονικών καθηκόντων που απορρέουν από τη γονική επιμέλεια (Βραζιλιάνικος νόμος αριθ. 12 318, 2010). Τα παραδείγματα γονικών συμπεριφορών αποξένωσης που περιγράφονται σε αυτόν τον νόμο περιλαμβάνουν την οργάνωση εκστρατειών για τη δυσφήμιση του ΣΓ, την υπονόμηση της γονικής εξουσίας του ΣΓ, την πρόληψη της επαφής και της επίσκεψης μεταξύ του παιδιού και του ΣΓ ή/και της ευρύτερης οικογένειας, την απόκρυψη προσωπικών πληροφοριών για το παιδί (π.χ. σχολικά αρχεία) από τον ΣΓ, θέτοντας ψευδείς ισχυρισμούς κακοποίησης και αλλαγή της κατοικίας ή των στοιχείων επικοινωνίας του παιδιού χωρίς να ειδοποιηθεί ο ΣΓ. Ο νόμος επιτρέπει στους δικαστές να διώκουν τους ΑΓ για τις καταχρηστικές

συμπεριφορές τους προς το παιδί και τον ΣΓ, ακόμη και να αναιρούν την επιμέλεια εάν αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

Παρά τη σιωπηρή και ρητή αναγνώριση των συμπεριφορών αποξένωσης των γονέων ως μορφής οικογενειακής βίας σε χώρες όπως η Αυστραλία και η Βραζιλία, δεν έχει λάβει νομική αναγνώριση σε άλλες δικαιοδοσίες, όπως οι ΗΠΑ, επαγγελματίες και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στους τομείς της ενδοοικογενειακής βίας και της κακοποίησης παιδιών (π.χ., Bruch, 2001; Dallam & Silberg, 2016) σχετικά με την πραγματικότητα (Clemente & Padilla-Racero, 2015) και την επικράτηση της γονικής αποξένωσης (Rowen & Emery, 2014) , ιδιαίτερα όσον αφορά στο εάν το πρόβλημα μπορεί να θεωρηθεί ψυχολογικό «σύνδρομο» (Parental Alienation Syndrome ή PAS; Gardner, 1999; Warshak, 2015a). Αυτή η άρνηση θυμίζει την άρνηση σε κοινωνικό επίπεδο της ύπαρξης και της επικράτησης της ενδοοικογενειακής βίας και της κακοποίησης παιδιών στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά στις αρχές του 20ου αιώνα και σε όλη τη διάρκεια του 20ου αιώνα (π.χ. Pleck, 2004; Roy, 1977).

Λόγω της αντίστασης στην αποδοχή της πραγματικότητας ότι οι γονείς υιοθετούν συμπεριφορές που βλάπτουν μια άλλη γονική φιγούρα και τη σχέση της γονικής φιγούρας με τα παιδιά τους, η γονική αποξένωση και οι συμπεριφορές που την προκαλούν δεν έχουν αναγνωριστεί ως μια «αλλόκοτη» μορφή επίθεσης. Επιπλέον, η γονική αποξένωση μερικές φορές περιγράφεται ως μια ιστορία που χρησιμοποιούν μόνο κακοποιοί πατέρες για να αποκτήσουν την επιμέλεια των παιδιών τους και να κακοποιήσουν τον άλλο γονέα (π.χ. Ellis & Boyan, 2010). Αυτή η άρνηση απομακρύνει την προσοχή από μια σοβαρή κρίση δημόσιας υγείας (Fidler, Bala, & Saini, 2013; Vezzetti, 2016) που επηρεάζει περίπου 22 εκατομμύρια ή περισσότερους πατέρες και μητέρες και τα παιδιά τους στις ΗΠΑ (Harman et al., 2016b), και πιθανότατα εκατομμύρια ακόμη σε όλο τον κόσμο.

Κατάσταση της Έρευνας για τη Γονική Αποξένωση

Πριν σκιαγραφήσουμε πώς αντιστοιχίζονται συγκεκριμένες γονικές συμπεριφορές αποξένωσης σε επαγγελματικά αναγνωρισμένες (νομικές και κλινικές) μορφές παιδικής κακοποίησης, IPV και τα σχετικά αποτελέσματά τους, είναι σημαντικό να εξετάσουμε την τρέχουσα κατάσταση της έρευνας για τη γονική αποξένωση. Μέχρι σήμερα, περισσότερα από 1.000 βιβλία, κεφάλαια βιβλίων και άρθρα έχουν δημοσιευτεί σε περιοδικά ψυχικής υγείας ή νομικά επαγγελματικά περιοδικά σχετικά

με το θέμα της γονικής αποξένωσης (Vanderbilt University Medical Center, 2017). Ωστόσο, η πλειονότητα της τεκμηρίωσης σχετικά με την παρουσία και τις πηγές της γονικής αποξένωσης προέρχεται από ανασκοπήσεις νομικών περιπτώσεων, γνωμοδοτήσεις ειδικών, κλινικές μελέτες περιπτώσεων και ποιοτικές μελέτες που βασίζονται στην έρευνα (Saini et al., 2016). Η διεξαγωγή έρευνας σχετικά με τον επιπολασμό, την αιτιολογία, τη διάγνωση και την αξιολόγηση και τα θεραπευτικά αποτελέσματα της γονικής αποξένωσης απαιτεί πόρους. Η απαραίτητη χρηματοδότηση για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας έρευνας δεν έχει προβλεφθεί επειδή οι συμπεριφορές αποξένωσης των γονέων δεν έχουν ακόμη αναγνωριστεί ως μορφή οικογενειακής βίας. Για παράδειγμα, παρόλο που υπάρχουν συγχρονικά στοιχεία από έρευνες και νομικές υποθέσεις ότι μεγαλύτερες ποσότητες γονικών συμπεριφορών αποξένωσης συνδέονται με μεγαλύτερη εχθρότητα και απόρριψη ενός γονέα (Baker & Eichler, 2016; Burrill, 2001), μια διαχρονική μελέτη σε ένα ποικίλο δείγμα οικογενειών είναι απαραίτητη για την ενημέρωση της αιτιότητας. Μια τέτοια μελέτη δεν είναι δυνατή χωρίς σημαντική χρηματοδότηση. Κατά συνέπεια, η πλειονότητα των εμπειρικών μελετών που έχουν δημοσιευθεί μέχρι σήμερα για τη γονική αποξένωση έχουν αντληθεί από δείγματα ευκολίας, βασίζονται σε αναδρομικές αναφορές ΣΓ και ενήλικων παιδιών και χρησιμοποιούν σχέδια διατομής, συχνά χωρίς ομάδες σύγκρισης. Η επαγγελματική και δημόσια άρνηση αυτού του φαινομένου έχει εμποδίσει την πρόοδο της έρευνας σε αυτό το θέμα, επειδή έχει εμποδίσει την πρόσβαση των ερευνητών στη χρηματοδότηση.

Σε μια πρόσφατη ανασκόπηση της δημοσιευμένης έρευνας για τη γονική αποξένωση, οι Saini, Johnston, Fidler και Bala (2016) χρησιμοποίησαν ένα αυστηρό σύνολο κριτηρίων για να προσδιορίσουν μελέτες (δημοσιευμένες πριν από το 2015) που ανέφεραν μεγέθη δειγμάτων και μεθόδους επιλογής, τις μεθόδους συλλογής δεδομένων, πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες ανάλυσης δεδομένων και έκθεση των ευρημάτων. Η αναζήτησή τους κατέληξε σε 45 δημοσιευμένα άρθρα και 13 διδακτορικές διατριβές που δημοσιεύθηκαν στα αγγλικά. Δυστυχώς, πολλές από τις μελέτες που εντοπίστηκαν είχαν σχεδιαστικούς περιορισμούς (π.χ. μικρά μεγέθη δείγματος, έλλειψη ομάδων σύγκρισης) που περιορίζει τη γενίκευσή τους, οδηγώντας τους συγγραφείς στο συμπέρασμα ότι η κατάσταση της έρευνας για τη γονική αποξένωση βρίσκεται στα αρχικά της στάδια (Saini et al., 2016). Παρά τους

περιορισμούς, είναι σημαντικό για τους σκοπούς μας ότι οι συγγραφείς βρήκαν μια πολύ υψηλή συναίνεση στο εύρημα ότι «μητέρες, πατέρες, παιδιά, νεαροί ενήλικες και σύμβουλοι ήταν σε θέση να περιγράψουν τις σαφείς συμπεριφορές που μπορεί να διαπράττονται από έναν γονέα και έχουν την ικανότητα να απομακρύνουν, να βλάψουν ή να καταστρέψουν τη σχέση ενός παιδιού με τον άλλο γονέα» (σελ. 418), καθώς και συναίνεση ως προς το ποια αποτελέσματα σχετίζονται με διαφορετικά επίπεδα σοβαρότητας της γονικής αποξένωσης στα παιδιά (Saini et al., 2016). Αυτή η συναίνεση βρίσκεται σε πολλές διαφορετικές μελέτες χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους και δείγματα. Ως εκ τούτου, υπήρξε αξιοσημείωτη επαγγελματική συμφωνία σχετικά με τους τύπους αλλοτριωτικών συμπεριφορών που χρησιμοποιούν οι ΑΓ και η έρευνα έχει δείξει αξιόπιστη ταυτοποίηση ομάδων συμπτωμάτων σε παιδιά που έχουν αποξενωθεί (Saini et al., 2016).

Στην ανασκόπησή μας, θα αντλήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερα από εμπειρικές ερευνητικές μελέτες που έχουν δημοσιευτεί μέχρι σήμερα για τη γονική αποξένωση. Ωστόσο, σε τομείς, όπου έχει διεξαχθεί λιγότερη έρευνα, θα αναφερθούμε σε δημοσιεύσεις κλινικών, νομικών και ειδικών. Θα αντλήσουμε επίσης από συνοπτικές λεπτομέρειες νομικών υποθέσεων, όπου εντοπίστηκε γονική αποξένωση (Lorandos, 2013), δημοσιευμένες μαρτυρίες χιλιάδων ενηλίκων που βεβαιώνουν ότι υπέφεραν από αυτήν ως παιδιά και εκτενείς προσωπικές συνεντεύξεις που έγιναν από τους δύο πρώτους συγγραφείς αυτού του άρθρου με αποξενωμένους γονείς (μερικοί από τους οποίους έχουν αναφερθεί στο Harman & Biringen, 2016). Αυτές οι πηγές προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες για τα αίτια και τις συνέπειες της γονικής αποξένωσης και παρέχουν παραδείγματα γονικών συμπεριφορών αποξένωσης και των αποτελεσμάτων τους, τα οποία είναι σημαντικά δομικά στοιχεία για ένα αναδυόμενο πεδίο έρευνας. Όποτε είναι δυνατόν, θα αναφέρουμε πολλαπλές πηγές για τα παραδείγματά μας από διαφορετικές οπτικές γωνίες (γονέας, παιδί, ψυχική υγεία ή νομικοί επαγγελματίες), καθώς ανεξάρτητες παρατηρήσεις που προέρχονται από διαφορετικές μορφές μεθοδολογικής έρευνας καταδεικνύουν συναίνεση και μπορούν να παρέχουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στα ευρήματα.

Γονικές αποξενωτικές συμπεριφορές ως κακοποίηση παιδιών

Λόγω των πολλών τρόπων με τους οποίους μπορεί να διαπραχθεί η παιδική κακοποίηση, ο ορισμός της έχει αποδειχθεί πρόκληση. Πράγματι, υπάρχουν πολλοί

διαφορετικοί και μερικές φορές ασυμβίβαστοι ορισμοί της κακοποίησης παιδιών και συχνά υπάρχουν διαφωνίες σχετικά με την έννοια του ίδιου του όρου (Cameron, Hazineh, & Frensch, 2010). Υπάρχει επίσης συζήτηση σχετικά με το εάν η κακοποίηση παιδιών μπορεί ποτέ να οριστεί με ακρίβεια (και επομένως να μετρηθεί· Troceni, Akesson, & Jud, 2016). Η παιδική κακοποίηση ορίζεται γενικά ως μια συγκεκριμένη μορφή βλάβης στα παιδιά που είναι σημαντική και μπορεί να αποδοθεί στην ανθρώπινη δράση (Cooper, 1993) που απαγορεύεται, είναι εγγύς και μπορεί να προληφθεί (Finkelhor & Korbin, 1988). Η American Professional Society on the Abuse of Children (1995) ορίζει την παιδική κακοποίηση, ο οποίος είναι ένας ακόμη ευρύτερος όρος που ενσωματώνει την παιδική κακοποίηση και παραμέληση, ως συμπεριφορές που κάνει ένας φροντιστής που έχουν ως αποτέλεσμα ένα παιδί να αισθάνεται άχρηστο, να μην αγαπιέται και να εκτιμάται μόνο για την εκπλήρωση των αναγκών του φροντιστή (Binggeli, Hart, & Brassard, 2001).

Πολλοί συγγραφείς έχουν υποδείξει ότι η χρήση γονικών συμπεριφορών αποξένωσης για την πρόκληση γονικής αποξένωσης είναι μια μορφή παιδικής ψυχολογικής κακοποίησης (για μια σύντομη ανασκόπηση, βλ. Verrocchio, Baker, & Bernet, 2016) και ορισμένες συγκεκριμένες συμπεριφορές έχουν χαρτογραφηθεί στα αποτελέσματα των παιδιών σε μια ποιοτική ανάλυση του Baker (2007). Πράγματι, οι τακτικές που χρησιμοποιούν οι ΑΓ στην αποξένωσή τους συχνά ισοδυναμούν με ακραία ψυχολογική κακοποίηση παιδιών (Baker, 2010). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ενώ ορισμένες συμπεριφορές μπορεί, κατά την ονομαστική αξία, να συνδέονται εγγενώς με τη γονική αποξένωση (π.χ. ψυχολογική επιθετικότητα), άλλες συμπεριφορές (π.χ. σωματική επιθετικότητα), μπορεί να σχετίζεται μόνο με την έννοια, ενώ απαιτούνται εμπειρικά στοιχεία και μεγαλύτερη θεωρία για να καθοριστεί εάν μπορεί να γίνει αυτή η διάκριση, πιστεύουμε ότι ανεξάρτητα από την κεντρική θέση συγκεκριμένων επιθετικών συμπεριφορών στην έννοια (π.χ. συχνότητα, αντίκτυπος), οι συμπεριφορές που θα εξετάσουμε περιγράφονται και τεκμηριώνονται ότι γίνονται για να βλάψουν τη σχέση μεταξύ του παιδιού και του ΣΓ ή για να βλάψουν άμεσα τον ΣΓ. Επομένως, οι αναφερόμενες συμπεριφορές είναι όλες σημαντικές για την κατανόηση αυτής της περίπλοκης μορφής επιθετικότητας. Η ανασκόπησή μας εδώ είναι το πρώτο βήμα προς την ταξινόμηση των συμπεριφορών

που έχουν τεκμηριωθεί από ερευνητές και ειδικούς στον τομέα χρησιμοποιώντας ένα πλαίσιο κακοποίησης παιδιών.

Οι διεξοδικές ανασκοπήσεις των συμπεριφορών κακοποίησης παιδιών έχουν εντοπίσει πολλές διαφορετικές μορφές (π.χ. Fakunmoju et al., 2013). Θα εξετάσουμε πρώτα τις ψυχολογικά επιθετικές συμπεριφορές κακοποίησης παιδιών που χρησιμοποιούν οι ΑΓ με τα παιδιά τους και, στη συνέχεια, θα εξετάσουμε άλλες μορφές συμπεριφορών παιδικής κακοποίησης.

Συναισθηματική/ψυχολογική επιθετικότητα

Η ψυχολογική επιθετικότητα περιλαμβάνει τη χρήση λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας με σκοπό να βλάψει το άλλο άτομο ψυχικά ή συναισθηματικά. Αυτή είναι η πιο κοινή μορφή παιδικής κακοποίησης. Περιλαμβάνει επίθεση στη συναισθηματική και κοινωνική ευημερία ενός παιδιού και μπορεί να περιλαμβάνει περιφρόνηση, τρομοκρατία, απομόνωση, διαφθορά ή εκμετάλλευση και άρνηση συναισθηματικής ανταπόκρισης (Binggeli et al., 2001). Σε σύγκριση με την ψυχολογική επιθετικότητα μεταξύ οικείων συντρόφων, οι μορφές παιδικής κακοποίησης δεν έχουν διαφοροποιηθεί τόσο ξεκάθαρα. Οι αποξενωμένοι γονείς έχει τεκμηριωθεί εκτενώς ότι χρησιμοποιούν αυτή τη μορφή επιθετικότητας, ωστόσο είναι μια από τις πιο δύσκολες που πρέπει να παρατηρήσετε άμεσα, επειδή συχνά συμβαίνουν στην ιδιωτική ζωή.

Οι αποξενωμένοι γονείς τρομοκρατούν τα παιδιά τους παρεκκλίνοντας και δημιουργώντας φόβο στα παιδιά ότι ο ΣΓ μπορεί να είναι επικίνδυνος ή πολύ ασταθής για να είναι γύρω (π.χ. Baker & Verrocchio, 2013; Lopez, Iglesias, & Garcia, 2014; Verrocchio et al., 2017). Οι αποξενωμένοι γονείς συχνά απορρίπτουν, ντροπιάζουν ή κάνουν το παιδί τους να αισθάνεται ένοχο επειδή έδειξε οποιαδήποτε πίστη ή ζεστασιά προς τον ΣΓ ή την ευρύτερη οικογένεια του ΣΓ (π.χ. θετά αδέρφια, παππούδες; Baker & Darnall, 2006; Harman & Biringen, 2018). ή να τους γελοιοποιήσουν επειδή δείχνουν στοργή στον ΣΓ (Lopez et al., 2014). Μπορεί επίσης να αποσύρουν την αγάπη και τη στοργή όταν το παιδί μιλά θετικά για τον ΣΓ (Baker & Verrocchio, 2013, 2015), οδηγώντας το παιδί να απορρίψει πλήρως και ανοιχτά τον ΣΓ ή να κατακερματίσει τα συναισθήματά του και να δείξει ένα «πρόσωπο» στο ΑΓ και ένα άλλο στον ΣΓ (Dunne & Hedrick, 1994; Garber, 2014). Μερικοί ΑΓ αναγκάζουν και ανταμείβουν τα παιδιά τους για την απόρριψη του ΣΓ (π.χ. δεν λένε γεια σε μια

αθλητική εκδήλωση, Lopez et al., 2014; Verrocchio et al., 2017) ή για τη χρήση των ίδιων υποτιμητικών ετικετών που χρησιμοποιεί ο ΑΓ για να περιγράψει τους ΣΓ (Warshak, 2015b). Ο ΑΓ θα ανακρίνει τα παιδιά για πληροφορίες μετά από επισκέψεις στον ΣΓ (Baker & Darnall, 2006; Lopez et al., 2014) και ακόμη και θα τα κάνει να πετάξουν όλα τα ρούχα, τα δώρα ή τις υπενθυμίσεις του ΣΓ, αφού επιστρέψουν από τις επισκέψεις μαζί τους (Harman & Biringen, 2018).

Οι ΑΓ προσπαθούν επίσης να διαφθείρουν τα παιδιά τους και να απορρίψουν μέρος της ταυτότητάς τους καλώντας μια άλλη ενήλικη μητέρα ή πατέρα (για να αντικαταστήσει τον ΣΓ; Verrocchio et al., 2017) και ακόμη και να αλλάξουν το επώνυμό τους για να απορρίψουν πλήρως τον ΣΓ (Baker & Verrocchio, 2013· Warshak, 2015c). Σε ένα ακραίο παράδειγμα, οι Dunne και Hedrick (1994) ανέφεραν ότι ο ΑΓ διεξήγαγε μια «τελετή ταφής» με τα παιδιά για να «θάψουν» συμβολικά τον ζωντανό πατέρα τους, προκειμένου να δημιουργήσουν τη «νέα» τους οικογένεια. Ο ΑΓ μπορεί επίσης να επιτρέψει στο παιδί να τους αναφέρεται με το μικρό τους όνομα για να φαίνεται ότι είναι ίσοι τους προκειμένου να δημιουργήσει μια συμμαχία. Τα αλλοτριωμένα παιδιά μπορούν ακόμη και να χρησιμοποιήσουν κοινωνικά το επώνυμό τους (π.χ. Τα παιδιά καλούνται ή ακόμη και πληρώνονται για να κρατήσουν μυστικά από τον ΣΓ (Reay, 2011; Verrocchio et al., 2017) και έλκονται σε μια κατάσταση εξάρτησης από τον ΑΓ που τα κάνει ακόμη πιο επιρρεπή στους χειρισμούς τους (Gottlieb, 2012).

Οι αλλοτριωμένοι γονείς θα διαφθείρουν επίσης τα παιδιά τους χρησιμοποιώντας τεχνικές αερισμού για να επιτύχουν τη γονική αποξένωση. Το gaslighting αναφέρεται στην παρουσίαση ψευδών πληροφοριών στο θύμα με σκοπό να το κάνει να αμφιβάλλει για τη μνήμη ή την αντίληψή του. Οι αποξενωμένοι γονείς θα ξαναγράψουν το παρελθόν του παρελθόντος ή θα χρησιμοποιήσουν γεγονότα που θυμάται το παιδί και στη συνέχεια θα υπερβάλουν ή θα συμπληρώσουν με λεπτομέρειες που δεν συνέβησαν ποτέ σε μια προσπάθεια να διαστρεβλώσουν τη μνήμη του παιδιού σχετικά με τον ΣΓ και τη σχέση του ΣΓ μαζί τους ή/και τον ΑΓ (π.χ. πλύση εγκεφάλου, Baker & Darnall, 2006, Harman & Biringen, 2016, Reay, 2011, Warshak, 2015a). Ο ΑΓ δημιουργεί σύγκρουση μεταξύ του παιδιού και του ΣΓ λέγοντάς του ψευδείς, ελλιπείς ή παραπλανητικές πληροφορίες για τον άλλον γονέα. Για παράδειγμα, ο ΑΓ μπορεί να πει στο παιδί ότι ο ΣΓ υποτίθεται πως θα το έπαιρνε

σε μια συγκεκριμένη ώρα (όταν δεν είχε κανονιστεί τέτοιο πρόγραμμα) για να το κάνει να πιστέψει ότι ο ΣΓ το απέρριψε («η μαμά/ο μπαμπάς σας ξέχασε την επίσκεψή σας σήμερα;» Harman & Biringen, 2018; Lorandos, 2013). Ο ΑΓ συχνά κάνει το παιδί να επιλέξει μεταξύ των γονιών («μπορείς είτε να ζήσεις μαζί τους είτε με εμένα, όχι και με τους δύο; Harman & Biringen, 2018; Verrocchio et al., 2017).

Οι αποξενωμένοι γονείς θα χειραγωγήσουν τα παιδιά τους για να βοηθήσουν στην εκστρατεία τους ενάντια στον ΣΓ (Smith, 2016). Για παράδειγμα, θα βάλουν το παιδί σε θέση να κατασκοπεύει τον ΣΓ, όπως αναζήτηση στον υπολογιστή του ΣΓ για πληροφορίες τραπεζικού λογαριασμού (Baker & Verrocchio, 2013; Harman & Biringen, 2018; Stahl, 2004; Verrocchio et al., 2017). Οι αποξενωμένοι γονείς ενηλικιώνουν ή γονεοποιούν ένα ή περισσότερα από τα παιδιά έτσι ώστε ως φροντιστές παιδιών, να εξυπηρετούν και να παρέχουν τις ανάγκες του ΑΓ (Moni & Biringen, 2012; Garber, 2011). Σε αυτόν τον ρόλο, οι ΑΓ συχνά μοιράζονται ακατάλληλες πληροφορίες για οικονομικά και νομικά θέματα με τα παιδιά τους (Balmer, Matthewson, & Haines, 2017; Gottlieb, 2004; Lopez et al., 2014; Moni, MacPhee, Anderson, & Banning, 2011).

Ο χρόνος γονικής μέριμνας βασίζεται συχνά σε μια προβλεπόμενη συμφωνία ή διατάσσεται από το δικαστήριο, και ωστόσο οι ΑΓ θα δώσουν ή θα αναγκάσουν τα παιδιά τους να κάνουν μια «επιλογή» ως προς το αν θέλουν να επισκεφτούν τον ΣΓ (Baker & Darnall, 2006; Baker & Verrocchio, 2013). Με αυτόν τον τρόπο, ο ΑΓ εκτρέπει την ευθύνη για παραβίαση της επίσκεψης με εντολή του δικαστηρίου ("το παιδί μου απλά δεν θέλει να τον δει. Δεν μπορώ να το αναγκάσω να πάει"). Αυτή η εκτροπή της ευθύνης για τη μη συμμόρφωση των δικαστικών εντολών τοποθετείται ακατάλληλα σε ένα παιδί, το οποίο ενθαρρύνεται έτσι να ενεργεί με αντικοινωνικό τρόπο (Joshi, 2016). Οι έφηβοι έχουν μεγαλύτερη ευαλωτότητα σε εξωτερικές επιρροές, όπως γονείς και συνομηλίκους, και είναι ιδιαίτερα υποψιασμένοι, καθιστώντας τους πρόθυμους να αναλάβουν τέτοιους ρόλους ενηλίκων (Warshak, 2015c) και να χειραγωγηθούν για να ενεργήσουν για λογαριασμό του ΑΓ.

Παιδική παραμέληση

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (1999) έχει ορίσει την παραμέληση ως αδυναμία παροχής πρόνοιας για την ανάπτυξη του παιδιού σε όλους τους τομείς της ζωής. Ως εκ τούτου, η παραμέληση μπορεί να περιλαμβάνει συμπεριφορές όπως η μη

φροντίδα για τις βασικές ανάγκες του παιδιού (τροφή, υγιειονομική περίθαλψη, ρούχα, εκπαίδευση) ή το να αφήνεις ένα παιδί με έναν καταχρηστικό φροντιστή. Σύμφωνα με τους Erickson και Egeland (2011), η ψυχολογική ή συναισθηματική παραμέληση συμβαίνει όταν οι γονείς αποτυγχάνουν να ικανοποιήσουν τις βασικές συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού τους, όπως το να μην παρηγορούν τα παιδιά όταν τραυματίζονται. Αυτή η μορφή κακοποίησης δεν μπορεί να εντοπιστεί από ένα συγκεκριμένο περιστατικό, καθώς είναι η χρόνια παραμέληση που έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη του παιδιού (Hornor, 2014). Η παραμέληση μπορεί να οδηγήσει σε σωματική και ψυχολογική βλάβη και είναι η πιο κοινή και θανατηφόρα μορφή παιδικής κακοποίησης (Child Welfare Information Gateway, 2012). Δυστυχώς, αυτή η μορφή κακοποίησης παιδιών δεν έχει μελετηθεί καλά (Stoltenborgh, Bakermans-Kranenburg, & van Ijzendoorn, 2013).

Η παραμέληση είναι ένα θεμελιώδες στοιχείο της Γονικής Αποξένωσης επειδή οι ανάγκες του ΑΓ τοποθετούνται πάνω από εκείνες του παιδιού και ο ΑΓ αποτυγχάνει να αναγνωρίσει την ανάγκη να αγαπηθεί και να φροντιστεί το παιδί από τον ΣΓ (Baker & Verrocchio, 2013; Garber, 2011). Τα παιδιά νηπεύονται ταυτόχρονα (οι ζωές εξαρτώνται από τον ΑΓ) και γίνονται γονείς. Οι γονείς που αποξενώνουν τα παιδιά τους το κάνουν ανεξάρτητα από τον αντίκτυπο που έχει στο παιδί, γεγονός που καταδεικνύει σοβαρή παραμέληση των βασικών συναισθηματικών τους αναγκών (Johnston, Walters, & Olesen, 2005). Πράγματι, πολλοί ΑΓ αγωνίζονται σκληρά για να έχουν την πλήρη επιμέλεια και τον έλεγχο των παιδιών τους, με μικρή επιθυμία να είναι με τα ίδια τα παιδιά (Baker, 2006b). Ο ΑΓ θα επιλέξει να έχει τρίτους φροντιστές για τα παιδιά αντί να επιτρέπει χρόνο ανατροφής για τον ΣΓ και είναι συναισθηματικά μη διαθέσιμοι στο παιδί λόγω των δικών του ψυχολογικών παθολογιών (Garber, 2011; Harman & Biringen, 2016).

Μια κοινή μορφή παιδικής παραμέλησης είναι η πλασματική διαταραχή που επιβάλλεται από μια άλλη (American Psychiatric Association, 2013), η οποία εμφανίζεται όταν ένας γονέας αποτυγχάνει να αναζητήσει ιατρική φροντίδα, αναζητά υπερβολική ή/και ακατάλληλη φροντίδα ή δεν συμμορφώνεται με τη φροντίδα (εναλλακτικά γνωστό ως Munchausen Syndrome by Proxy, Grace, & Jagannathan, 2015· ή ιατρική κακοποίηση παιδιών, Yates & Bass, 2017). Η πλασματική διαταραχή που επιβάλλεται από άλλον είναι πιο συχνή μεταξύ μητέρων που είχαν ιστορικό

κακοποίησης και που έχουν διαταραχές προσωπικότητας (π.χ. Μερικοί γονείς θα κάνουν ψευδείς ισχυρισμούς για κακοποίηση και θα «κατασκευάσουν» ασθένειες σε μια προσπάθεια να πάρουν την επιμέλεια (Dauver, Dayan, & Houzel, 2003; Lorandos, 2013) και να αποξενώσουν τα παιδιά τους από τον ΣΓ (De Becker & Ali-Hamed, 2006). Προκειμένου ο ΣΓ να φαίνεται ανίκανος, ο ΑΓ μπορεί επίσης να δώσει στον ΣΓ ανακριβείς πληροφορίες φαρμακευτικής αγωγής για τα παιδιά ενώ βρίσκονται υπό τη φροντίδα του ΣΓ. Ο ΑΓ στη συνέχεια παρενοχλεί τον ΣΓ εάν δεν συμμορφωθεί με τις γνωστές ως ψευδείς οδηγίες και λέει στα παιδιά ότι μόνο αυτά (ο ΑΓ) ξέρουν πώς να φροντίζουν τις ανάγκες τους (Harman & Biringen, 2018).

Οι αποξενωμένοι γονείς περιγράφονται επίσης από τους ΣΓ ότι παραμελούν τις ακαδημαϊκές ανάγκες των παιδιών, όπως το να επιτρέπουν υπερβολικές απουσίες από το σχολείο για να παρακολουθήσουν ραντεβού που θα μπορούσαν εύκολα να προγραμματιστούν εκτός των σχολικών ωρών (Harman & Biringen, 2018). Με το να εμφανίζεται απασχολημένος στην κάλυψη των «σύνθετων» αναγκών των παιδιών (Lopez et al., 2014), ο ΑΓ δίνει την εντύπωση στους άλλους ότι είναι ο «καλύτερος» και πιο «ανήσυχος» γονέας, ενώ οι πραγματικές ανάγκες του παιδιού δεν είναι που συναντώνται. Οι αποξενωμένοι γονείς συχνά χρησιμοποιούν επαγγελματίες ψυχικής υγείας για να «βοηθήσουν» τα παιδιά τους να αντιμετωπίσουν τις υποτιθέμενες συμπεριφορές του ΣΓ. Εάν ο επαγγελματίας «υποπτευθεί» την ύπαρξη Γονικής Αποξένωσης ή αναζητήσει λεπτομέρειες από τον ΣΓ, για να κατανοήσει καλύτερα τα πραγματικά ζητήματα του παιδιού, ο ΑΓ συνήθως τον απολύει και βρίσκει έναν άλλο θεραπευτή που είναι πιο συμπαθητικός και δεν αποτελεί απειλή για τη μυθοπλασία που προσπαθεί να διατηρήσει σχετικά με τον ΣΓ. Η «αγορά θεραπευτή» έχει ως αποτέλεσμα οι ψυχολογικές ανάγκες των παιδιών όχι μόνο να παραμελούνται αλλά και να γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης και να χρησιμοποιούνται εναντίον τους (Campbell, 2013· Harman & Biringen, 2018).

Οι Στοχευόμενοι Γονείς έχουν αναφέρει ότι οι ΑΓ θα περιορίσουν και θα ελέγχουν τους τύπους φίλων ή μεταγενέστερων συντρόφων που έχουν τα παιδιά τους ή σε πιο ακραίες καταστάσεις, θα απομονώσουν τα παιδιά τους από τους συνομηλίκους και τα κοινωνικά δίκτυα. Για παράδειγμα, ο ΑΓ μπορεί να μην υποστηρίζει μια σχέση μεταξύ του εφήβου του και ενός υγιούς ρομαντικού συντρόφου, επειδή ο ρομαντικός σύντροφος μπορεί να αμφισβητήσει την απόρριψη του ΣΓ από το παιδί ή επειδή ο

ρομαντικός σύντροφος φάνηκε να μιλά στον ΣΓ (Baker & Darnall, 2006; Harman & Biringen, 2018). Ο περιορισμός των κοινωνικών δικτύων των παιδιών με αυτούς τους τρόπους παραμελεί την ανάγκη του παιδιού να αναπτύξει τη δική του ατομικότητα που είναι ξεχωριστή από την ταυτότητα του ΑΓ.

Νομική και διοικητική επίθεση

Αυτή η μορφή επιθετικότητας αναφέρεται σε έναν σύντροφο που χειραγωγεί τα νομικά και διοικητικά συστήματα για να βλάψει τον άλλο σύντροφο, όπως το να κάνει ψευδείς ισχυρισμούς κακοποίησης σε υπηρεσίες προστασίας παιδιών σχετικά με τον γονέα (Hines, Douglas, & Berger, 2015; Kruk 1993, 2011). Ενώ αυτή η μορφή επιθετικότητας χρησιμοποιείται κυρίως κατά του ΣΓ, οι ΑΓ «αναγκάζουν» τα παιδιά τους να καταθέσουν εναντίον του ΣΓ στο Δικαστήριο ή σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας και δασκάλους για ψευδή γεγονότα (π.χ. κακοποίηση) και αντιληπτούς ή αβάσιμους φόβους (Harman & Biringen, 2018). Μερικά παιδιά πείθονται από τους ΑΓ να πουν στους κοινωνικούς λειτουργούς, τους δασκάλους, τους ιατρικούς παρόχους και άλλους για γεγονότα που δεν συνέβησαν ποτέ ή είναι υπερβολικά, για να δημιουργήσουν αντιλήψεις κινδύνου για τα παιδιά, κάτι που προκαλεί περιττή παρέμβαση τρίτων (Dunne & Hedrick, 1994).

Σωματική και σεξουαλική επιθετικότητα

Η σωματική επιθετικότητα προκαλεί πόνο σε ένα παιδί και έχει τη δυνατότητα να προκαλέσει τραυματισμό ή βλάβη στην ανάπτυξη. Αυτή η μορφή επιθετικότητας μπορεί να περιλαμβάνει το χαστούκι ή το χτύπημα ενός παιδιού, το πέταγμα αντικειμένων στο παιδί, το χτύπημα του κεφαλιού ενός παιδιού σε ένα αντικείμενο (π.χ. τοίχο) ή το σύρσιμο ενός παιδιού στο πάτωμα ως τιμωρία (π.χ. Straus & Hamby, 1997). Οι σεξουαλικά επιθετικές συμπεριφορές περιλαμβάνουν την έκθεση ενός παιδιού σε σεξουαλικές συμπεριφορές ενηλίκων (π.χ. σεξουαλική επαφή ή αυνανισμό παρουσία τους), βιντεοσκόπηση ή θέαση παιδιού γυμνό για σεξουαλική ευχαρίστηση, επιτρέποντας σε ένα παιδί να παρακολουθήσει πορνογραφία, ζητώντας από το παιδί να κάνει σεξουαλικές πράξεις με ενήλικα και σεξουαλικές συνομιλίες με ένα παιδί για σεξουαλική ευχαρίστηση. Υπάρχουν κάποιες κλινικές και ερευνητικές ενδείξεις ότι τα παιδιά κακοποιούνται σωματικά (π.χ. τα χτυπούν) όταν λένε στον ΑΓ ότι θέλουν μια σχέση με τον ΣΓ (π.χ. Rand, 1997) και ότι οι ενήλικες που αποξενώθηκαν ως παιδιά έχουν υποστεί σωματική και σεξουαλική κακοποίηση στα

χέρια του ΑΓ (Baker, 2005). Παραμένει ασαφές εάν αυτή η συμπεριφορά είναι εγγενές συστατικό του ΑΓ ή εάν συσχετίζεται με την εμφάνισή του. Ο ΑΓ μπορεί επίσης να επιλέξει νέους συντρόφους που θέτουν το παιδί σε κίνδυνο σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης. Ο ΣΓ συχνά εμποδίζεται φυσικά και νομικά να μπορέσει να βοηθήσει το θύμα - παιδί σε αυτές τις καταστάσεις και ο ΑΓ δεν παρεμβαίνει. Για παράδειγμα, ο πρώτος συγγραφέας έχει πάρει συνέντευξη από πολλούς ΣΓ που έμαθαν ότι οι νέοι ρομαντικοί σύντροφοι ή σύζυγοι του ΑΓ είχαν ιστορικά σεξουαλικών αδικημάτων και δεν είχαν κανένα νόμιμο μέσο για να προστατεύσουν τα παιδιά τους από βλάβη (Harman & Biringen, 2018).

Γονικές αποξενωτικές συμπεριφορές ως ενδοοικογενειακή βία (IPV)

Οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης δεν συμβάλλουν απλώς στην κακοποίηση παιδιών. Είναι άμεσες και έμμεσες επιθέσεις που κάνει ο ΑΓ στον ΣΓ. Η βία από τους οικείους συντρόφους (IPV) περιγράφει επιθετικές και καταχρηστικές συμπεριφορές που διαπράττονται από έναν νυν ή πρώην οικείο σύντροφο (δηλαδή σύζυγο, φίλο/φίλη, συγγενή, σύντροφο γνωριμιών ή συνεχή σεξουαλικό σύντροφο· Breiding, Basile, Smith, Black, & Mahendra, 2015) και, όπως η κακοποίηση παιδιών, ήταν μια μορφή βίας που ήταν δύσκολο να προσδιοριστεί λόγω των πολλών μορφών που μπορεί να λάβει. Το 1999, το Εθνικό Κέντρο Πρόληψης Τραυματισμών (NCIP) στα Κέντρα Ελέγχου Νοσημάτων δημοσίευσε μια έκθεση με σκοπό να περιγράψει έναν σαφή ορισμό του IPV (Saltzman, Fanslow, Mc-Mahon, & Shelley, 1999). Έκτοτε, το NCIP έχει δημοσιεύσει αναθεωρημένους ορισμούς προκειμένου να ληφθούν υπόψη συμπεριφορές που έχουν τεκμηριωθεί από καιρό αλλά δεν κατηγοριοποιούνταν εύκολα πριν (π.χ. καταδίωξη, Breiding et al., 2015). Η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη μορφή IPV από ΑΓ είναι η ψυχολογική επιθετικότητα, επομένως θα επικεντρωθούμε κυρίως σε αυτήν τη μορφή εδώ. Στη συνέχεια θα εξετάσουμε εν συντομία άλλες συμπεριφορές IPV που χρησιμοποιούν οι ΑΓ στην επιθετικότητά τους προς τον ΣΓ.

Ψυχολογική επιθετικότητα

Αυτή η μορφή IPV περιλαμβάνει προσπάθειες ελέγχου του συντρόφου ή της σχέσης, επίδειξης δύναμης και/ή βλάβης της αίσθησης του εαυτού του θύματος (Williams, Richardson, Hammock, & Janit, 2012). Οι δράστες εκφοβίζουν, πληγώνουν συναισθηματικά, εκφράζουν θυμό, περιορίζουν και εξαναγκάζουν έναν σύντροφο (Follingstad, 2007). Η ψυχολογική επιθετικότητα μπορεί επίσης να περιλαμβάνει

απειλές για καταστροφή περιουσίας και ψευδή κατηγορία ενός συντρόφου ότι έχει σχέση (Doherty & Berglund, 2008). Οι περισσότερες γονικές αποξενωτικές συμπεριφορές που απευθύνονται στον ΣΓ είναι παραδείγματα ψυχολογικής επιθετικότητας (Mason, Lewis, Milletich, Kelley, Minifie, & Derlega, 2014). Η πιο πρόσφατη έκθεση NCIP (Breiding et al., 2015) παρουσίασε πολλούς τύπους ψυχολογικής επιθετικότητας και θα δώσουμε παραδείγματα για το πώς οι ΑΓ χρησιμοποιούν αυτόν τον τύπο IPV στις σχέσεις τους.

- 1. Η εκφραστική επιθετικότητα συνεπάγεται τη χρήση επωνυμίας, την υποβάθμιση του στόχου της συμπεριφοράς, τον εξευτελισμό και τη συμπεριφορά με σωματικά επικίνδυνο τρόπο.*

Σχεδόν όλοι οι ΣΓ αναφέρουν ότι ο ΑΓ έχει χρησιμοποιήσει κάποια μορφή κακής έκφρασης και παρέκκλισης, είτε άμεσα είτε έμμεσα, και συχνά μπροστά σε ένα παιδί (Baker & Darnall, 2006; Godbout & Parent, 2012; Harman et al., 2016b; Kruk, 2011· Lopez et al., 2014· McMurray & Blackmore, 1993). Αυτή η μορφή ψυχολογικής επιθετικότητας είναι συνηθισμένη επειδή είναι μια «ισχυρή τεχνική για να υπονομεύσει την αγάπη και το σεβασμό του παιδιού για τους γονείς και τους άλλους συγγενείς» (Warshak, 2015b, σ. 13). Οι ΑΓ επιμελώς καταστρέφουν την αξιοπιστία του ΣΓ (Gith, 2013; Lowenstein, 2015). Για παράδειγμα, οι ΑΓ έχουν πει στα παιδιά τους, τους φίλους, τους γείτονες, τους δασκάλους και άλλους εμπλεκόμενους ενήλικες ότι ο πατέρας του παιδιού τους είναι «άχρηστος», «επικίνδυνος» ή «ακατάλληλος» ή ότι η μητέρα τους είναι «τρελή» ή νοιάζεται μόνο για την καριέρα της (Harman & Biringen, 2016; Rand, 1997; Warshak, 2015b). Η υποτίμηση του ΣΓ συμβαίνει συχνά κατά την «παράδοση ή απόδοση» του παιδιού μεταξύ των γονέων ή σε δραστηριότητες των παιδιών (π.χ. αθλητικές εκδηλώσεις) μπροστά σε άλλους. Όταν μιλούν με τα παιδιά τους, ορισμένοι ΑΓ αναφέρονται στον ΣΓ χρησιμοποιώντας το μικρό τους όνομα για να υπονομεύσουν τον ρόλο του ΣΓ ως γονέα του παιδιού (Warshak, 2015β) ή ακόμη και να χρησιμοποιούν ανωνυμίες τρίτου προσώπου (π.χ. «είναι εδώ για να παραλάβει τώρα») για να δημιουργήσουν την αίσθηση ότι το ΣΓ δεν αξίζει να αναγνωριστεί ως γονέας (Baker & Darnall, 2006; Harman & Biringen, 2016; Kruk, 2011). Οι ΑΓ μπορεί ακόμη και να απαγορεύσουν ή να περιορίσουν κάθε αναφορά του ΣΓ παρουσία του ΑΓ. Αυτό το «σβήσιμο» του ΣΓ είναι μια ακραία μορφή υποβάθμισης.

Ο ΑΓ χρησιμοποιεί επίσης την ταπείνωση για να βλάψει τον ΣΓ, π.χ. κοροϊδεύει τα χόμπι, την προσωπικότητα, τη δουλειά, τους φίλους ή την οικογένειά του (Baker & Darnall, 2006; Harman & Biringen, 2018) και ωθεί το παιδί και τους άλλους να εστιάζουν στα ελαττώματα του ΣΓ και τα λάθη του (Warshak, 2015c). Για παράδειγμα, ένας ΣΓ ανέφερε, σε έναν από τους συγγραφείς, ότι ο ΑΓ τον έβαλε σε ανοιχτή ακρόαση όταν τηλεφώνησε να μιλήσει με τα παιδιά του και ότι ο ΑΓ τον κοροϊδεύε κατά τη διάρκεια κλήσεων, για να φανεί γελοίος στα μάτια των παιδιών του.

Πολλές από τις προκλητικές συμπεριφορές που χρησιμοποιούν οι ΑΓ έχουν υιοθετηθεί για να κάνουν τον ΣΓ να φαίνεται θυμωμένος και επικίνδυνος. Οι ΑΓ συχνά φωνάζουν με θυμό στον ΣΓ μπροστά στο παιδί και σε άλλους, χτυπούν τις πόρτες και τους πετούν πράγματα (π.χ. παπούτσια, πέτρες, Harman et al., 2016a). Αυτές οι συμπεριφορές έχουν σκοπό να τρομάξουν τον ΣΓ, ιδιαίτερα επειδή ο ΣΓ δεν θέλει τα παιδιά του να βλέπουν τα πράγματα, με τον τρόπο που τα παρουσιάζει ο ΑΓ σε τέτοιες στιγμές. Δυστυχώς, αυτή η συμπεριφορά μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά στη συνέχεια να μην θέλουν να δουν τον ΣΓ, επειδή τον φοβούνται ή θέλουν να αποφύγουν την έκθεση στην επιθετικότητα που εμφανίζεται κατά τη διάρκεια τέτοιων αλληλεπιδράσεων.

2. Ο καταναγκαστικός έλεγχος αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών που έχουν σχεδιαστεί για να ελαχιστοποιούν τη δύναμη του ΣΓ ελέγχοντας τις συμπεριφορές του. Οι συμπεριφορές ελέγχου περιλαμβάνουν τον περιορισμό της πρόσβασης στα χρήματα (οικονομική κατάχρηση), τους φίλους και την οικογένεια, χειραγώγηση των άλλων για την επίτευξη του στόχου τους για έλεγχο· υπερβολική παρακολούθηση του τόπου και των επικοινωνιών ενός ατόμου· παρακολούθηση ή παρέμβαση στην επικοινωνία (π.χ. μέσα κοινωνικής δικτύωσης, γραπτά μηνύματα) χωρίς άδεια· απειλές για να βλάψουν τον εαυτό τους και απειλές για να βλάψουν ένα αγαπημένο πρόσωπο ή μια περιουσία. (Breiding et al., 2015)

Η αφοσίωση των παιδιών (και συνήθως ο νόμιμος έλεγχος πάνω τους) παρέχει στον ΑΓ ένα σημαντικό ποσό εξουσίας για να ασκήσει πάνω στον ΣΓ (Baker, 2006b; Harman & Biringen, 2016; Reay, 2011) και οι ΑΓ χρησιμοποιούν τα παιδιά τους ως «όπλα» για ασκούν σε μεγάλο βαθμό καταναγκαστικό έλεγχο. Ο περιορισμός της πρόσβασης στα παιδιά ή στη φύλαξη μετά τη σχέση (Saini, Drozd, & Olesen, 2017), είναι μια κοινά αναφερόμενη συμπεριφορά, με δύο στους τρεις ΑΓ να το κάνουν (Baker & Darnall,

2006; Harman & Biringen, 2016· Kruk, 2011). Ο ΑΓ συχνά αποτρέπει τις επισκέψεις (π.χ. υποστηρίζοντας ότι το παιδί είναι πολύ «άρρωστο», Lopez et al., 2014; McMurray & Blackmore, 1993), αλλάζει τις ώρες και τοποθεσίες παραλαβής και απόδοσης για να κάνει τις ανταλλαγές γονέων δύσκολο να συντονιστούν και εγγράφει τα παιδιά του σε παιδικό σταθμό ή σε άλλο πάροχο υπηρεσιών αντί να συνεργαστεί με τον ΣΓ, για να συνοδεύσει το παιδί (Kruk, 2011). Μελέτες αναφέρουν ότι οι ΑΓ προγραμματίζουν τις δραστηριότητες των παιδιών (π.χ. ύπνο, υπερβολικές δραστηριότητες μετά το σχολείο) κατά τη διάρκεια του χρόνου ανατροφής των ΣΓ, προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν τον χρόνο του ΣΓ με τα παιδιά (Harman & Biringen, 2018; Reay, 2011).

Ομοίως, οι ΑΓ θα αποκρύψουν πληροφορίες σχετικά με τα παιδιά από τον ΣΓ και θα καταστήσουν σχεδόν αδύνατο να έχει πρόσβαση ή να αποκτήσει τα ιατρικά ή ακαδημαϊκά αρχεία του παιδιού (Baker & Darnall, 2006; Lopez et al., 2014). Για παράδειγμα, ο ΑΓ μπορεί να αλλάξει τα στοιχεία επικοινωνίας έκτακτης ανάγκης για τα παιδιά στο σχολείο, έτσι ώστε ο ΣΓ και/ή η οικογένεια του ΣΓ να μην ενημερώνεται όταν το παιδί του είναι άρρωστο. Οι ΑΓ συχνά δεν ενημερώνουν τον ΣΓ για τις συναντήσεις με τον δάσκαλο ή αποφεύγουν να τον ενημερώσουν για σχολικές εκδηλώσεις, με αποτέλεσμα το παιδί να πιστεύει ότι ο ΣΓ δεν ενδιαφέρεται για την ακαδημαϊκή επιτυχία ή τη συμμετοχή του σε δραστηριότητες μετά το σχολείο (Harman & Biringen, 2018; Reay, 2011). Οι ΑΓ μερικές φορές δεν γνωστοποιούν στον ΣΓ ότι το παιδί τους λαμβάνει βραβείο στο σχολείο ή του παρέχουν εσφαλμένες πληροφορίες (ημερομηνία, τοποθεσία) για ένα γεγονός, αφήνοντας το παιδί απογοητευμένο και θυμωμένο που ο ΣΓ δεν ήταν παρών. Ο ΑΓ παρακολουθεί αυτήν την επινοημένη κατάσταση ενισχύοντας τα αρνητικά συναισθήματα που έχει το παιδί προς τον ΣΓ («η μαμά/ο μπαμπάς σου νοιάζεται περισσότερο για τη δουλειά παρά για να είναι εδώ για σένα», «πες μου όλα όσα συνέβησαν...»). Παρόλο που οι περισσότεροι ΣΓ έχουν νόμιμο δικαίωμα σε ιατρικές πληροφορίες για τα παιδιά τους, οι ΑΓ συχνά δίνουν οδηγίες στους ιατρικούς παρόχους να επικοινωνούν μαζί τους μόνο για τη φροντίδα των παιδιών τους, μερικές φορές χρησιμοποιώντας ως επιχείρημα ότι έχουν την αποκλειστική επιμέλεια του παιδιού του με απόφαση Δικαστηρίου (Harman & Biringen, 2018).

Η οικονομική κατάχρηση είναι ένα άλλο παράδειγμα καταναγκαστικού ελέγχου που αναφέρουν οι ΣΓ. Οι υπερβολικές δαπάνες δικηγόρου και δικαστικών παραβόλων που δαπανώνται για την επίλυση διαφορών σχετικά με την επιμέλεια, την υπεράσπιση έναντι ψευδών κατηγοριών για κακοποίηση και την τροποποίηση της ατομικής διατροφής και/ή της διατροφής των παιδιών (βλ. νομική και διοικητική επίθεση παρακάτω) αφήνουν πολλούς ΣΓ σε οικονομική εξαθλίωση (Giancarlo & Rottman, 2015; Kruk, 2010, 2015). Οι ΑΓ επίσης κρύβουν ή καθυστερούν να ειδοποιήσουν τον ΣΓ σχετικά με αλλαγές στο καθεστώς απασχόλησης ή εκπαίδευσης τους ως τρόπο να συνεχίσουν να λαμβάνουν χρήματα από αυτούς (π.χ. εκβιάζουν χρήματα από τον ΣΓ (Harman & Biringen, 2018).

Οι ΑΓ περιορίζουν επίσης την πρόσβαση του ΣΓ στην οικογένεια και τους φίλους. Μέσω της χρήσης παρέκκλισης και ψεμάτων για γεγονότα του παρελθόντος, οι ΑΓ συνήθως στρέφουν φίλους, γείτονες, δασκάλους, προπονητές και άλλους σημαντικούς ενήλικες στη ζωή του παιδιού και του ΣΓ εναντίον του ΣΓ (Gith, 2013; Harman & Biringen, 2016; Lopez et al. , 2014, Rand, 1997). Οι μη κάτοικοι ΣΓ πατέρες έχουν αναφέρει ότι η εκτεταμένη οικογένεια της μητέρας των παιδιών τους συχνά συνέβαλλε ή οδήγησε στη σύγκρουση που βίωσαν στην προσπάθεια να αναθρέψουν τα παιδιά τους (Lehr & MacMillan, 2001). Πολλοί από αυτούς τους ενήλικες πιστεύουν τις ιστορίες που είπε ο ΑΓ σχετικά με τον ΣΓ και αποτυγχάνουν να σκεφτούν ότι μπορεί να υπάρχει μια άλλη πλευρά στην ιστορία (Harman et al., 2016a). Όταν οι ΣΓ προσπαθούν να ζητήσουν υποστήριξη ή να ενεργήσουν για λογαριασμό του παιδιού (π.χ. επικοινωνώντας με τους δασκάλους για την εργασία στο σπίτι), αντιμετωπίζονται με ψυχρότητα και εχθρότητα (Harman & Biringen, 2016; Kruk, 2015). Με άλλα λόγια, το ΑΓ χειραγωγεί αυτούς τους ενήλικες ώστε να ενεργούν επιθετικά προς τον ΣΓ για λογαριασμό του ΑΓ.

Η παρακολούθηση εντοπισμού και (η παρακολούθηση) της επικοινωνίας του ΣΓ είναι μια στρατηγική που χρησιμοποιούν οι ΑΓ και είναι αρκετά παρόμοια με την καταδίωξη. Για παράδειγμα, αναφέρθηκε ότι οι ΑΓ ανακαλύπτουν ή «σπάνε» τους κωδικούς πρόσβασης στο Διαδίκτυο του ΣΓ και στη συνέχεια παραβιάζουν τους λογαριασμούς τους, για να μάθουν λεπτομέρειες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναντίον τους, όπως με ποιον βγαίνουν, τι λένε με τους δικηγόρους τους και πληροφορίες τραπεζικού λογαριασμού. Ορισμένοι ΣΓ αναφέρουν ότι ο ΑΓ έχει

προσλάβει «κατασκόπους» ή έχει στρατολογήσει μέλη της οικογένειας για να παρακολουθούν τις συμπεριφορές του ΣΓ. Για παράδειγμα, οι γείτονες καλούνται να ενημερώνουν εάν ο ΣΓ διασκεδάσει με έναν νέο/ μία νέα ρομαντικό/ή σύντροφο ή εάν ο ΣΓ είναι στο σπίτι (Harman & Biringen, 2018). Όπως περιγράφηκε προηγουμένως, ο ΑΓ μπορεί επίσης να ζητήσει από το παιδί να παρακολουθεί τον ΣΓ για λογαριασμό του.

Οι αποξενωτές γονείς παρεμβαίνουν στην επαφή και την επικοινωνία μεταξύ των παιδιών και του ΣΓ (Baker & Verrocchio, 2013). Ο ΑΓ διαβάζει τα μηνύματα κειμένου και τις ανταλλαγές e-mail μεταξύ του παιδιού και του ΣΓ, ακούει τα φωνητικά τους μηνύματα, απαιτεί το παιδί να επικοινωνεί τηλεφωνικά ενώ (ο ίδιος) είναι στο δωμάτιο, για να κρυφακούει τις συνομιλίες τους και ακόμη αναγκάζει το παιδί να επικοινωνεί με τον ΣΓ μέσω ηχείου, για να ακούγονται και τα δύο μέρη κατά την κλήση (π.χ. Harman & Biringen, 2016). Οι στοχευόμενοι γονείς ανέφεραν ότι τα μηνύματά τους (e-mail, φωνητικά μηνύματα) δεν μεταδίδονται από τον ΑΓ στο παιδί και ότι ο ΑΓ υποδύεται το παιδί μέσω μηνύματος κειμένου ή e-mail που αποστέλλεται στον ΣΓ, ώστε να μην γνωρίζουν πάντα εάν ο υπεύθυνος επικοινωνίας είναι το παιδί τους ή ο ΑΓ (Harman & Biringen, 2016). Ο ΑΓ επίσης παρεμβαίνει στη συμβολική επικοινωνία μεταξύ του ΣΓ και του παιδιού, πετώντας ή κρύβοντας δώρα που στέλνει στο παιδί ο ΣΓ, ή δεν επιτρέπει φωτογραφίες ή αναφορά του ΣΓ στο σπίτι του (Baker & Darnall, 2006; Reay, 2011· Verrocchio et al., 2017). Ο ΑΓ μπορεί επίσης να περιορίσει ή να απαγορεύσει την επαφή του παιδιού με την ευρύτερη οικογένεια του ΣΓ, αποξενώνοντας έτσι το παιδί από το κοινωνικό δίκτυο του ΣΓ (Baker & Verrocchio, 2013; Worenklein, 2013). Πολλοί ΣΓ δεν έχουν δει ή μιλήσει στα παιδιά τους εδώ και πολλά χρόνια (ακόμα και δεκαετίες), λόγω της παρέμβασης του ΑΓ.

Παρεμπόδιση της επικοινωνίας συμβαίνει επίσης όταν το παιδί είναι υπό τη φροντίδα του ΣΓ. Κατά τη διάρκεια του χρόνου ανατροφής των παιδιών από τον ΣΓ, ο ΑΓ συχνά στέλνει μηνύματα ή τηλεφωνεί στο παιδί ασταμάτητα (Lopez et al., 2014), μερικές φορές στέλνοντας φωτογραφίες των ζώων του ή άλλων αγαπημένων προσώπων που «του λείπουν» για να τραβήξει την προσοχή του μακριά από τον χρόνο του με τον ΣΓ, ή ακόμα ρωτά τα παιδιά εάν αισθάνονται «ασφαλή» για να υπονοήσει ότι πρέπει να ανησυχούν για την ασφάλειά τους όταν είναι με τον ΣΓ (Harman & Biringen, 2018). Η παρέμβαση στον χρόνο ανατροφής των παιδιών με τον

ΣΓ υποβαθμίζει την ποιότητα του χρόνου ανατροφής τους και δεν επιτρέπει στο παιδί να είναι πλήρως παρόν και συναισθηματικά διαθέσιμο.

Μερικοί ΑΓ απειλούν ότι θα βλάψουν τον εαυτό τους ως στρατηγική για να κάνουν τον ΣΓ να συμμορφωθεί με τις επιθυμίες τους. Για παράδειγμα, ένας ΑΓ μπορεί να απειλήσει με αυτοκτονία ή να πει ότι θα πάθει κατάθλιψη εάν ο ΣΓ ζητήσει δικαστική παρέμβαση για την εκτέλεση δικαστικών εντολών. Ο ΣΓ σπάνια θέλει τα παιδιά να χάσουν τη σχέση τους με τον ΑΓ, ακόμη και με το μέγεθος της κακοποίησης που τα έχει υποβάλει ο ΑΓ, επομένως οι ΣΓ συχνά εξαναγκάζονται να συμμορφωθούν με τέτοιες απειλές (Harman & Biringen, 2018). Οι ΑΓ απειλούν επίσης να βλάψουν τα αγαπημένα τους πρόσωπα ή τα υπάρχοντα του ΣΓ, όπως λέγοντας στον ΣΓ ότι τα παιδιά θα είναι οικονομικά άπορα ή ψυχολογικά τραυματισμένα από τις ενέργειες του ΣΓ, προκειμένου να ελέγξουν τη συμπεριφορά του ΣΓ (π.χ. εάν υποβάλατε αυτήν την πρόταση, τα παιδιά θα υποστούν τραύματα, επειδή βρίσκονται μακριά από τη μητέρα/τον πατέρα τους). Οι ΑΓ απειλούν να βλάψουν νέους ρομαντικούς συντρόφους ή μέλη της οικογένειας του ΣΓ (π.χ. διαδίδουν φήμες για αυτούς) ή απειλούν να καλέσουν τον εργοδότη του ΣΓ για να απολύσουν τον ΣΓ, εάν ο ΣΓ δεν συμμορφωθεί με τις επιθυμίες του ΑΓ (π.χ. μένει μακριά από το παιδί, δώσει τους χρήματα· Harman & Biringen, 2018).

3. Η απειλή σωματικής ή σεξουαλικής βίας είναι μια μορφή ψυχολογικής κακοποίησης που συνεπάγεται τη χρήση λέξεων, χειρονομιών ή όπλων για την επικοινωνία της πρόθεσης πρόκλησης θανάτου, αναπηρίας, τραυματισμού ή σωματικής βλάβης.

Οι ΑΓ χρησιμοποιούν αυτούς τους τύπους απειλών για να εξαναγκάσουν τον ΣΓ να μείνει μακριά από τα παιδιά ή να δημιουργήσει την ψευδαίσθηση του κινδύνου. Για παράδειγμα, οι ΑΓ ανέφεραν ότι είχαν έναν εκφοβιστικό ενήλικα (θετό γονέα, φίλο, ακόμη και βοήθεια με μισθωτή) στις ανταλλαγές χρόνου γονικής μέριμνας για να είναι ο «σωματοφύλακός» τους (Harman & Biringen, 2018). Η παρουσία ενός σωματοφύλακα μεταφέρει το μήνυμα ότι ο ΑΓ χρειάζεται προστασία από τον ΣΓ και επικοινωνεί ότι ο ΣΓ αποτελεί φυσικό κίνδυνο για τον ΑΓ, επειδή βρίσκεται εκεί για να δει τα παιδιά του. Ένα άλλο παράδειγμα τεκμηριώνεται σε μια νομική υπόθεση από τις Η.Π.Α., στην οποία ένας αποξενωτής πατέρας μπλόκαρε το αυτοκίνητο της στοχευόμενης μητέρας, με αποτέλεσμα αυτή να μην μπορεί να εγκαταλείψει την

οικία τους, ενώ εκείνος διάβαζε τη δικαστική πρόταση της μητέρας στα παιδιά δυνατά (Lorandos, 2013) . Ο εκφοβισμός και οι απειλές που πραγματοποιούνται από τον ΑΓ, για να βλάψουν τον ΣΓ είναι συχνά τόσο τρομακτικά που ο ΣΓ θα αναγκάσει άλλους ενήλικες να φροντίσουν τα παιδιά τους, όταν ασκούν τον χρόνο ανατροφής που τους αναλογεί, για να αποφύγουν μια διαμάχη με τον ΑΓ ή τον πληρεξούσιό του (Lehr & MacMillan, 2001).

4. Ο έλεγχος της αναπαραγωγικής ή της σεξουαλικής υγείας είναι μια μορφή ψυχολογικής κακοποίησης που περιλαμβάνει συμπεριφορές όπως η άρνηση χρήσης ελέγχου των γεννήσεων ή ο εξαναγκασμός σε διακοπή εγκυμοσύνης.

Ενώ αυτός ο τύπος κακοποίησης δεν χρησιμοποιείται τόσο συχνά από τους ΑΓ λόγω του γεγονότος ότι πολλοί ΣΓ δεν έχουν πλέον στενή ή σεξουαλική σχέση μαζί τους, αυτές οι συμπεριφορές μπορεί να συμβούν πριν η σχέση διαλυθεί. Για παράδειγμα, ένας ΣΓ που παραχώρησε συνέντευξη στον πρώτο συγγραφέα ανέφερε ότι είχε εξαναγκαστεί να υποβληθεί σε αγγειεκτομή (βαζεκτομή) ,επειδή ο ΑΓ δεν ήθελε περισσότερα παιδιά. Αμέσως μετά από αυτή τη διαδικασία, ο ΑΓ υπέβαλε αίτηση διαζυγίου και περιόρισε κάθε επαφή μεταξύ του ίδιου και του ΣΓ καθώς και μεταξύ του ΣΓ και των παιδιών τους. Ενώ μπορεί να υπάρχουν πολλοί λόγοι για τη συμπεριφορά του ΑΓ, ο ΣΓ ήταν συντετριμμένος επειδή αργότερα ήθελε να αποκτήσει κι άλλα παιδιά (Harman & Biringen, 2018). Απαιτείται περισσότερη έρευνα για να προσδιοριστεί πόσο συχνή είναι αυτή η μορφή ψυχολογικής επιθετικότητας προς τους ΣΓ.

5. Οι εκμεταλλεύσεις της ευαλωτότητας του θύματος είναι μια μορφή ψυχολογικής κακοποίησης που συνεπάγεται την εκμετάλλευση των ευθυνών ή των τρωτών σημείων του στόχου, όπως το μεταναστευτικό του καθεστώς, η αναπηρία ή ένας άγνωστος σεξουαλικός προσανατολισμός που ο στόχος έχει κίνητρο να παραμείνει κρυφός.

Ο ΑΓ συχνά εκμεταλλεύεται οποιοδήποτε λάθος του ΣΓ (Smith, 2016). Στοχευόμενοι γονείς ανέφεραν ότι εκβιάστηκαν από τον ΑΓ για να υπογράψουν δικαστικά έγγραφα ή «συμφωνίες» από φόβο ότι ο ΑΓ θα μοιραστεί αρνητικές πληροφορίες για αυτούς (π.χ. προηγούμενο ποινικό μητρώο) που θα έβλαπτε τη φήμη ή τις αντιλήψεις των παιδιών τους για αυτούς. Προκειμένου να περιοριστεί η πρόσβαση του ΣΓ στο παιδί, οι ΑΓ μερικές φορές υπερβάλλουν ή μοιράζονται ακατάλληλα ιατρικές ή ψυχικές

πληροφορίες (που έχουν πολύ μικρή σχέση με την ικανότητά τους να αναλαμβάνουν τον γονικό ρόλο). Εάν ένας ΑΓ μετακομίσει με το παιδί σε άλλη χώρα, ο ΣΓ μπορεί να μετεγκατασταθεί με την ελπίδα να συνεχίσει να έχει σχέση με το παιδί του. Όταν συνέβη αυτό, οι ΑΓ προβαίνουν σε ψευδείς αναφορές για παραβιάσεις βίζας ως απόπειρα απέλασης του ΣΓ. Οι ΑΓ σε αυτές τις καταστάσεις εκμεταλλεύονται επίσης το καθεστώς του αλλοδαπού του ΣΓ στο Δικαστήριο, το οποίο συχνά έχει πολύ διαφορετικούς κανόνες και διαδικασίες από το Δικαστήριο της πατρίδας τους (Harman & Biringen, 2016; Lorandos, 2013).

Το ποσό του χρόνου γονικής μέριμνας που έχει κατανεμηθεί ή διαταχθεί από το Δικαστήριο στον ΣΓ μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως υποχρέωση από τον ΑΓ. Για παράδειγμα, εάν η προσωρινή διαταγή ενός Δικαστηρίου ορίζει μόνο εναλλασσόμενα Σαββατοκύριακα του χρόνου ανατροφής των παιδιών στον ΣΓ, οι ΑΓ χρησιμοποιούν συχνά τη χρονική περίοδο μεταξύ της προσωρινής και της τελικής εντολής (που μπορεί να είναι μήνες ή χρόνια) ως «απόδειξη» ότι θα έπρεπε να είναι ο γονέας με την αποκλειστική επιμέλεια (Harman & Biringen, 2016; Kruk 1993). Αυτή η στρατηγική ενθαρρύνεται ακόμη και από τους δικηγόρους να αποκτήσουν την πλήρη επιμέλεια των εντολέων τους, επειδή πολλοί Αμερικανοί και Καναδοί δικαστές βασίζουν τις τελικές εντολές ανατροφής των παιδιών σε ποια ήταν η «κανονική» κατανομή του χρόνου ανατροφής πριν από την τελική ακρόαση. Η δημιουργία μιας εκτεταμένης περιόδου προσωρινής διαταγής με μη ισορροπημένη γονική ευθύνη παρέχει στον ΑΓ τη δυνατότητα να εκμεταλλευτεί τον περιορισμένο χρόνο γονικής μέριμνας του ΣΓ προς όφελός του (Kruk, 2011).

Ομοίως, ο ΑΓ θα εκμεταλλευτεί επίσης άνισα σχέδια γονικής μέριμνας προκειμένου να αποκτήσει και να διατηρήσει την αποκλειστική λήψη αποφάσεων σχετικά με τα παιδιά. Για παράδειγμα, ο ΑΓ θα ισχυριστεί ότι ο ΣΓ δεν «γνωρίζει» τα παιδιά τόσο καλά όσο αυτός, επειδή ο ΣΓ τα επισκέπτεται μόνο δύο φορές τον μήνα. Ως εκ τούτου, ο ΑΓ υποστηρίζει στο Δικαστήριο ότι πρέπει να λαμβάνει όλες τις αποφάσεις, επειδή γνωρίζει καλύτερα τα παιδιά του. Η στρατηγική του ΑΓ είναι αρχικά ένα παιχνίδι δύναμης για να αποκτήσει τον πλήρη έλεγχο των παιδιών και να αφαιρέσει κάθε γονική λήψη αποφάσεων από τον ΣΓ. Μόλις αποκτηθεί αυτός ο έλεγχος, αξιοποιείται περαιτέρω από τον ΑΓ για να ελαχιστοποιήσει την πρόσβαση του ΣΓ στα παιδιά και τις πληροφορίες σχετικά με αυτά (π.χ. μη παροχή πλήρους ιατρικών πληροφοριών σε

αυτόν, λέγοντας στο σχολικό προσωπικό να μην επιτρέψει στον ΣΓ να επισκέπτεται τα παιδιά στο σχολείο) και να παρενοχλεί τον ΣΓ (Harman & Biringen, 2018). Για παράδειγμα, οι ΑΓ συχνά παρερμηνεύουν τη νομική έννοια της λήψης ιατρικών αποφάσεων, ώστε να σημαίνει ότι έχουν την εξουσία να μικροδιαχειρίζονται όλη την καθημερινή ιατρική φροντίδα των παιδιών ενώ βρίσκονται υπό τη φροντίδα του ΣΓ. Εάν ο ΣΓ δεν ανταποκρίνεται στην κατάχρηση εξουσίας του ΑΓ σε τέτοια θέματα, οι ΑΓ συχνά εκμεταλλεύονται τέτοιες ενέργειες για να χρησιμοποιήσουν ως «απόδειξη» ότι ο ΣΓ δεν είναι καλός γονέας ή ότι είναι «μη συνεργάσιμος» μαζί τους (Harman & Biringen, 2018).

6. Η εκμετάλλευση της ευπάθειας του δράστη είναι μια άλλη μορφή ψυχολογικής επιθετικότητας που περιλαμβάνει την εκμετάλλευση των δικών του υποχρεώσεων για τον έλεγχο ή τον περιορισμό των επιλογών του στόχου.

Σε αυτή την περίπτωση, οι κοινωνικές αντιλήψεις περί του φύλου κάποιου μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκμετάλλευση του ΣΓ. Για παράδειγμα, μια αποξενωμένη μητέρα μπορεί να χρησιμοποιήσει στερεότυπα φύλου προς όφελός της, έτσι ώστε να απεικονίζει τον εαυτό της ως «θύμα» κακοποίησης που διαπράττεται από τον στοχευόμενο πατέρα (χωρίς αποδεικτικά στοιχεία). Τέτοιοι ισχυρισμοί γίνονται συχνά πιστευτοί λόγω των παγιωμένων πεποιθήσεων ότι οι άνδρες είναι επιθετικοί (εκ φύσεως). Αυτές οι πεποιθήσεις χρησιμοποιούνται στη συνέχεια ως αιτιολόγηση για τον τρόπο με τον οποίο ανατίθεται η επιμέλεια των παιδιών (Harman et al., 2016a). Ένας αποξενωτής πατέρας μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι ο «πάροχος» υλικών και οικονομικών αγαθών, ιδίως αν η μητέρα μένει στο σπίτι. Το να είσαι τροφοδότης μπορεί μερικές φορές να είναι μια υποχρέωση (π.χ. μπορεί να αντανακλάται ότι κάποιος εργάζεται πάρα πολύ) και μπορεί επίσης να γίνει προϊόν εκμετάλλευσης από τον ΑΓ (Kruk, 2010). Οι ΑΓ μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν μια σωματική πάθηση ή αναπηρία για να κάνουν τους άλλους να τους συμπονούν πέρα από τα πραγματικά όρια που θέτουν αυτές οι ευπάθειες. Για παράδειγμα, ο ΑΓ μπορεί να έχει μια ασθένεια που έχει τη δυνατότητα να περιορίσει την εργασιακή του ικανότητα, αλλά απεικονίζει αυτή την ασθένεια ως «απόδειξη» ότι είναι εντελώς ανίκανος να εργαστεί και ως εκ τούτου απαιτεί ισόβια διατροφή ή συντήρηση συζύγου όσο μένει στο σπίτι για να φροντίζει τα παιδιά (Dunne & Hedrick, 1994; Harman & Biringen, 2018).

7. Το *Gaslighting*, μια στρατηγική που χρησιμοποιείται συχνότερα από τον ΑΓ με τα παιδιά, είναι επίσης μια μορφή ψυχολογικής κακοποίησης που χρησιμοποιούν οι ΑΓ εναντίον των ΣΓ.

Για παράδειγμα, μεταξύ των παντρεμένων ετεροφυλόφιλων ζευγαριών, οι άνδρες είναι πιο πιθανό από τις γυναίκες να παραδεχτούν ότι προσπαθούν να κάνουν την σύντροφό τους να νιώσει τρελή (Kar & O'Leary, 2013). Οι ΑΓ στέλνουν e-mail ή άλλη γραπτή αλληλογραφία, όπου ξαναγράφουν γεγονότα του παρελθόντος, προκειμένου να δημιουργήσουν μια νέα εκδοχή της πραγματικότητας που ταιριάζει καλύτερα στους στόχους τους. Για παράδειγμα, ο ΑΓ μπορεί να στείλει e-mail στον ΣΓ και να ισχυριστεί ότι είχαν συμφωνήσει στο παρελθόν να αφήσουν τα παιδιά να μετακινηθούν εκτός πολιτείας μαζί τους, όταν μια τέτοια συμφωνία δεν συνέβη ποτέ (Harman & Biringen, 2018). Σκοπός της επικοινωνίας είναι να θέσει τον ΣΓ να αμφισβητήσει τη δική του μνήμη σε γεγονότα του παρελθόντος και να δημιουργήσει μια χάρτινη διαδρομή «απόδειξης» για μελλοντική χρήση εναντίον του γονέα (π.χ. τροποποίηση των σχεδίων γονικής μέριμνας). Οι ΑΓ θα χρησιμοποιήσουν επίσης αυτή τη στρατηγική με ιατρικά αρχεία εισάγοντας ανακριβείς πληροφορίες σχετικά με τον ΣΓ στα ιατρικά έγγραφα του παιδιού (π.χ. ισχυρισμοί αλκοολισμού, ψυχικές ασθένειες) και με νομικές βεβαιώσεις και άλλα νομικά έγγραφα για να κάνουν τέτοιες επαναλήψεις και ψέματα για το παρελθόν δημόσιο αρχείο εκδηλώσεων (Harman & Biringen, 2018). Οι ΑΓ συχνά κατηγορούν τον ΣΓ ότι εμπλέκεται σε συμπεριφορές που κάνουν οι ίδιοι για να δημιουργήσουν σύγχυση για λογαριασμό του ΣΓ και να δημιουργήσουν την ψευδαίσθηση σε άλλους (που βλέπουν μόνο το αποτέλεσμα των συμπεριφορών) ότι ο ΣΓ κάνει πράγματα που ο ΑΓ είναι στην πραγματικότητα υπεύθυνος για αυτά. Αυτή η στρατηγική εκτρέπει την προσοχή και την ευθύνη μακριά από τον πραγματικά επιτιθέμενο (Kruk, 2011).

Εκτός από την ψυχολογική επιθετικότητα, οι ΑΓ θα χρησιμοποιήσουν επίσης άλλες μορφές επιθετικότητας για να βλάψουν τον ΣΓ, λόγω της σχέσης τους με το παιδί. Ως σωματική βία ορίζεται η σκόπιμη χρήση σωματικής βίας με τη δυνατότητα να προκαλέσει θάνατο, τραυματισμό, βλάβη ή αναπηρία (π.χ. πνιγμός, χαστούκι, χρήση όπλου). Αυτή η διάσταση περιλαμβάνει επίσης τον εξαναγκασμό άλλων να διαπράξουν τη βίαιη πράξη για λογαριασμό του δράστη. Οι στοχευόμενοι γονείς έχουν αναφέρει ότι υπέστησαν σωματική βία στα χέρια του ΑΓ πριν φύγουν από τη

σχέση τους (Godbout & Parent, 2012) και αναφέρουν ότι δέχθηκαν σωματική επίθεση από τον ΑΓ ή/και νέους ρομαντικούς συντρόφους / συζύγους ή άλλα μέλη της οικογένειάς τους σε «παραδόσεις – αποδόσεις» του παιδιού, μερικές φορές μπροστά στα παιδιά τους (Baker & Darnall, 2006; Harman & Biringen, 2016). Η σεξουαλική βία περιλαμβάνει σεξουαλικές πράξεις που διαπράττονται (ή επιχειρούνται) από ένα άτομο χωρίς τη συγκατάθεση άλλου, όπως βιασμό και σεξουαλική παρενόχληση. Όπως και με τη σωματική βία, οι ΣΓ έχουν αναφέρει ότι είναι θύματα σεξουαλικής βίας, όπως βιασμού, πριν φύγουν από τη σχέση τους (Godbout & Parent, 2012).

Οι συμπεριφορές καταδίωξης είναι μοτίβα επαναλαμβανόμενης και ανεπιθύμητης προσοχής και επαφής που προκαλούν ανησυχία για την ασφάλεια κάποιου ή άλλων (π.χ. στενού φίλου). Αυτές οι συμπεριφορές μπορεί να περιλαμβάνουν επαναλαμβανόμενες και ανεπιθύμητες τηλεφωνικές κλήσεις, παρακολούθηση ή παρακολούθηση του θύματος από απόσταση και αφήνοντας δώρα όταν το θύμα δεν τα θέλει. Αυτές οι συμπεριφορές πρέπει να εμφανίζονται πολλές φορές στο ίδιο άτομο με πολλαπλές μορφές και το θύμα πρέπει να αισθάνεται φόβο ή ανασφάλεια για τη σωματική του ακεραιότητα (Breiding et al., 2015). Οι συμπεριφορές καταδίωξης που διαπράττονται από τον ΑΓ αναφέρονται συχνά από τον ΣΓ και τεκμηριώνονται σε νομικές υποθέσεις (Lorandos, 2013). Σε μια ποιοτική μελέτη συνέντευξης, το 51% των ΣΓ που ερωτήθηκαν ανέφεραν ότι καταδιώκονταν από τον ΑΓ μετά τη λήξη της σχέσης τους, σε ορισμένες περιπτώσεις (περίπου 20%) για σχεδόν μια δεκαετία (Ratajack & Harman, 2018). Συνήθως, αυτή η καταδίωξη συνεπάγεται τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης για τη λήψη πληροφοριών σχετικά με τον ΣΓ που θα χρησιμοποιηθούν εναντίον του (π.χ. στο Δικαστήριο, στην αστυνομία). Οι ΑΓ θα πείσουν επίσης οικιακές βοηθούς (π.χ. νταντάδες) του ΣΓ να κατασκοπεύουν για λογαριασμό τους, οι φίλοι, η οικογένεια και άλλα μέλη της κοινότητας ακολουθούν τον ΣΓ με το αυτοκίνητό τους. Κάθονται έξω από το σπίτι του, για να τον κατασκοπεύουν και προσλαμβάνουν άτομα για να εισβάλουν στο οικιακό δίκτυο υπολογιστών του (Ratajack & Harman, 2018). Οι περισσότερες έρευνες σχετικά με την καταδίωξη έχουν διεξαχθεί με σχέσεις που τελείωσαν πρόσφατα ή δεν ξεκίνησαν ποτέ εξ αρχής (π.χ. καταδίωξη κάποιου για να προσπαθήσει να δημιουργήσει μια σχέση· Cuiach & Spitzberg, 2014). Πρέπει να διεξαχθεί πολύ περισσότερη έρευνα για

να κατανοηθούν οι τύποι και τα κίνητρα για την καταδίωξη των ΣΓ σε περιπτώσεις γονικής αποξένωσης.

Οι στοχευόμενοι γονείς αναφέρουν επίσης ότι βίωσαν νομική και διοικητική επίθεση στα χέρια του ΑΓ. Ενώ άλλες μορφές IPV στοχεύουν το άτομο και τις ομάδες συνομηλίκων του, για να καταστρέψουν τη φήμη του ατόμου, αυτή η μορφή επιθετικότητας χρησιμοποιεί άτομα στην εξουσία για να επιφέρει πιο καταστροφικές συνέπειες στον στόχο (π.χ. 2015· Kruk, 2011). Όσον αφορά στις γονικές συμπεριφορές αποξένωσης, εξωτερικές δυνάμεις όπως το οικογενειακό Δικαστήριο μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εμποδίσουν ή να παρέμβουν στη σχέση του ΣΓ με το παιδί (π.χ. Balmer et al., 2017). Οι αρνητικές εμπειρίες στο Δικαστήριο αναφέρονται ως μία από τις πιο σοβαρές ανησυχίες για τους μη μόνιμους γονείς, ιδιαίτερα λόγω των προκαταλήψεων φύλου των επαγγελματιών του Δικαστηρίου που ευνοούν τις μητέρες έναντι των πατέρων σε ορισμένα μέρη του κόσμου (Agyoub et al., 1999; Kruk, 2011; Lehr & MacMillan, 2001). Ένας από τους κύριους λόγους για τους οποίους τα άρρενα θύματα σοβαρής IPV αναφέρουν ότι δεν εγκαταλείπουν τους κακοποιούς συζύγους τους είναι ο φόβος ότι δεν θα ξαναδούν τα παιδιά τους (Hines & Douglas, 2010). Παρομοίως, πολλές γυναίκες αναφέρουν ότι παραμένουν σε καταχρηστικές σχέσεις από φόβο μήπως χάσουν τα παιδιά τους (Hardesty & Ganong, 2006). Αν και τόσο οι αποξενωτές πατέρες όσο και οι μητέρες χρησιμοποιούν νομική και διοικητική επιθετικότητα, αυτή η μορφή επιθετικότητας χρησιμοποιείται πιο συχνά και εύκολα από γυναίκες εναντίον ανδρών, επειδή οι άνθρωποι είναι πιο πιθανό να πιστέψουν ισχυρισμούς κακοποίησης που γίνονται από γυναίκες (Hines et al., 2015; Tilbrook, Allan, & Dear, 2010). Επιπλέον, υπάρχουν προκαταλήψεις σχετικά με το φύλο στη χορήγηση προσωρινών διαταγών περιορισμού με δικαστική εντολή που ευνοούν τις γυναίκες έναντι των ανδρών που αναφέρουν ότι είναι θύματα IPV (Muller, Desmarais, & Hamel, 2009).

Οι στοχευόμενοι γονείς έχουν αναφέρει ότι οι ΑΓ συχνά (αρκετές έως δεκάδες φορές) καλούσαν την αστυνομία στο σπίτι τους όταν τα παιδιά τους ήταν εκεί για να συσχετίσουν τον ΣΓ με τον «κίνδυνο» (Lopez et al., 2014; Harman & Biringen, 2018). Οι ισχυρισμοί για κακοποίηση (ιδιαίτερα σεξουαλική κακοποίηση) τεκμηριώνονται (π.χ. Βασιλείου, 2005) και έχουν περιγραφεί ως το «όπλο» (Lowenstein, 2012) ή «ασημένια σφαίρα» σε διαφωνίες για την επιμέλεια παιδιών, επειδή μόλις

υποβληθεί αξίωση, οι πιθανότητες του ΣΓ να πάρει την επιμέλεια ή να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τα Δικαστήρια οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης που βιώνει έχει σχεδόν εξαλειφθεί. Πράγματι, τα άρρενα θύματα IPV ανέφεραν ότι οι σύντροφοί τους χειραγωγούσαν το «σύστημα» υποβάλλοντας ψευδείς εντολές περιορισμού και χειραγωγώντας το δικαστικό σύστημα για να αποκτήσουν την αποκλειστική επιμέλεια των παιδιών τους (Hines, Brown, & Dunning, 2007).

Όταν οι γονείς διατάσσονται να συμμετάσχουν σε νομική διαμεσολάβηση για την επίλυση διαφορών αντί να χρησιμοποιούν δικαστικούς πόρους, οι ΣΓ ανέφεραν ότι οι ΑΓ δεν συμμετέχουν σε τέτοιες διαπραγματεύσεις καλή τη πίστη. Θα προτιμούσαν να συμμετάσχουν σε διαμάχες χρησιμοποιώντας το νομικό σύστημα επειδή είναι πιο ακριβό (και επομένως τιμωρητικό για τον ΣΓ) και θέλουν να «νικήσουν». Όταν η νομική διαμεσολάβηση είναι «επιτυχής» υπό αυτές τις συνθήκες, οι ΣΓ αναφέρουν ότι το ΑΓ χρησιμοποίησε τη διαδικασία μόνο με χειριστικό τρόπο για να «αναγκάσει» μια συμφωνία μαζί τους, με απειλές ότι τα αποτελέσματά τους στο Δικαστήριο θα ήταν χειρότερα. Οι ΑΓ θα παραβιάσουν δικαστικές εντολές σχετικά με τον χρόνο ανατροφής των παιδιών ή τη λήψη αποφάσεων και θα κατηγορήσουν ακόμη και τον ΣΓ για εμπλοκή σε αυτήν τη μορφή επιθετικότητας όταν ζητούν δικαστική συνδρομή για την εκτέλεση των υφιστάμενων δικαστικών εντολών τους (π.χ. 2018· Kruk, 2011). Εκπρόσωποι κοινωνικών συστημάτων, όπως κοινωνικοί λειτουργοί, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, κηδεμόνες, δάσκαλοι, ιατρικοί πάροχοι και αστυνομικοί, μπορεί να «τυφλωθούν» από τις ιστορίες του ΑΓ και να εμπλακούν σε νομική και διοικητική επίθεση εναντίον του ΣΓ για λογαριασμό του πρώτου (Rand, 1997). Οι εκπρόσωποι του κοινωνικού συστήματος έχουν συχνά αρνητικές προκαταλήψεις σχετικά με τον ΣΓ (π.χ. προκαταλήψεις φύλου ή φυλής), κακή εκπαίδευση στην αναγνώριση της γονικής αποξένωσης ή/και της ανθρώπινης ανάπτυξης (π.χ. μια πεποίθηση ότι τα παιδιά δεν λένε ποτέ ψέματα) και συχνά δεν σταματούν σε τίποτα για να περιορίσουν ή παρεμβαίνουν στην επαφή ή μια σχέση μεταξύ του ΣΓ και του παιδιού (Harman & Biringen, 2016, 2018). Τα γονικά δικαιώματα του ΣΓ μπορεί ακόμη και να αφαιρεθούν λόγω σοβαρών αδικιών στον τρόπο χειρισμού των υποθέσεων τους (π.χ. ψευδείς ισχυρισμοί IPV). Η πράξη της απομάκρυνσης ενός παιδιού από έναν γονέα (ή της απομάκρυνσης ενός γονέα από το παιδί) ή της λήψης αποφάσεων αποκλειστικής

γονικής επιμέλειας χωρίς επαρκή στοιχεία για την ανικανότητα του άλλου γονέα να γίνει γονέας είναι επίσης μια μορφή IPV.

Σοβαρότητα και αμοιβαιότητα των γονικών αποξενωτικών συμπεριφορών

Η σοβαρότητα των γονικών συμπεριφορών αποξένωσης είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί καθώς η έρευνα δεν έχει ακόμη καθορίσει με σαφήνεια ποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές και άλλο είδους καθοριστικοί παράγοντες οδηγούν σε ήπιες, μέτριες και σοβαρές μορφές γονικής αποξένωσης - υπάρχει μόνο προκαταρκτική εμπειρική έρευνα που αντλεί αυτήν την άμεση σύνδεση βασισμένη στη θεωρία (Baker & Eichler, 2016). Για παράδειγμα, δεν γνωρίζουμε ακόμη εάν ορισμένες συγκεκριμένες συμπεριφορές είναι πιο επιζήμιες από άλλες και ποιες συμπεριφορές, ή ομάδες συμπεριφορών, προκαλούν πολύ σοβαρή αποξένωση. Το να κακολογεί ο ΑΓ τον ΣΓ δεν είναι υγιές για ένα παιδί, αλλά είναι οι συγκεκριμένοι χαρακτηρισμοί προς τον ΣΓ πιο επιζήμιοι από άλλους; Χρειάζεται επίσης η κακή έκφραση να συνδυαστεί με άλλες συμπεριφορές (π.χ. παρέμβαση του χρόνου ανατροφής των παιδιών) και σε ποιο βαθμό; Η σοβαρότητα θα μπορούσε επίσης να καθοριστεί από τη διάρκεια και τη συχνότητα με την οποία χρησιμοποιούνται συμπεριφορές, ανεξάρτητα από το πόσο «κακές» είναι οι ατομικές συμπεριφορές. Για παράδειγμα, εάν ο ΑΓ κάνει κακό στον ΣΓ μόνο με αχρείαστα σχόλια που δεν είναι κατάφωρα υποτιμητικά, αυτή η συμπεριφορά τελικά οδηγεί σε ήπια, μέτρια ή σοβαρή αποξένωση εάν γίνεται τακτικά για πέντε ή 10 χρόνια; Υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις ότι παράγοντες όπως η ηλικία του παιδιού (Fidler & Bala, 2010; Kelly & Johnston, 2001) σχετίζονται με τη σοβαρότητα της έκβασης, με τα μεγαλύτερα παιδιά (τους εφήβους) να είναι πιο πιθανό να εκδηλώσουν σοβαρά συμπτώματα γονικής αποξένωσης (π.χ. απόρριψη του ΣΓ). Τα σοβαρά αποτελέσματα οφείλονται σε έκθεση σε πολύ σοβαρές συμπεριφορές, όπως η παρεμπόδιση κάθε πρόσβασης στον ΣΓ ή λόγω της επίμονης έκθεσης ηπιότερων ομάδων συμπεριφοράς για μεγάλες χρονικές περιόδους; Ή έχει σημασία ο αριθμός των συμπεριφορών, αλλά μόνο σε συνδυασμό με συγκεκριμένες ευπάθειες σε συγκεκριμένα στάδια της κοινωνικής και γνωστικής ανάπτυξης;

Από νομική και κλινική σκοπιά, το ζήτημα της σοβαρότητας είναι εξαιρετικά σημαντικό, καθώς καθοδηγεί τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να παρέμβουν οι επαγγελματίες. Όταν ένας ΑΓ προκαλεί σοβαρή γονική αποξένωση λόγω των

συμπεριφορών του, είναι πιθανό να είναι ένοχος παιδικής κακοποίησης, αλλά ένας ΑΓ που προκαλεί ήπια ή μέτρια γονική αποξένωση μπορεί να μην έχει ακόμη καλύψει το όριο της παιδικής κακοποίησης. Τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να προσδιορίζονται κατά περίπτωση από ειδικούς που είναι καλά εκπαιδευμένοι στη διάγνωση της γονικής αποξένωσης, της παιδικής κακοποίησης, του IPV και των προδρόμων του. Πιο συστηματική και εμπειρικά βασισμένη έρευνα σχετικά με την αιτιολογία της γονικής αποξένωσης θα βοηθήσει σε αυτή τη διάγνωση.

Η ανταπόδοση του IPV ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο της επιθετικότητας. Περίπου το 4% των περιπτώσεων σε ένα μεγάλο δείγμα ζευγαριών που χωρίζουν έχουν αναφέρει αμοιβαία υψηλά επίπεδα καταναγκαστικής βίας ελέγχου (τακτικές κυριαρχίας και σωματική βία· Beck, Anderson, O'Hara, & Benjamin, 2013), αν και υπάρχουν ενδείξεις ότι η ψυχολογική επιθετικότητα είναι συχνά αμοιβαία (Cuenca Montesino, Graña Gómez, & Martínez Arias, 2014; Straus & Sweet, 1992). Η ψυχολογική (Kar & O'Leary, 2013) και η σωματική επιθετικότητα (Langhinrichsen-Rohling, Misra, Selwyn, & Rohling, 2012; Madsen, Stith, Thomsen, & McCollum, 2012) μεταξύ ακέραιων ζευγαριών είναι συνήθως αμφίδρομη και όχι μονομερής. Γνωρίζουμε ελάχιστα για το πώς λειτουργεί αυτή η αμοιβαιότητα ή για την ισορροπία δυνάμεων και την επιθετικότητα μέσα στις σχέσεις. Η έρευνα για το IPV έχει κυρίως μελετηθεί με συντρόφους σε άθικτες σχέσεις, επομένως γνωρίζουμε ακόμη λιγότερα για το εάν τέτοιες επιθετικές συμπεριφορές είναι αμοιβαίες μεταξύ των οικογενειών που έχουν διαλυθεί.

Πολλοί επαγγελματίες πιστεύουν ότι η αποξένωση των γονέων εμφανίζεται μόνο σε σχέσεις που έχουν υψηλή σύγκρουση. Με άλλα λόγια, και οι δύο γονείς θεωρούνται υπεύθυνοι για τη σύγκρουση που παρουσιάζουν σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας ή νομικούς, όπως όταν ένας γονέας πρέπει να ζητήσει από το Δικαστήριο να επιβάλει τον χρόνο ανατροφής που αναλογεί σε κάθε γονέα. Όταν τα πρόσωπα των γονέων εμφανίζονται στο Δικαστήριο για αυτή τη σύγκρουση, ο δικαστής ή ο εισαγγελέας θα υποθέσει ότι και οι δύο γονείς πρέπει να εμπλέκονται σε γονικές συμπεριφορές αποξένωσης (Warshak, 2015c). Χρησιμοποιώντας το παραπάνω παράδειγμα, το Δικαστήριο θα αντιληφθεί ότι οι γονείς έχουν μεγάλη σύγκρουση, παρά τη σύγκρουση που προκαλείται από τη γονική συμπεριφορά αποξένωσης του ΑΓ (π.χ. περιορισμός της πρόσβασης του παιδιού). Ενώ ορισμένοι ερευνητές έχουν βρει

στοιχεία ότι και οι δύο γονείς σε διαζευγμένες οικογένειες μπορεί να αναφέρουν αποξενωτικές συμπεριφορές που διαπράττει ο άλλος (Braver, Coatsworth, & Peralta, n.d.), ο μύθος της αμοιβαιότητας έχει καταρριφθεί από πολλούς ερευνητές, νομικούς επαγγελματίες και κλινικούς γιατρούς, επειδή ο ένας γονέας είναι συχνά υπεύθυνος για την υποκίνηση και τη συνέχιση της σύγκρουσης (Kelly, 2003) και ήταν συχνά βίαιος σύντροφος πριν λήξει η σχέση (Godbout & Parent, 2012; Harman & Biringen, 2016). Ο ΑΓ είναι ο πιο πιθανός γονέας να εμπλέκεται σε συμπεριφορές ελέγχου και καταναγκασμού, να επιδεικνύει παρανοϊκές και εχθρικές συμπεριφορές, και να παρακωλύει τη συναναστροφή με το παιδί (Warshak, 2015c). Πράγματι, η συμπεριφορά του ΑΓ είναι ο κύριος οδηγός της απόρριψης του ΣΓ από το παιδί (Baker & Eichler, 2016; Clawar & Rivlin, 2013).

Ο ΣΓ μπορεί να ανταποκρίνεται με δυσπροσαρμοστικούς τρόπους στις αλλοτριωτικές συμπεριφορές του ΑΓ, αλλά είναι σημαντικό να ερμηνεύονται τέτοιες συμπεριφορές υπό το πρίσμα της αποξένωσης. Για παράδειγμα, εάν ένας ΑΓ έχει υποστηρίξει μια μακρά εκστρατεία παρέκκλισης σχετικά με τον ΣΓ σε φίλους, γείτονες, μέλη της κοινότητας και ευρύτερη οικογένεια, ο ΣΓ μπορεί να ανταπαντήσει για να υπερασπιστεί τη φήμη του (Reay, 2011), όπως να στείλει ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε τέτοια άτομα που αποκαλούν τον ΑΓ ψεύτη. Οι αντεκδικητικές συμπεριφορές είναι σίγουρα επιθετικές και μια μορφή IPV, αλλά δεν θα θεωρούνταν συμπεριφορές αποξένωσης γονέων, οι οποίες είναι ομάδες συμπεριφορών που εφαρμόζονται για εκτεταμένες χρονικές περιόδους με σκοπό να βλάψουν τον ΣΓ και να βλάψουν/καταστρέψουν τη σχέση του με το παιδί τους (Darnall, 1998). Αυτή η διάκριση μεταξύ των συμπεριφορών του ΑΓ και του ΣΓ είναι σημαντική για νομικούς και κλινικούς σκοπούς κατά την ερμηνεία της αιτίας και της διατήρησης των γονικών συμπεριφορών αποξένωσης.

Αν και ορισμένοι γονείς που δεν κατοικούν στο σπίτι μπορούν να αποξενώσουν ένα παιδί (Warshak, 2015c), ο γονέας που έχει την επιμέλεια είναι τις περισσότερες φορές ο αποξενωτής, επειδή έχει το μονοπώλιο στη σωματική, ψυχική και συναισθηματική προσοχή του παιδιού, ανεξάρτητα από το φύλο (Harman & Biringen, 2016). Τα μη οικιστικά άτομα έχουν συχνά περιορισμένη ή καθόλου επαφή με τα παιδιά τους (μερικές φορές για χρόνια κάθε φορά), καθιστώντας σχεδόν αδύνατο να ανταποδώσουν πολλές από τις συμπεριφορές που περιγράφονται παραπάνω. Οι ΣΓ

που μελετήσαμε έχουν παρατηρήσει τα αρνητικά αποτελέσματα της αποξένωσης στα παιδιά τους και αναφέρουν ότι δεν θέλουν να επιδεινώσουν την κατάσταση. Παρά το γεγονός ότι ήταν στόχος σοβαρού IPV, κανένα από τους ΣΓ σε μελέτες των πρώτων συγγραφέων δεν ανέφερε ότι ήθελε να απομακρύνει τα παιδιά του από το ΑΓ ή να αντιστρέψει εντελώς τους ρόλους. Πράγματι, σχεδόν όλοι οι ΣΓ, από τους οποίους έχουμε πάρει συνέντευξη και μελετήσει, (Harman & Biringen, 2016; Kruk, 2010, 2011) θέλουν τα παιδιά να έχουν μια υγιή σχέση και με τους δύο γονείς. Αυτοί οι γονείς παίρνουν τη συνειδητή απόφαση να μην ανταποδώσουν τις επιθετικές συμπεριφορές του ΑΓ. Αυτοί οι γονείς γνωρίζουν επίσης ότι εάν ο ΣΓ ανταποκρίνεται στη συμπεριφορά του ΑΓ, χρησιμεύει μόνο για να δικαιολογήσει τα αρνητικά συναισθήματα του παιδιού προς τον ΣΓ λόγω της εμπλοκής ή της ευθυγράμμισής του με το ΑΓ (Warshak, 2015c).

Ορισμένοι κλινικοί γιατροί έχουν υποστηρίξει ότι οι ΣΓ είναι «οι αρχιτέκτονες της μοίρας τους» ή είναι εν μέρει υπεύθυνοι για την αποξένωση του παιδιού λόγω προβλημάτων με την ανατροφή των παιδιών που προκύπτουν από την κατάστασή τους (π.χ., Johnston, 2003). Οι περισσότερες έρευνες έχουν δείξει το αντίθετο: Η απόρριψη του ΣΓ υπάρχει ανεξάρτητα από τις πραγματικές «υποβέλτιστες» γονικές συμπεριφορές του ΣΓ (Baker & Eichler, 2016) και οι ΣΓ θέλουν να συμμετέχουν ενεργά στη ζωή των παιδιών τους, όχι ως παθητικά θύματα του ΑΓ (Balmer et al., 2017). Ο γονέας που είναι ο στόχος αυτής της επιθετικότητας συχνά αντιστέκεται στο να παραπονιέται επειδή δεν θέλει να κλιμακώσει την επιθετικότητα ή να εκθέσει το παιδί σε συνεχή υψηλή σύγκρουση (Cloven & Roloff, 1993; Newell & Stutman, 1991) και φοβάται ότι οι αναφορές του δεν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη ή δεν θα ληφθούν μέτρα από νομικούς και επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Πράγματι, η IPV και η παιδική κακοποίηση συχνά υποδηλώνονται λόγω της απροθυμίας της αστυνομίας και των υπηρεσιών προστασίας παιδιών να αντιμετωπίσουν τη συναισθηματική και ψυχολογική κακοποίηση. Οι στοχευόμενοι γονείς ανέφεραν ότι φοβούνται να αμφισβητήσουν τον ΑΓ σχετικά με τις παραβιάσεις του χρόνου γονικής μέριμνας από φόβο ότι ο ΑΓ θα περιορίσει περαιτέρω τον χρόνο τους ή θα σταματήσει εντελώς κάθε επίσκεψη. Εξαιτίας αυτού του φόβου πολλοί ΣΓ αισθάνονται αβοήθητοι για την επιβολή του μικρού χρόνου ανατροφής που τους δίνεται (Lehr & MacMillan, 2001).

Υπάρχει μια σοβαρή ανισορροπία εξουσίας σε οικογένειες όπου συμβαίνει αποξένωση και ο ΑΓ κατέχει την εξουσία που του παρέχεται από κοινωνικούς θεσμούς (π.χ. κατανομή επιμέλειας με απόφαση Δικαστηρίου) και την επικύρωση της συμπεριφοράς του από προσωπικούς και κοινωνικούς παρευρισκόμενους (Harman & Biringen, 2016, Reay, 2011, Warshak, 2015c). Οι συστημικές εκβάσεις της σχέσης και της οικογένειας επηρεάζονται περισσότερο από τον σύντροφο που έχει μεγαλύτερο έλεγχο στους σχεσιακούς πόρους (Dragon & Duck, 2005; Hanks, 1993), που εξ ορισμού είναι τα παιδιά. Παρά το γεγονός ότι έχουν μεγαλύτερη εξουσία σε κοινωνικό επίπεδο από τις γυναίκες λόγω της πατριαρχίας, οι άνδρες συχνά αισθάνονται ανίσχυροι στις οικογενειακές τους σχέσεις (Blanton & Vandergriff-Avery, 2001· Walsh, 1989).

Το να μπορείς να επιβάλεις τιμωρία δημιουργεί επίσης συναισθήματα ότι έχεις περισσότερη δύναμη (Lawler & Bacharach, 1987; Stets & Henderson, 1991; Straus, Gelles, & Smith, 1990). Ο οικιακός γονέας χρησιμεύει ως φύλακας μεταξύ του παιδιού και του μη οικιακού γονέα, γεγονός που τοποθετεί αυτό το άτομο σε ισχυρή θέση ισχύος (Madden-Derdich & Leonard, 2000; Sobolewski & King, 2005). Το να έχει μεγαλύτερο χρόνο ανατροφής με ένα παιδί παρέχει στον γονέα περισσότερες ευκαιρίες λήψης αποφάσεων και επομένως περισσότερη δύναμη στην καθημερινή ζωή των παιδιών (Kelly, 1993). Οι μη οικείοι γονείς (συχνότερα οι πατέρες) μπορούν να έχουν μικρή συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με το παιδί τους και σπάνια συμβουλευονται τον άλλο γονέα για αποφάσεις (Furstenberg & Nord, 1985; Kalmijn, 2015). Οι γονείς που φυλάσσουν τα παιδιά τους έχουν παραδεχτεί ότι τιμωρούν τον άλλο γονέα όταν δεν παίρνουν αυτό που θέλουν (Holcomb et al., 2015).

Αποτελέσματα οικογενειακής βίας

Υπάρχουν πολλές βλάβες που σχετίζονται με την παιδική κακοποίηση και το IPV. Θα εξετάσουμε τώρα τα αποτελέσματα που έχουν συσχετιστεί με αυτές τις δύο μορφές ανθρώπινης επιθετικότητας και θα τα συγκρίνουμε με τα αποτελέσματα που έχουν τεκμηριωθεί και αναφερθεί από αλλοτριωμένα παιδιά και ΣΓ. Οι περισσότερες από τις ζημιές που προκαλούνται από συμπεριφορές αποξένωσης των γονέων εμπίπτουν στην κατηγορία του ψυχολογικού τραυματισμού. Σε ιατροδικαστικά περιβάλλοντα τέτοιοι τραυματισμοί εμπίπτουν σε τρεις τύπους: χρόνιο πόνο, τραυματική εγκεφαλική βλάβη και μετατραυματικό στρες / αγωνία (Young, 2008). Ενώ τα θύματα

γονικών συμπεριφορών αλλοτρίωσης συχνά αναπτύσσουν μετατραυματικό στρες και διαταραχές προσαρμογής, βιώνουν επίσης πολλές άλλες αρνητικές εκβάσεις που συνδέονται με την οικογενειακή βία, όπως το άγχος και η κατάθλιψη.

Αποτελέσματα Παιδικής Κακοποίησης και Γονικής Αποξένωσης

Σοβαρότητα του αποτελέσματος. Η γονική αποξένωση έχει περιγραφεί ότι κυμαίνεται από ήπια έως σοβαρή, ανάλογα με την ένταση, τον τύπο και τη συχνότητα των αποξενωτικών συμπεριφορών, στις οποίες εκτίθεται το παιδί, την ηλικία και την ιδιοσυγκρασία του παιδιού, την ποιότητα της σχέσης με τον ΣΓ πριν από την έναρξη των αποξενωτικών συμπεριφορών και το ποσοστό του ποιοτικού χρόνου ανατροφής που είχε το παιδί με τον ΣΓ (βλ. κεφάλαια στο Lorandos et al., 2013 για μια ανασκόπηση των επιπέδων σοβαρότητας και των αποτελεσμάτων). Σε ήπιες περιπτώσεις, το αποξενωμένο παιδί αντιστέκεται και επικρίνει τον ΣΓ, ωστόσο εξακολουθεί να απολαμβάνει τη συντροφιά του ΣΓ όταν είναι μακριά από την επιρροή και την παρέμβαση του ΑΓ (Darnall, 2013). Τα μετρίως αποξενωμένα παιδιά έχουν σταθερά αρνητικές στάσεις απέναντι στον ΣΓ είτε είναι με τον ΑΓ είτε όχι, καθώς έχουν καταλήξει να εσωτερικεύουν την εχθρότητα και τις αρνητικές στάσεις του ΑΓ ως δικές τους (Worenklein, 2013). Αυτά τα παιδιά συχνά εκφράζουν ανοιχτά την εχθρότητα τους προς τον ΣΓ, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια μεταβατικών χρόνων μεταξύ των σπιτιών και δεν αισθάνονται ενοχές ή αμφιθυμία σχετικά με τον αντίκτυπο των συμπεριφορών τους στον ΣΓ. Σε υψηλότερα επίπεδα σοβαρότητας, τα αποξενωμένα παιδιά έχουν πιο ακραία πολωμένη στάση απέναντι στους γονείς τους (με τον ΣΓ να είναι κακός σε όλα τα επίπεδα και τον ΑΓ ο «τέλειος» γονέας· Bernet, Gregory, Reay, & Rohner, 2018), αρνούνται να έχουν σχέση με τους γονείς τους. Με τον ΣΓ και οποιονδήποτε σχετίζεται μαζί του (π.χ. η εκτεταμένη οικογένεια), (τα παιδιά) θα είναι εχθρικά και βίαια προς τον ΣΓ όταν βρίσκονται στη φροντίδα του (π.χ. καταστρέφοντας περιουσία) και θα έχουν παράλογους και αβάσιμους λόγους για την απόρριψή του (Warshak, 2013). Μερικά βαριά αποξενωμένα παιδιά καθοδηγούνται προς την απλή διαγραφή του ΣΓ από την καρδιά και το μυαλό τους. Εκτός από αυτές τις ενδείξεις της σοβαρότητας της γονικής αποξένωσης, ποια αποτελέσματα βιώνουν τα αποξενωμένα παιδιά;

Οι συνέπειες της παιδικής κακοποίησης είναι σοβαρές και δια βίου και έχουν ως αποτέλεσμα την έκκληση των Ηνωμένων Εθνών για δράση για την εξάλειψη της βίας

κατά των παιδιών λόγω πολλών προσωπικών, κοινοτικών και κοινωνικών δαπανών που συνδέονται με αυτήν (Hillis et al., 2017). Οι δυσμενείς εμπειρίες της παιδικής ηλικίας, όπως η εμπειρία ή η μαρτυρία της κακοποίησης αυξάνουν τον κίνδυνο για μια σειρά από αρνητικά αποτελέσματα, όπως η μικρότερη διάρκεια ζωής (Brown et al., 2009). Τα παιδιά που εκτίθενται σε κακομεταχείριση νωρίς στη ζωή τους (0,5 ετών) διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να αναπτύξουν προβλήματα εσωτερίκευσης συμπεριφοράς όπως κατάθλιψη, άγχος και κοινωνική απόσυρση (Johnson et al., 2002) ή/και εξωτερικευμένες συμπεριφορές όπως η επιθετικότητα και η ενεργοποίηση (Bongers , Koot, van der Ende, & Verhulst, 2004). Η επανειλημμένη κακομεταχείριση παιδιών και η έκθεση σε συγκρούσεις και βία έχει συσχετιστεί με σοβαρά εσωτερικά και εξωτερικά αποτελέσματα (Li & Godinet, 2014) όπως χαμηλότερες ακαδημαϊκές επιδόσεις και σωματική υγεία (ιδιαίτερα μεταξύ παιδιών σε χωρισμένες οικογένειες (Corras, Seijo, Farina, Novo, Arce, & Cabanach, 2017; Martino.n, Farin.a, Corras, Seijo, Souto, & Novo, 2017), νευρολογική βλάβη (π.χ. αρνητικός αντίκτυπος στην ανάπτυξη του εγκεφάλου (Teicher, Dumont, Ito, Vaituzis, Giedd, & Andersen, 2004) και αναπτυξιακές καθυστερήσεις. Αυτά τα παιδιά αντιμετωπίζουν επίσης προβλήματα σωματικής υγείας ως ενήλικες, όπως ημικρανίες (Tietjen et al., 2009), καρκίνο, καρδιακές παθήσεις και άσθμα (Hyland, Alkhalaf, & Whalley, 2013), καθώς και PTSD και άλλα προβλήματα ψυχικής υγείας (Kaplan , Pelcovitz, & Labruna, 1999). Αυτά τα αποτελέσματα είναι εμφανή σε διαφορετικούς πολιτισμούς (π.χ. περιοχές της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού (Fry, McCoy, & Swales, 2012).

Στρες και διαταραχές προσαρμογής. Διαταραχές όπως η διαταραχή μετατραυματικού στρες (συμπτώματα που διαρκούν περισσότερο από έναν μήνα μετά από ένα τραυματικό συμβάν), διαταραχές ψυχοκοινωνικής προσαρμογής (μετά από στρεσογόνο παράγοντα και όχι αυτό που απαιτείται από το PTSD ως ψυχολογική βία) και οξεία διαταραχή στρες (το πρότυπο συμπτωμάτων στην οξεία διαταραχή στρες περιορίζεται σε διάρκεια από 3 ημέρες έως 1 μήνα μετά την έκθεση στο τραυματικό συμβάν) μπορεί να συμβεί μετά από μαρτυρίες οικογενειακής βίας, ανεξάρτητα από τη συχνότητα ή την ένταση της βίας ή τα χαρακτηριστικά του παιδιού όπως η ηλικία ή το φύλο (Kilpatrick & Williams, 1998). Η γονική σύγκρουση, ανεξάρτητα από την οικογενειακή κατάσταση των γονέων, έχει συσχετιστεί με

μετατραυματική συμπτωματολογία στρες στα παιδιά (Basile-Palleschi, 2002). Οι διαταραχές ψυχοκοινωνικής προσαρμογής περιλαμβάνουν προβλήματα εσωτερίκευσης και εξωτερίκευσης και μειώσεις στα ακαδημαϊκά επιτεύγματα (Forehand, Biggar, & Kotchick, 1998) και τα αποξενωμένα παιδιά αντιμετωπίζουν αυτά τα προβλήματα περισσότερο από τα παιδιά που δεν έχουν αποξενωθεί (Barber, Bean, & Erickson, 2002; Johnston, Lee, Oleson, & Walters, 2005). Πολλά αποξενωμένα παιδιά χωρίζονται από τον ΣΓ για μεγάλες χρονικές περιόδους και ο χωρισμός των γονέων που συνοδεύεται από γονικές συμπεριφορές αποξένωσης έχει συσχετιστεί με κακή ψυχολογική προσαρμογή μεταξύ των παιδιών (π.χ. διαταραχή προσαρμογής; Ellis, 2000; Seijo, Faripa, Corras, Novo, & Arce, 2016).

Ψυχοκοινωνικά και συμπεριφορικά αποτελέσματα. Ο ψυχολογικός έλεγχος, γνωστός και ως «παρεμβατική γονική μέριμνα», υπονομεύει την αυτόνομη ανάπτυξη των παιδιών (Joussemet, Landry, & Koestner, 2008). Η ψυχολογική επιθετικότητα οδηγεί σε μεγαλύτερα ποσά άγχους στα παιδιά από τη χρήση σωματικής επιθετικότητας (ελαφριά ή σοβαρή· Miller-Perrin, Perrin, & Kocur, 2009). Για παράδειγμα, σε μια μελέτη σχεδόν 2.000 δυάδων πατέρα-μητέρας στην Κίνα, η ψυχολογική επιθετικότητα που χρησιμοποιούσαν οι μητέρες και οι πατέρες ήταν μοναδικοί προγνωστικοί παράγοντες του άγχους των παιδιών (Wang, Wang, & Liu, 2016), μια από τις πιο κοινές ψυχολογικές διαταραχές μεταξύ των παιδιών. Barlow, 2002). Αυτές οι συνέπειες είναι μακροπρόθεσμες: Ακόμη και στους ενήλικες, η ύπαρξη Γονικής Αποξένωσης συσχετίστηκε με υψηλότερα επίπεδα άγχους και κατάθλιψης από ό,τι μεταξύ των ενηλίκων των οποίων οι γονείς δεν αποξενωτές, ανεξάρτητα από το αν οι γονείς ήταν διαζευγμένοι ή όχι (Baker & Verrocchio, 2016). Το να είσαι μάρτυρας της οικογενειακής βίας ενώ ταυτόχρονα υφίσταται κακομεταχείριση (π.χ. παραμέληση) εντείνει τα αρνητικά αποτελέσματα ψυχικής υγείας για τα παιδιά (Ayoub et al., 1999), επομένως ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων ενέχει ιδιαίτερα υψηλό κίνδυνο για κακοποίηση παιδιών όταν ένας ΑΓ χρησιμοποιεί συμπεριφορές γονικής αποξένωσης και επίσης παραμελεί τις συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού (Λοράντος, 2013). Όταν ένα παιδί έχει νευρωτικά χαρακτηριστικά και έχει συχνή έκθεση σε σύγκρουση, έχει πιο σοβαρή γονική αποξένωση από τα παιδιά χωρίς αυτά τα χαρακτηριστικά ή τις εμπειρίες (Zack, 2016).

Αν και δεν αποξενώνονται όλα τα παιδιά που εκτίθενται σε γονικές συμπεριφορές αποξένωσης προς τον ΣΓ (Baker & Darnall, 2006). Ακόμη και οι ήπιες και μέτριες βλάβες στα παιδιά που προκύπτουν από τις συμπεριφορές του ΑΓ είναι καταστροφικές και δεν διαφέρουν από άλλες μορφές παιδικής κακοποίησης. Σε αναδρομικές αναφορές και αναφορές που έγιναν για παιδιά με έναν ΑΓ, τα παιδιά που εκτέθηκαν σε γονικές συμπεριφορές αποξένωσης έχουν χαμηλά επίπεδα αυτοεκτίμησης, ανασφαλή προσκόλληση, διαταραχές κατάχρησης ουσιών, ενοχές, άγχος, κατάθλιψη, αναπτύσσουν φόβους/φοβίες, δυσκολίες προσκόλλησης, και μαθαίνουν να μην εμπιστεύονται τους άλλους ή τον εαυτό τους (Ayoub et al., 1999; Baker, 2005; Baker & Ben Ami, 2011; Baker & Chambers, 2011; Baker & Verrocchio, 2015, 2016; Ben Ami & Baker, 2012; Bernet, Baker, & Verrocchio, 2015· Johnston, Walters, et al., 2005· Rand, 1997· Reay, 2007· Verrocchio et al., 2016). Για το παιδί, η γονική αποξένωση είναι ένα σοβαρό ζήτημα ψυχικής υγείας που βασίζεται σε μια λανθασμένη πεποίθηση ότι ο ΣΓ είναι ένας επικίνδυνος και ανάξιος γονέας.

Το μίσος προς τον εαυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό μεταξύ των παιδιών που έχουν πληγεί, καθώς τα παιδιά εσωτερικεύουν το μίσος που στοχεύει προς τον ΣΓ που είναι μέρος της δικής τους ταυτότητας. Τα αποξενωμένα παιδιά οδηγούνται στο να πιστεύουν ότι ο ΣΓ δεν τα αγαπά ή δεν τα θέλει και επομένως είναι αναξιγάπητα (Reay, 2011; Verrocchio et al., 2016) και αν και δεν εκφράζονται ανοιχτά, θα βιώσουν σοβαρές ενοχές που σχετίζονται με την προδοσία του ΣΓ. Η κατάθλιψή τους έχει τις ρίζες της σε αισθήματα εγκατάλειψης, που δεν τους αγαπά ο ΣΓ και τους αρνείται την ευκαιρία να θρηνήσουν την απώλειά τους. Πολλά παιδιά δεν επιτρέπεται καν να μιλήσουν ή να αναγνωρίσουν τον ΣΓ παρουσία του ΑΓ (Reay, 2011). Αυτά τα παιδιά βιώνουν επίσης διφορούμενη και αποστερημένη θλίψη (περιγράφεται με περισσότερες λεπτομέρειες στα Αποτελέσματα της IPV και για Στοχευόμενους Γονείς και είναι πιο πιθανό να εμπλακούν σε μη αυτοκτονικές συμπεριφορές αυτοτραυματισμού όσο πιο αποξενωμένα είναι από έναν γονέα (Yates, Tracy, & Luthar, 2008).

Ακόμα κι αν τα αποξενωμένα παιδιά φαίνονται επιφανειακά ως «φυσιολογικά» ή ως άριστα σε έναν συγκεκριμένο τομέα, τα αποτελέσματα αυτής της μορφής κακοποίησης παιδιών θα εκδηλωθούν πιο φανερά σε ψυχοκοινωνικά προβλήματα (Warshak, 2015c). Αυτά τα παιδιά μαθαίνουν επίσης ότι οι εμπειρίες αγάπης τους

από τον ΑΓ εξαρτώνται από την απόρριψη του ΣΓ και πρέπει να επικυρώσουν την κοσμοθεωρία του ΑΓ, προκειμένου να διατηρήσουν την αποδοχή του (Verrocchio et al., 2016). Λόγω της αδυναμίας του να αναπτύξει μια υγιή, ανεξάρτητη ταυτότητα, το αποξενωμένο παιδί έχει προβλήματα στις σχέσεις με τους συνομηλίκους και τις ρομαντικές του σχέσεις επειδή συχνά ερμηνεύει συμπεριφορές με τους ίδιους διχοτομικούς τρόπους που κάνει ο ΑΓ (όλα καλά ή όλα κακά; Carey, 2003; Harman & Biringen, 2016· Moni et al., 2011), στερείται εμπιστοσύνης στη δική του κρίση και στους άλλους (Baker, 2005) και συχνά διακόπτει τις φιλίες λόγω διαφωνιών απλώς και μόνο επειδή δεν έχει μάθει στρατηγικές για να αντιμετωπίσει τις συγκρούσεις (Kelly & Johnston, 2001).

Οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης μεταδίδονται μεταξύ των γενεών (Baker, 2005· Sher, 2017), όπως και άλλα είδη οικογενειακής βίας. Για παράδειγμα, μελέτες για συμπεριφορές εκφοβισμού μεταξύ των εφήβων έχουν βρει ότι οι γονικές πρακτικές και οι στάσεις της μητέρας και του πατέρα, μαζί ή χωριστά, δημιουργούν ένα κλίμα που προωθεί αυτή τη μορφή επιθετικότητας στα παιδιά (π.χ. Baldry & Farrington, 2005). Ένα παιδί του οποίου ο γονέας έχει εμπλακεί σε αλλοτριωτικές συμπεριφορές διατρέχει υψηλό κίνδυνο να αποξενωθεί από τα δικά του παιδιά, όπως τα παιδιά που είναι θύματα άλλων μορφών κακοποίησης παιδιών είναι πιο πιθανό να γίνουν και θύτες (Baker & Eichler, 2016).

Τα πρώιμα σημάδια ότι ένα παιδί αποξενώνεται από τον γονέα είναι όταν τα παιδιά παραπονιούνται ή εκφράζουν αντιπάθεια για τον ΣΓ και δεν ασχολούνται ή απολαμβάνουν -ή ακόμα και αντιστέκονται- να περνούν χρόνο με το ΣΓ (Johnston, 2003). Ταυτόχρονα, το παιδί θα εκδηλώσει άγχος για τον αποχωρισμό από τον ΑΓ. Ο ΑΓ θα είναι πολύ παρεμβατικός, καθιστώντας εξαιρετικά δύσκολο για το παιδί να εξατομικευτεί από αυτόν και να διατηρήσει μια ισχυρή σχέση με τον ΣΓ (Ellis & Boyan, 2010). Δυστυχώς, το παιδί είναι περιπλεγμένο με τον ΑΓ και δεν μπορεί να αναπτύξει μια υγιή ταυτότητα που είναι ξεχωριστή από αυτόν (Eysenck, 2004). Όταν ένα παιδί μπλέκεται ή έχει σχηματίσει «συμμαχία» με τον ΑΓ, λόγω των συμπεριφορών του ΑΓ, δυστυχώς θα ενεργήσει με τρόπους για να προστατεύσει και να κρατήσει τη «συμμαχία» σε υψηλότερη «εκτίμηση» από τη σχέση του με τον εκδιωχθέντα ΣΓ (Lorandos, 2013, Warshak, 2015γ). Το αποτέλεσμα αυτής της εμπλοκής είναι μια αγχώδης ή εξαρτημένη προσκόλληση στον ΑΓ (Stahl, 2004) και υπάρχουν

προκαταρκτικά δεδομένα μελέτης περίπτωσης ότι τα παιδιά που έχουν αποξενωθεί έχουν μεγαλύτερες δυσκολίες να νοηματοδοτήσουν ή να σκεφτούν τις εσωτερικές καταστάσεις των άλλων (Faccini & Ramires, 2012), με αποτέλεσμα την αδυναμία να αισθάνονται ενσυναίσθηση για τους άλλους. Με την πάροδο του χρόνου, το παιδί θα απορρίψει έντονα τον ΣΓ ή σε ήπιες περιπτώσεις θα συμπεριφέρεται πολύ αμφίθυμα απέναντί του όταν βρίσκεται υπό τη φροντίδα του και αρνητικά απέναντι στον ΣΓ όταν βρίσκεται υπό τη φροντίδα του ΑΓ. Οι λόγοι που εκφράζει το παιδί για την απόρριψή του είναι συχνά ασαφείς ή το παιδί θα χρησιμοποιήσει καθοδηγημένη γλώσσα (γλώσσα που χρησιμοποιείται από τον ΑΓ, όχι από το ίδιο το παιδί (Reay, 2011). Λόγω των οριζόντιων δομών εξουσίας (έναντι ιεραρχικής, Nixon, Greene, & Hogan, 2012) στο οικογενειακό σύστημα του ΑΓ, τα παιδιά που έχουν αποξενωτή γονέα αισθάνονται ισχυρά και γίνονται χειριστικά όπως ο ΑΓ (Garber, 2011; Stahl, 2004). Σε άλλες περιπτώσεις, τα παιδιά αποσύρονται κοινωνικά και χάνουν τις λίγες κοινωνικές σχέσεις που είχαν λόγω ακραίας απομόνωσης.

Αποτελέσματα IPV για Στοχευόμενους Γονείς

Αν και είναι επιτακτική ανάγκη να ληφθούν υπόψη πρώτα και κύρια τα αποτελέσματα των συμπεριφορών γονικής αποξένωσης στα παιδιά, ο ΣΓ επηρεάζεται επίσης σοβαρά από αυτές τις συμπεριφορές, οι οποίες έχουν σκοπό να τον βλάψουν ή να τον καταστρέψουν (Darnall, 1998). Το IPV είναι ένα σοβαρό πρόβλημα δημόσιας υγείας (Center for Disease Control, 2012) λόγω του σημαντικού σωματικού και ψυχολογικού κόστους που σχετίζεται με τα αποτελέσματα αυτής της επιθετικότητας. Οι στόχοι του IPV υποφέρουν από πολλά προβλήματα ψυχικής υγείας όπως η διαταραχή μετατραυματικού στρες, διαταραχές κατάχρησης ουσιών, κατάθλιψη (Zlotnick, Johnson, & Kohn, 2006) και άγχος (Stewart & Vigod, 2017). Επιπλέον, πολλοί επιζώντες χάνουν την οικονομική τους ασφάλεια και γίνονται λειτουργικά άστεγοι όταν εγκαταλείπουν τη σχέση τους (Johnson & Zlotnick, 2009).

Ακόμη και μετά τον έλεγχο ή απουσία άλλων μορφών IPV, η ψυχολογική επιθετικότητα έχει συνδεθεί με αρνητικά αποτελέσματα σωματικής και ψυχικής υγείας, όπως διαταραχές μετατραυματικού στρες (π.χ. Lawrence, Yoon, Langer, & Ro, 2009), άγχος, κατάθλιψη (Taft et al., 2006), αυτοκτονικός ιδεασμός (και απόπειρες), (Marshall, 1999; Sher, 2017), αυξημένη χρήση ουσιών (Shorey, Rhatigan, Fite, & Stuart, 2011), περιορισμένη σωματική και γνωστική λειτουργία (Straight, Harper, &

Arias, 2003), αυξημένα σωματικά συμπτώματα (Kaura & Lohman, 2007; Prospero, 2007) και μειωμένη ικανότητα εργασίας (Coker, Smith, Bethea, King, & McKeown, 2000). Αν και η πλειονότητα αυτής της έρευνας έχει διεξαχθεί σε γυναίκες θύματα IPV, παρόμοια αποτελέσματα έχουν βρεθεί και με άνδρες θύματα IPV (Hines & Douglas, 2016a). Τα θύματα ψυχολογικής επιθετικότητας αναφέρουν ότι η εμπειρία τους είναι εξίσου επιζήμια με τη σωματική επιθετικότητα (Williams et al., 2012) και ότι οι φίλοι, η οικογένεια και άλλα άτομα (π.χ. αστυνομικοί) αντιλαμβάνονται την κακοποίησή τους ως αβλαβή ή ασήμαντη επειδή δεν είναι ορατή (Seff, Beaulaurier, & Newman, 2008). Κατά συνέπεια, αυτή η μορφή κακοποίησης δεν τυγχάνει τόσο μεγάλης δημόσιας προσοχής ή χρηματοδότησης για υπηρεσίες και έχει ως αποτέλεσμα την έκκληση προς τους επαγγελματίες να λάβουν την ψυχολογική επιθετικότητα πιο σοβαρά υπόψη από ό,τι στο παρελθόν (Comecanha, Basto-Periera, & Maia, 2017).

Τα αποτελέσματα της γονικής αποξένωσης δεν διαφέρουν για τους ΣΓ από άλλες μορφές IPV. Στοχευόμενοι γονείς έχουν αναφέρει ότι έχουν διαγνωστεί με διαταραχή μετατραυματικού στρες λόγω των συμπεριφορών του ΑΓ (Harman & Biringen, 2018; Kruk, 2015) και οι ΣΓ εκτιμούν την κατάστασή τους ως εξαιρετικά αγχωτική και σοβαρή (Balmer et al., 2017; Harman et al., 2016a). Πολλοί ΣΓ αναφέρουν ότι βιώνουν κατάθλιψη, άγχος και τάσεις αυτοκτονίας (Baker, 2010; Baker & Verrocchio, 2016; Balmer et al., 2017; Sher, 2015). Παρά το άγχος που σχετίζεται με το να είναι κάποιος ΣΓ, οι περισσότεροι ΣΓ θέλουν να παραμείνουν ενεργοί και παρόντες στη ζωή των παιδιών τους, κάτι που μπορεί να τροφοδοτήσει ακόμη περισσότερο τις συμπεριφορές του ΑΓ, επειδή η επιθυμία τους για συμμετοχή είναι σε αντίθεση με την πρόθεσή των τελευταίων (Balmer et al., 2017). Ένας μεγάλος αριθμός ΣΓ αναφέρουν ότι δεν μπορούν να εργαστούν αποτελεσματικά και ότι αφιερώνουν σχεδόν όλο τον χρόνο αφύπνισης ανησυχώντας και προσπαθώντας να βρουν τρόπους να επανασυνδεθούν με τα παιδιά τους (Harman & Biringen, 2018; Kruk, 2015). Κατά συνέπεια, οι ΣΓ αναφέρουν ότι έχουν χάσει τη δουλειά τους, πρέπει να μετακομίσουν με την οικογένεια ή να γίνουν άστεγοι και δεν είναι σε θέση να δημιουργήσουν νέες σχέσεις με άλλους (Giancarlo & Rottman, 2015; Harman & Biringen, 2016). Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, πολλές (αλλά όχι όλες) από τις συμπεριφορές του ΑΓ έχουν τη μορφή ψυχολογικής επιθετικότητας, επομένως δεν

είναι τόσο ορατή όσο άλλες μορφές IPV. Οι αναφορές των ΣΓ για συμπεριφορές αποξένωσης των ΑΓ συχνά περνούν ανήκουστες, απαρατήρητες, παρεξηγημένες, τις αρνούνται ή δεν τις πιστεύουν (Warshak, 2015c).

Εκτός από τη συναισθηματική, σωματική και οικονομική επιβάρυνση που ασκούν οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης στους ΣΓ, ο ΣΓ βιώνει επίσης θλίψη και απώλεια λόγω του αντίκτυπου των συμπεριφορών του ΑΓ στο παιδί τους (Kruk, 2015). Η διαφορούμενη απώλεια αναφέρεται σε ημιτελή ή αβέβαιη απώλεια, όπως όταν ένα αγαπημένο πρόσωπο είναι σωματικά παρόν αλλά ψυχολογικά απόν (π.χ. ένας γονέας με νόσο Αλτσχάιμερ) ή όταν κάποιος είναι σωματικά απών αλλά ψυχολογικά παρών (π.χ. παιδιά που απήχθησαν· Boss, 1999) . Οι στοχευόμενοι γονείς βιώνουν διαφορούμενη απώλεια για ένα ή πολλά παιδιά επειδή τα παιδιά τους μπορεί να είναι σωματικά παρόντα κατά τη διάρκεια της ανατροφής τους αλλά μπορεί να είναι ψυχολογικά μη διαθέσιμα (ακόμη και εχθρικά) ή να τους απαγορεύεται εντελώς η πρόσβαση στο παιδί τους (Baker, 2007).

Όπως και η ψυχολογική επιθετικότητα, αυτή η αμφίσημη απώλεια δεν αναγνωρίζεται σε μεγάλο βαθμό από την κοινωνία και δεν αναγνωρίζεται ως σημαντική απώλεια, με αποτέλεσμα αυτό που αποκαλείται «θλίψη χωρίς δικαιώματα» (Attig, 2004; Doka, 1989, όπως αναφέρεται στο Corr, 2002). Όταν κάποιος προσθέτει την επαγγελματική και κοινωνική άρνηση ότι η Γονική Αποξένωση είναι ακόμη μη αναγνωρίσιμο φαινόμενο, η θλίψη που βιώνουν οι ΣΓ είναι πιο σοβαρή. Ο ΣΓ δεν μπορεί να θρηνηήσει δημόσια για τα παιδιά του, συχνά ακούει να του λένε οι άλλοι ότι θα είναι «καλύτερα» τα πράγματα, όταν τα παιδιά μεγαλώσουν ή ενθαρρύνεται απλώς να «προχωρήσει». Ως αποτέλεσμα, οι ΣΓ συχνά δεν είναι σε θέση να επεξεργαστούν επίσημα το πένθος και την απώλεια τους και έχουν προβλήματα να συνεχίσουν τη ζωή τους (Abrams, 2001· Kruk, 2011). Πράγματι, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας που έχουν εργαστεί με ΣΓ έχουν αναφέρει αισθήματα απόρριψης, κατάθλιψης, δυσπιστίας, θυμού, ενοχής και απώλειας, και συχνά, οι ΣΓ απομονώνονται από τους άλλους λόγω της άγνοιας και της αρνητικής κρίσης των άλλων για αυτό που βιώνουν. Kruk, 2011· Whitcombe, 2014).

Η κοινωνική υποστήριξη είναι ζωτικής σημασίας σε περιόδους θλίψης, ιδιαίτερα για άτομα που βιώνουν τόσο διαφορούμενη απώλεια όσο και πένθος χωρίς δικαιώματα (Abrams, 2001). Δυστυχώς, πολλοί ΣΓ αποτυγχάνουν να αναζητήσουν εξωτερική

υποστήριξη για βοήθεια λόγω της μαθημένης αδυναμίας (Kruk, 2011) και της πεποίθησης ότι τα Δικαστήρια και άλλες μορφές παρέμβασης δεν θα λειτουργήσουν (Balmer et al., 2017). Μία από τις πιο κοινές τακτικές αποξένωσης που χρησιμοποιεί ο ΑΓ είναι η εκφραστική επιθετικότητα με τη μορφή παρέκκλισης του ΣΓ σε φίλους, οικογένεια, δασκάλους, μέλη της κοινότητας και οποιονδήποτε άλλο ενήλικα που είναι πρόθυμος να ακούσει. Αποτέλεσμα αυτής της στρατηγικής είναι η απομόνωση του ΣΓ από σημαντικές πηγές προσωπικής και κοινωνικής υποστήριξης. Αν και αντιπροσωπευτικές έρευνες δεν έχουν βρει στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών στις αναφορές αποξένωσης από παιδί (Harman et al., 2016b), οι άνδρες συνήθως δεν αναζητούν επίσημη ψυχική παρέμβαση ή υποστήριξη τόσο συχνά όσο οι γυναίκες (Addis & Mahalik, 2003), και αυτό μπορεί να εξηγήσει γιατί οι ερευνητές έχουν σημειώσει μια «επιδημία αυτοκτονίας» στους ΣΓ, ιδιαίτερα πατέρων (Krosowa, 2003).

Το έργο της γονικής μέριμνας του ΣΓ μπορεί να είναι εξαιρετικά δύσκολο. Είναι πολύ δύσκολο για τους ΣΚ να είναι συναισθηματικά διαθέσιμοι σε ένα παιδί που είναι εχθρικό ή έχει ψευδείς πεποιθήσεις για αυτούς (Biringen, Harman, Saunders, & Emde, 2017; Johnston, 2003). Το αποτέλεσμα μπορεί ακούσια να οδηγήσει σε γονικές συμπεριφορές που επιβεβαιώνουν αυτό που πιστεύει το παιδί και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δικαιολογήσουν ή να επιδεινώσουν την απόρριψή τους (Stahl, 2004). Όταν οι γονείς έχουν περιορισμένη επαφή ή λήψη αποφάσεων αναφορικά με το παιδί τους, ο ρόλος τους ως γονέων μπορεί να γίνει παθητικός. Ο ΑΓ αποκτά τότε περισσότερη δύναμη και επιρροή.

Πρόθεση και χαρακτηριστικά του δράστη της επίθεσης

Ανεξάρτητα από το γιατί διαπράττονται επιθετικές πράξεις, είναι πολύ επιβλαβείς για τα θύματά τους. Για παράδειγμα, ανεξάρτητα από την πρόθεση, η δολοφονία ενός άλλου ανθρώπου προκαλεί μεγάλη ζημιά σε πολλούς, όχι μόνο ως απώλεια μίας ανθρώπινης ζωής, αλλά όσον αφορά στον αντίκτυπο που έχει η πράξη σε άλλους που ευρίσκονταν στη ζωή του θανόντος (π.χ. κόστος για την κοινωνία). Η πρόθεση γίνεται σημαντική όταν λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο αντίδρασης σε επιθετικές ενέργειες. Για παράδειγμα, υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους κάποιος μπορεί να σκοτώσει ένα άλλο άτομο, όπως κατά λάθος (π.χ. για αυτοάμυνα), μετά από πρόκληση (π.χ. εγκλήματα πάθους) ή με πρόθεση (π.χ. δολοφονία). Αυτοί

οι λόγοι είναι σημαντικοί για τον τρόπο με τον οποίον πραγματοποιούνται οι νομικές υποθέσεις εναντίον του δολοφόνου, επειδή η πρόθεση του δολοφόνου καθορίζει εάν το έγκλημα διώκεται ως δολοφονία πρώτου ή δεύτερου βαθμού ή ως εκούσια ή ακούσια ανθρωποκτονία.

Ορισμένοι ερευνητές της Γονικής Αποξένωσης έχουν υποστηρίξει ότι οι ΑΓ συμπεριφέρονται σκόπιμα με τρόπο που στρέφει το παιδί εναντίον του άλλου γονέα (Whitcombe, 2014) και οι συμπεριφορές τους οδηγούνται από «ακαταμάχητη εχθρότητα» (Lowenstein, 2015). Η εχθρική επιθετικότητα είναι μια απρογραμμάτιστη επιθετικότητα ως απάντηση σε μια αντιληπτή απειλή ή πρόκληση (Anderson & Bushman, 2002) και, όπως θα συζητήσουμε παρακάτω, πολλοί ΑΓ έχουν προδιάθεση να αλληλεπιδρούν σχεδόν αυτόματα με εχθρότητα προς τον ΣΓ και ακόμη και προς τα δικά τους παιδιά, λόγω παθολογικών χαρακτηριστικών και διαταραχών (π.χ. οριακή διαταραχή προσωπικότητας) και βαθύτερο παιδικό τραύμα από μόνο του (π.χ. παιδική ηλικία, σεξουαλική κακοποίηση, Λοράντος, 2013). Ενώ ορισμένοι ειδικοί έχουν υποστηρίξει ότι ορισμένες γονικές συμπεριφορές αποξένωσης μπορεί να εκτελεστούν ακούσια (Whitcombe, 2014), πιστεύουμε ότι το «ακούσιο» σε αυτή την περίπτωση είναι μια εσφαλμένη ονομασία. Μάλλον, τέτοιες συμπεριφορές μπορεί να είναι απρογραμμάτιστες ή αυτόματες απαντήσεις στον ΣΓ ή/και στο παιδί, και είναι σκόπιμες. Οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης μπορεί επίσης να προγραμματιστούν προσεκτικά, ιδιαίτερα σε αντιπαλότητες, όπως το οικογενειακό Δικαστήριο.

Όταν το παιδί μισεί και απορρίπτει τον ΣΓ χωρίς κανένα νόμιμο ή δικαιολογημένο λόγο, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι ο ΑΓ πιθανότατα εμφύτευσε τα συναισθήματά του. Σε αυτή την περίπτωση, το παιδί είναι ουσιαστικά ένα «όργανο πολέμου» ή «όπλο» εναντίον του ΣΓ (Smith, 2016) και είναι ένα ακούσιο θύμα στην επίθεσή του. Ως εκ τούτου, οι ΑΓ εμπλέκονται σκόπιμα σε ενορχηστρωμένη επιθετικότητα «οπλοφορώντας» το παιδί τους ενάντια στον ΣΓ. Σε περιπτώσεις Γονικής Αποξένωσης, τα περισσότερα παιδιά είχαν μια πολύ θετική σχέση με τον ΣΓ πριν από τις συμπεριφορές του ΑΓ, και έτσι το παιδί αργότερα απλώς χρησίμευσε ως πληρεξούσιος του ΑΓ για να βλάψει τον ΣΓ. Είναι πιθανό ότι πολλοί ΑΓ δεν γνωρίζουν τον αντίκτυπο που έχουν οι συμπεριφορές τους στα παιδιά επειδή είναι τόσο απασχολημένοι ή εμμονικοί με το να βλάψουν τον ΣΓ.

Μια στρατηγική για την πρόληψη της επιθετικότητας και την παρέμβαση σε καταχρηστικές σχέσεις ήταν ο εντοπισμός των πρόδρομων δυνάμεων καταχρηστικότητας (Rodriguez, Gracia, & Lila, 2016), όπως ο εντοπισμός χαρακτηριστικών προσωπικότητας ή περιστασιακών παραγόντων που οδηγούν στην πρόθεση για επιθετική συμπεριφορά. Για παράδειγμα, διαταραχές προσωπικότητας όπως ο ναρκισσισμός, τα οριακά και τα κοινωνιοπαθητικά χαρακτηριστικά έχουν αναγνωριστεί ως διαδεδομένα μεταξύ των ΑΓ (Cunha Gomide, Camargo, & Ferdandes, 2016; Gordon, Stoffey, & Bottinelli, 2008; Harman & Biringen, 2016) και είναι συνήθως θυμωμένοι, ζηλιάρηδες, συναισθηματικά εύθραυστοι και εξαρτώνται από τους άλλους (ακόμα και από τα παιδιά τους) για την αυτοεκτίμησή τους. Οι ΑΓ αναφέρθηκαν επίσης ότι έχουν κακό έλεγχο των παρορμήσεων, κακή διαχείριση των προσωπικών τους ορίων, βλέπουν τον κόσμο με διχοτόμους τρόπους (π.χ. μαύρο/άσπρο, παντελώς ή καθόλου, όλα καλά ή όλα κακά· Stahl, 2004), αρνούνται να αποδεχθούν την ευθύνη ή την ευθύνη για τη δική τους συμβολή στα προβλήματα, επιμένουν να έχουν «δίκιο» και δεν έχουν τύψεις ή ενοχές για τις συμπεριφορές τους (από την οπτική γωνία του ΣΓ, Kruk, 2015). Οι ανησυχίες για την προσκόλληση είναι επίσης παράγοντες που σχετίζονται με την κλιμάκωση των γονικών συμπεριφορών αποξένωσης (Harman & Biringen, 2016). Οι αποξενωμένοι γονείς αισθάνονται ότι απειλούνται από την αγάπη του παιδιού τους για τον άλλο γονέα (άγχος προσκόλλησης) και οι ΣΓ αναφέρουν σημαντικές αυξήσεις στις γονικές συμπεριφορές αποξένωσης όταν αυτό συμβαίνει, ιδιαίτερα μετά από παρατεταμένο χρόνο γονικής μέριμνας με το παιδί. Επειδή η εστίαση του άρθρου μας είναι στις ίδιες τις αποξενωτικές συμπεριφορές και τα αποτελέσματα, παραπέμπουμε τον αναγνώστη σε άλλες πηγές για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των ΑΓ (π.χ. Harman & Biringen, 2016; Kruk, 2015).

Είναι «Δικαιολογημένη» η σκόπιμη χρήση γονικών αποξενωτικών συμπεριφορών;

Η διαπολιτισμική έρευνα δείχνει ότι η σοβαρή σωματική βία (π.χ. πνιγμός ενός ρομαντικού συντρόφου ή ενός παιδιού) γίνεται αντιληπτή ως αδικαιολόγητη και αδικαιολόγητη στους περισσότερους ανθρώπινους πολιτισμούς του κόσμου (π.χ. Fakunmoju et al., 2013), επομένως η πρόθεση για βλάβη θεωρείται όταν ένα άτομο διαπράττει μια τέτοια πράξη. Τι γίνεται όμως με εκείνες τις πράξεις που γίνονται αντιληπτές ως πιο «κοινωνικά αποδεκτές;» Οι Harman, Biringen, Ratajack, Outland

και Kraus, (2016a) διαπίστωσαν ότι παρόλο που οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης γίνονται αντιληπτές αρνητικά από τους ενήλικες, είναι πιο «αποδεκτές» όταν τις κάνουν οι μητέρες παρά όταν τις κάνουν οι πατέρες. Οι πολιτισμικές παραλλαγές σε αυτό που θεωρείται «καταχρηστικό» (Reisig & Miller, 2009) επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την ενοχή του δράστη; Πώς επηρεάζουν αυτές οι αντιλήψεις τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η βλάβη; Επαγγελματίες νομικής και ψυχικής υγείας, υπερασπιστές των δικαιωμάτων των θυμάτων και λαϊκοί άνθρωποι έχουν υποστηρίξει ότι οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης είναι δικαιολογημένες όταν ο άλλος γονέας είναι καταχρηστικός, ψυχικά άρρωστος ή επικίνδυνος (π.χ. Coffman, 2017; Meyer, 2011). Ο όρος «δικαιολογημένη αποξένωση» έχει χρησιμοποιηθεί για να υπονοήσει ότι η απόρριψη του ΣΓ από το παιδί είναι δικαιολογημένη επειδή ο ΣΓ είναι καταχρηστικός ή «κακός» και ότι οι σκόπιμες, αλλοτριωτικές συμπεριφορές που χρησιμοποιεί ο ΑΓ είναι αποδεκτές. Ο χαρακτηρισμός της γονικής αποξένωσης ως «δικαιολογημένη αποξένωση» αντανακλά την παρανόηση της διαφοράς μεταξύ γονικής αποξένωσης και αυτοαποξένωσης.

Οι συμπεριφορές αποξένωσης του εαυτού είναι εκείνες που κάνει ένας γονέας για να βλάψει τη σχέση του με το παιδί του, συνήθως λόγω των ελλείψεων του ίδιου του γονέα (π.χ., γονεϊκές δεξιότητες, Ellis & Boyan, 2010). Αντίθετα, οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης είναι εκείνες οι συμπεριφορές που διαπράττονται από τον ΑΓ εναντίον του ΣΓ για να βλάψουν τον ΣΓ και να βλάψουν ή να καταστρέψουν τη σχέση μεταξύ του παιδιού και του ΣΓ. Αυτή η διάκριση είναι σημαντική επειδή η αυτοαποξένωση αναφέρεται σε συμπεριφορές εντός της σχέσης αποξενωμένου γονέα-παιδιού που είναι αποτέλεσμα των συμπεριφορών του αποξενωμένου γονέα (ή μερικές φορές των συμπεριφορών του παιδιού). Οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης αναφέρονται στις αποξενωτικές συμπεριφορές που υιοθετεί ο ΑΓ για να βλάψει τον ΣΓ και τη σχέση ΣΓ - παιδιού (Whitcombe, 2017). Δηλώνοντας ότι οι ενέργειες του ΑΓ είναι αυτοαποξένωση σημαίνει ότι οι ενέργειες του ΑΓ είναι λάθος του ΣΓ, ο οποίος κατηγορεί το θύμα (Grubb & Turner, 2012).

Οι Dallam και Silberg (2016) υποστήριξαν ότι οι ερευνητές γονικής αποξένωσης ενθαρρύνουν τους κλινικούς γιατρούς να απορρίπτουν ισχυρισμούς κακοποίησης όταν αξιολογούν ή θεραπεύουν οικογένειες όπου υπάρχουν ισχυρισμοί για γονική

αποξένωση. Το επιχείρημά τους υπονοεί ότι οι ερευνητές που μελετούν τη γονική αποξένωση παραβλέπουν ή αγνοούν ισχυρισμούς ή στοιχεία κακοποίησης, κάτι που είναι μια αστήρικτη θέση. Σαφώς, οι ισχυρισμοί για κακοποίηση θα πρέπει να διερευνηθούν προκειμένου να προστατευθεί η ευημερία του παιδιού και των μελών της οικογένειας, καθώς η ευημερία και η ασφάλειά τους αποτελούν πρωταρχικό μέλημα. Ωστόσο, οι ισχυρισμοί και οι αποδείξεις γονικών συμπεριφορών αποξένωσης θα πρέπει να εξετάζονται με την ίδια βαρύτητα και ανησυχία επειδή είναι επίσης επιθετικοί και καταχρηστικοί—είναι εξίσου ανήθικο να τα αγνοούμε επειδή προκαλούν επίσης σημαντική βλάβη στα παιδιά και στα μέλη της οικογένειας. Όπως και άλλες μορφές οικογενειακής βίας, δεν πιστεύουμε ότι οι συμπεριφορές αποξένωσης των γονέων είναι ποτέ δικαιολογημένες - είναι καταχρηστικές τόσο για το παιδί όσο και για τον ΣΓ. Όταν ένας γονέας έχει ελλείψεις και στην πραγματικότητα ενέχει κίνδυνο για το παιδί, είναι προφανώς επιτακτική η προστασία του παιδιού. Ωστόσο, υπάρχουν στρατηγικές που μπορούν να κρατήσουν τα παιδιά ασφαλή ενώ παράλληλα προωθούν μια θετική σχέση και με τους δύο γονείς, έτσι ώστε ο ένας γονέας να μην χρειάζεται να ενεργεί καταχρηστικά για να «προστατεύσει» το παιδί. Η απεικόνιση των ΑΓ ότι οι επιθετικές συμπεριφορές τους είναι προς το συμφέρον του παιδιού τους είναι δικαιολογίες για την κακοποίησή τους. Η διακοπή αυτών των συμπεριφορών είναι επιτακτική για την προώθηση του συμφέροντος του παιδιού και για τη βελτίωση της υγείας ολόκληρου του οικογενειακού συστήματος.

Συζήτηση

Σε αυτό το άρθρο, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η πρόκληση σοβαρής γονικής αποξένωσης είναι μια κατάφωρη μορφή οικογενειακής βίας, ειδικά η κακοποίηση παιδιών και η βία από στενούς συντρόφους. Οι προκλήσεις του καθορισμού και της αναγνώρισης του εύρους των γονικών συμπεριφορών αποξένωσης ως οικογενειακής βίας έχουν τις ρίζες τους στις προκλήσεις που ενυπάρχουν στον ορισμό της παιδικής κακοποίησης από τη μια πλευρά και του IPV από την άλλη. Υπάρχουν παραλληλισμοί μεταξύ της σημερινής απόρριψης της γονικής αποξένωσης μεταξύ ορισμένων μελετητών και επαγγελματιών νομικής και ψυχικής υγείας, και της ιστορικής αναγνώρισης τόσο του IPV όσο και άλλων μορφών κακοποίησης παιδιών μεταξύ των επαγγελματιών ομάδων και του ευρύτερου κοινού. Για να αναγνωριστούν και να γίνουν αποδεκτές οι γονικές συμπεριφορές αλλοτρίωσης ως μια μορφή σοβαρής

παιδικής κακοποίησης και IPV, απαιτείται ένας σαφής και ακριβής ορισμός του φαινομένου της γονικής αποξένωσης και η ακριβής φύση των βλαβών που υφίστανται οι ΣΓ και τα παιδιά ως αποτέλεσμα της γονικής αποξένωσης. Οι συμπεριφορές πρέπει να είναι ξεκάθαρες.

Εξετάσαμε επίσης εκτενώς τις συμπεριφορές που χρησιμοποιούν οι ΑΓ για να βλάψουν τον ΣΓ και τη σχέση των παιδιών τους με τον ΣΓ. Όταν μια γονική φιγούρα χρησιμοποιεί επανειλημμένα τις συμπεριφορές για παρατεταμένες χρονικές περιόδους, αποξενώνει το παιδί του από τον άλλο γονέα. Αυτή είναι η πρώτη ανασκόπηση που αντιστοιχίζει απευθείας τις συμπεριφορές αποξένωσης των γονέων σε κατηγορίες παιδικής κακοποίησης και συμπεριφορές βίας από οικείο σύντροφο. Ακόμα κι αν το παιδί είναι ανθεκτικό και δεν απορρίπτει ή μισεί πλήρως τον ΣΓ, οι συμπεριφορές του ΑΓ εξακολουθούν να το επηρεάζουν αρνητικά (Baker, 2005). Ως εκ τούτου, οι επιθετικές συμπεριφορές του ΑΓ θα πρέπει πλέον να υπόκεινται σε κοινωνικές ή νομικές κυρώσεις. Δεν υπάρχει νομική ή ψυχολογική δικαιολογία για γονικές συμπεριφορές αποξένωσης. Αυτές οι συμπεριφορές θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ομοιόμορφα ως ζήτημα προστασίας των παιδιών και μορφή οικογενειακής βίας που πρέπει να αντιμετωπιστεί σε ευρύτερο δομικό επίπεδο, απαιτώντας θεμελιώδη μεταρρύθμιση στα συστήματα ψυχικής υγείας και Οικογενειακού Δικαίου. Θα περιγράψουμε τώρα εν συντομία τις στρατηγικές που θα βοηθήσουν σε αυτή τη μεταρρύθμιση.

Εκτίμηση

Τα μοτίβα επιθετικών συμπεριφορών είναι πιο ενημερωτικά για σκοπούς αξιολόγησης από τα μεμονωμένα γεγονότα, επειδή μόνο τα μοτίβα μπορούν να αποδείξουν εάν έχει συμβεί κατάχρηση (Tolman, 1992). Δυστυχώς, οι αξιολογητές επιμέλειας συχνά εστιάζουν σε ξεχωριστά περιστατικά κακοποίησης παιδιών και IPV παρά σε πρότυπα κακοποίησης (Pence, Davis, Beardslee, & Gamache, 2012), γεγονός που μπορεί να κάνει απίθανο να εντοπίσουν συμπεριφορές αποξένωσης των γονέων, όταν συμβαίνουν. Για παράδειγμα, εάν ένας γονέας πει κάτι αρνητικό για τον άλλο γονέα σε ένα παιδί, ο αξιολογητής πρέπει να αξιολογήσει εάν αυτή η συμπεριφορά είναι μια ανταποδοτική και διακριτή αντίδραση (αν και όχι υγιής) στις συμπεριφορές του άλλου γονέα (άρα όχι μια γονική συμπεριφορά αποξένωσης), ή εάν η συμπεριφορά είναι ένα μέρος ενός ευρύτερου συνόλου και προτύπων επιθετικών

συμπεριφορών που θεσπίζονται με την πάροδο του χρόνου (καθιστώντας την ως μια γονική συμπεριφορά αποξένωσης). Είναι σημαντικό να δοθεί έμφαση στις πράξεις και όχι μόνο στα λόγια και τους ισχυρισμούς των μελών του οικογενειακού συστήματος, και να εξετάσουμε πώς αυτές οι συμπεριφορές εκφράζονται σε οικογενειακά συστήματα, όπου η διαφορά δύναμης μεταξύ των γονέων είναι ασύμμετρη, με τον ΑΓ να έχει συνήθως περισσότερη ισχύ από τον ΣΓ (Warshak, 2015c).

Η κατάσταση περιπλέκεται, επειδή οι αντιλήψεις των επαγγελματιών ψυχικής υγείας διαφέρουν από αυτές των θυμάτων για την ψυχολογική επιθετικότητα (η οποία είναι η πιο κοινή μορφή γονικών συμπεριφορών αποξένωσης), επειδή τα θύματα συχνά βασίζουν τις απόψεις τους στην πρόθεση του δράστη της συμπεριφοράς και όχι μόνο στη συμπεριφορά καθ'εαυτήν. Όταν ένα θύμα επιδιώκει παρέμβαση, γνωρίζει περισσότερο ιστορικό υπόβαθρο από τον επαγγελματία, ο οποίος έχει στη διάθεσή του μικρότερο αριθμό περιπτώσεων συμπεριφοράς για να αντλήσει υλικό, και ακόμη λιγότερες για να συναγάγει πρόθεση (Follingstad & DeHart, 2000). Δυστυχώς, το θύμα συχνά δεν μπορεί να λάβει στήριξη από τους «παρόχους» αυτών των υπηρεσιών, λόγω της αδυναμίας του επαγγελματία να διαγνώσει σωστά το πρόβλημα. Αν και υπάρχουν προκαταρκτικές ενδείξεις ότι υπάρχουν συγκεκριμένα μοτίβα αποξενωτικών συμπεριφορών που χρησιμοποιούνται από συγκεκριμένους τύπους ατόμων (π.χ. ναρκισσιστές γονείς, Baker, 2006a), χρειάζεται περισσότερη έρευνα για να προσδιοριστεί εάν υπάρχουν συγκεκριμένα πρότυπα επιθετικών συμπεριφορών που χρησιμοποιούν διαφορετικοί τύποι ΑΓ, ποιοι τύποι ή ομάδες συμπεριφορών προκαλούν τη μεγαλύτερη ζημιά, πόσο συχνά χρησιμοποιούνται διαφορετικές στρατηγικές και ποιοι προσαρμοστικοί και προστατευτικοί παράγοντες υπάρχουν για τους ΣΓ και τα παιδιά για να αντισταθούν στις γονικές συμπεριφορές αποξένωσης του ΑΓ. Προκειμένου να αξιολογηθεί αποτελεσματικά εάν συμβαίνει γονική αποξένωση, απαιτούνται εμπειρικά επικυρωμένα και εκλεπτυσμένα εργαλεία αξιολόγησης που λαμβάνουν υπόψη αυτά τα μοτίβα και αποχρώσεις.

Πρόληψη και Παρέμβαση

Η κατανόηση της πρόθεσης είναι σημαντική για την πρόληψη της επιθετικότητας. Για παράδειγμα, η καταδίκη εγκληματιών που έχουν διαπράξει επίθεση θα είναι αποτελεσματική μόνο εάν η αιτία της αρχικής επίθεσης οφειλόταν σε αδυναμία

διαχείρισης του θυμού ή της σύγκρουσης. Προφανώς, η προστασία από βλάβη πρέπει να είναι η πρώτη προτεραιότητα όχι μόνο για το παιδί, αλλά και για ολόκληρο το οικογενειακό σύστημα. Σε περιπτώσεις όπου υπάρχει κακοποιός γονέας, δεν αρκεί η παροχή θεραπείας μόνο στο παιδί ή στον γονέα που είναι θύμα κακοποίησης. Μια προσέγγιση οικογενειακών συστημάτων (π.χ. Burnette, 2013) είναι μια προτιμώμενη μέθοδος θεραπείας, έτσι ώστε να παρέχεται θεραπεία στον δράστη και τα θύματα για την πρόληψη μελλοντικών βλαβών.

Πρωτογενής πρόληψη. Εκπαιδευτικά προγράμματα για εφήβους και εκστρατείες μέσω μαζικής ενημέρωσης χρησιμοποιούνται συνήθως ως μορφές πρωτογενούς πρόληψης του εκφοβισμού (Saracho, 2017) και IPV (Whitaker et al., 2006) και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την αποξένωση των γονέων. Αν και έχουν εντοπιστεί πολλοί παράγοντες κινδύνου για παιδική κακοποίηση, λίγα είναι γνωστά για τους παράγοντες που μπορούν να προστατεύσουν τα παιδιά από την κακοποίηση. Ωστόσο, υπάρχουν άφθονα εμπειρικά στοιχεία ότι η συναισθηματική διαθεσιμότητα των γονέων, η αναγνώριση των προβλημάτων, η προθυμία των γονέων να αναζητήσουν υποστήριξη, οι υποστηρικτικοί παππούδες και οι γιαγιάδες και η ευρύτερη οικογένεια και η προσβάσιμη φροντίδα ψυχικής υγείας μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη της κακοποίησης των παιδιών. Επίσης, υπάρχουν γονικές παρεμβάσεις που αποτρέπουν με επιτυχία την κακοποίηση (π.χ. Mendelson & Letourneau, 2015). Στη βιβλιογραφία έχει δοθεί σχετικά μικρή προσοχή στους προστατευτικούς παράγοντες της κοινότητας και της κοινωνίας για την κακοποίηση. Ένα σημαντικό σημείο πρωτογενούς πρόληψης για τις ΗΠΑ είναι τα εκπαιδευτικά προγράμματα στα σχολεία και την κοινότητα για την αποτελεσματική από κοινού ανατροφή των παιδιών ως ζευγάρι ή με γονείς που ζουν χωριστά πριν αρχίσουν να επηρεάζουν το παιδί οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης (σε ήπιες περιπτώσεις).

Κλινικές παρεμβάσεις. Κάθε παιδί έχει ένα θεμελιώδες δικαίωμα και ανάγκη για μια ακίνδυνη και στοργική σχέση με τους γονείς του, και η άρνηση αυτού του δικαιώματος από έναν γονέα χωρίς επαρκή αιτιολόγηση, όπως η κακοποίηση ή η παραμέληση, είναι από μόνη της μια μορφή κακοποίησης παιδιών, όχι μόνο λόγω των βλαβών που συνδέονται με συμπεριφορές αποξένωσης των γονέων για τα παιδιά, αλλά και το γεγονός ότι αυτή η κακοποίηση μπορεί να προληφθεί (Συλλογή Συνθήκης των Ηνωμένων Εθνών, 1989). Καμία μορφή παιδικής κακοποίησης δεν

είναι αποδεκτή, συμπεριλαμβανομένης της γονικής αποξένωσης (Lowenstein, 2015). Η αυθόρμητη επανένωση ενός παιδιού με έναν ΣΓ σπάνια είναι επιτυχής χωρίς έναν άθικτο αισθητό δεσμό και αποδοχή και από τους δύο γονείς (Darnall & Steinberg, 2008). Ως εκ τούτου, οι κλινικές παρεμβάσεις είναι απαραίτητες για την αποκατάσταση των κατεστραμμένων σχέσεων που προκύπτουν από συμπεριφορές αποξένωσης των γονιών.

Η εφαρμογή μεγάλης κλίμακας κλινικών παρεμβάσεων που βασίζονται σε τεκμήρια για την αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης ήταν πρόκληση, επειδή πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο δεν διαθέτουν επαγγελματίες με τη βάση γνώσεων, τις δεξιότητες και την τεχνογνωσία, την υποδομή ή τη χρηματοδότηση για την υποστήριξη τέτοιων προγραμμάτων, τα δεδομένα επιπολασμού που να καταδεικνύουν το εύρος του προβλήματος και την ικανότητα αξιολόγησης των προγραμμάτων (Mikton et al., 2013). Έχει αναπτυχθεί ένας αριθμός μοντέλων κλινικής παρέμβασης για παιδιά με σοβαρή γονική αποξένωση (π.χ. Friedlander & Walters, 2010), το πιο γνωστό είναι το Πρόγραμμα Family Bridges του Warshak (2010). Το Family Bridges είναι ένα εκπαιδευτικό και βιωματικό πρόγραμμα που επικεντρώνεται στο να επιτρέπει στο παιδί να έχει μια υγιή σχέση και με τους δύο γονείς, να απομακρύνει το παιδί από τη γονική σύγκρουση και να ενθαρρύνει την αυτονομία του παιδιού, τη λήψη πολλαπλών προοπτικών, και κριτική σκέψη. Αυτές οι παρεμβάσεις είναι αποτελεσματικές επειδή εφαρμόζουν ένα μοντέλο κακοποίησης παιδιών για θεραπεία. Δυστυχώς, υπάρχουν λίγες, έως καθόλου, δομημένες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των ήπιων έως μέτριων επιπέδων γονικής αποξένωσης.

Ορισμένοι ερευνητές έχουν υποστηρίξει ότι ορισμένες παρεμβάσεις που έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση της γονικής αποξένωσης, όπως η αντιστροφή της νόμιμης επιμέλειας του παιδιού, δεν ήταν αποτελεσματικές και μπορούν στην πραγματικότητα να προκαλέσουν μόνιμη ψυχολογική βλάβη στο παιδί (Dallam & Silberg, 2016). Δεν έχει παρασχεθεί εμπειρική υποστήριξη για την υποστήριξη αυτών των ισχυρισμών. Πράγματι, εάν αυτό το πρόβλημα κατανοηθεί επακριβώς ως θέμα κακοποίησης παιδιών, δεν θα ήταν προς το συμφέρον του παιδιού να το αφήσει στην αποκλειστική ή την κύρια επιμέλεια του κακοποιού γονέα. Ο καταχρηστικός γονέας χρειάζεται θεραπεία για να αποτραπεί περαιτέρω κακοποίηση και το παιδί θα πρέπει

να υποστηρίζεται για την αποκατάσταση της σχέσης του με τον ΣΓ. Η μέτρηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων αποτελεί πρόκληση για όλους τους τύπους παρεμβάσεων παιδικής κακοποίησης και IPV, επειδή αυτό που θεωρείται «αποτελεσματικό» πρέπει να ταιριάζει με τις προσδοκίες όσων εμπλέκονται στην ίδια την παρέμβαση, καθώς και να μετρήσει τα αναμενόμενα οφέλη (Howarth et al. , 2015). Οι θεραπευτές που δεν αναγνωρίζουν τη γονική αποξένωση ως κακοποίηση παιδιών και που χρησιμοποιούν παραδοσιακές θεραπευτικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπισή της συχνά προκαλούν πρόσθετη βλάβη στα παιδιά και τις οικογένειες (Moore, Ordway, & Francis, 2013) και σε εκείνους που υποθέτουν ότι αυτή η μορφή οικογενειακής βίας είναι αμοιβαία (Warshak, 2015a). Η τροποποίηση της συμπεριφοράς του ΣΓ, όταν είναι θύμα, ισοδυναμεί με τη θεραπεία μόνο του θύματος βίας ή βιασμού. Ο δράστης της καταχρηστικής ενέργειας επιτρέπεται να συνεχίσει να ενεργεί επιθετικά και να κάνει κατάχρηση εξουσίας στη δυναμική της οικογένειας. Το να κατηγορούμε και να θεραπεύουμε μόνο τα θύματα δεν είναι η λύση.

Οι επαγγελματίες έχουν υποστηρίξει ότι η γονική αποξένωση είναι μια σοβαρή μορφή συναισθηματικής κακοποίησης παιδιών (π.χ., Johnston, 2003) και ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί από το σύστημα προστασίας του παιδιού. Επεκτείνουμε αυτή τη θέση λέγοντας ότι η γονική αποξένωση είναι θέμα προστασίας των παιδιών που απαιτεί την προσοχή των αρχών παιδικής προστασίας με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζονται άλλες μορφές παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης. Η προστασία του παιδιού είναι ένας αμφισβητούμενος τομέας, ο οποίος επικεντρώνεται στις βέλτιστες πρακτικές που χρησιμοποιούν το «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού» (απομάκρυνση παιδιού) έναντι μιας προσέγγισης «λιγότερο αποδιοργανωτικής» (γονική υποστήριξη/συντήρηση της οικογένειας) για την κακοποίηση και την παραμέληση των παιδιών (Kruk, 2011a). Σε μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για θεραπευτές και νομικούς για την αντιμετώπιση της γονικής αποξένωσης, αλλάζοντας το καθεστώς επιμέλειας / κατοικίας των παιδιών ώστε να βρίσκονται στην κύρια ή εξίσου κοινή φροντίδα του ΣΓ, ακολουθούμενη από συστηματική οικογενειακή θεραπεία (Smith, 2016), είναι μια αποτελεσματική στρατηγική για να σταματήσει αυτή η μορφή κατάχρησης (Templar et al., 2017). Είναι ευθύνη των αρχών προστασίας των παιδιών να προστατεύουν την

ασφάλεια και την ευημερία των παιδιών που είναι παγιδευμένα σε οικογένειες όπου εμφανίζονται συμπεριφορές αποξένωσης από τους γονείς. Είναι επίσης ευθύνη αυτών των φορέων να παρέχουν προγράμματα οικογενειακής επανένωσης από επαγγελματίες με εξειδικευμένη εμπειρία στην επανένωση γονικής αποξένωσης. Η αξιολόγηση των προγραμμάτων παρέμβασης είναι επίσης απαραίτητη για την αξιολόγηση των επιπτώσεων του τραύματος και της κακοποίησης πριν και μετά την παρέμβαση.

Δικαστικές και διοικητικές παρεμβάσεις. Η ψυχολογική κακοποίηση δεν ξεχωρίζει συχνά ως μια συγκεκριμένη μορφή κακοποίησης σε περιβάλλοντα Δικαστηρίου. Ωστόσο, δεν αποκλείεται πάντα όταν εξετάζονται διαφορές σχετικά με την επιμέλεια των παιδιών (Verrocchio et al., 2016). Οι δικαστικές παρεμβάσεις με οικογένειες όπου το παιδί απορρίπτει πλήρως τον ΣΓ απαιτούν πιο εντατικές και συνεργατικές συνεργασίες μεταξύ νομικών και επαγγελματιών ψυχικής υγείας, έτσι ώστε οι ανησυχίες σχετικά με το απόρρητο της θεραπευτικής σχέσης να τροποποιούνται ώστε να επιτρέπεται η επικοινωνία σχετικά με τη θεραπευτική πρόοδο που θα κοινοποιείται στο Δικαστήριο (Sauber, 2013 Walters & Friedlander, 2016). Προκειμένου να αποφευχθούν πρόσθετες συγκρούσεις, απαιτούνται επίσης πολύ συγκεκριμένες δικαστικές εντολές σχετικά με τις προσδοκίες για την οικογένεια, τον χρόνο από κοινού ανατροφής και τα σαφή όρια για το ΑΓ (Warshak, 2015a). Σε μια ανασκόπηση των πρακτικών συστάσεων επιμέλειας, ο Saunders (2015) πρότεινε ότι η κοινή επιμέλεια όταν υπάρχει IPV επιτρέπει μόνο στον θύτη να συνεχίσει να κακοποιεί το θύμα με παρενόχληση και χειραγωγή μέσω νομικών διαύλων. Αν και έχει γραφτεί για να αντιμετωπίσει έναν στενότερο ορισμό του IPV, η ίδια σύσταση μπορεί να ισχύει και για άλλες μορφές οικογενειακής βίας, όπως η γονική αποξένωση. Ο ΑΓ χρησιμοποιεί συχνά νομικά κανάλια για να καταχραστεί τον ΣΓ, καθώς και επαγγελματίες, κοινωνικά δίκτυα και τα παιδιά για να χειραγωγήσουν και να παρενοχλήσουν τον ΣΓ. Εάν οι αξιολογητές συνεχίσουν να αρνούνται την ύπαρξη αυτής της μορφής IPV, εκατομμύρια ενήλικες και παιδιά σε όλο τον κόσμο θα συνεχίσουν να πέφτουν θύματα ενός ξεπερασμένου οικογενειακού νόμου και πολιτικής. Οι δικαστές των οικογενειακών δικαστηρίων πρέπει επίσης να εκπαιδεύονται σχετικά με την επιστημονική βάση της αξιολόγησης της επιμέλειας παιδιού και να δίνουν καθοδήγηση στους αξιολογητές για να αναζητήσουν όλες τις

μορφές οικογενειακής βίας, συμπεριλαμβανομένων των συμπεριφορών αποξένωσης των γονέων.

Έχουν προταθεί πολυάριθμες νομικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση της γονικής αποξένωσης, αλλά δυστυχώς, πολλοί δικαστές διστάζουν να αναλάβουν δράση για την αντιμετώπιση αυτής της μορφής παιδικής κακοποίησης και IPV επειδή δεν γνωρίζουν ή υποτιμούν πως οι ενέργειες του ΑΓ θα επηρεάσουν το παιδί και ανησυχούν για τον πώς οι αποφάσεις τους θα εκτιμώνται δημόσια (Lowenstein, 2015). Οι ειδικοί μάρτυρες έχουν επίσης στηρίξει την πλευρά της «προσοχής» για να διατηρήσουν το status quo και κάνουν συστάσεις που επιδεινώνουν τη διαδικασία αποξένωσης, όπως η σύσταση θεραπείας μόνο για το παιδί αντί για τη θεραπεία του οικογενειακού συστήματος (Lowenstein, 2015) ή η αποχώρηση από το παιδί υπό την αποκλειστική φροντίδα του καταχρηστικού ΑΓ. Αυτή η τελευταία σύσταση βασίζεται στην εσφαλμένη πεποίθηση ότι μια τέτοια ενέργεια θα μειώσει τη σύγκρουση επειδή ο ΑΓ θα έχει πάρει αυτό που θέλει (πλήρης έλεγχος του παιδιού). Δυστυχώς, οι γονικές συμπεριφορές αποξένωσης δεν σταματούν ακόμη και όταν ένας γονέας έχει όλο τον έλεγχο και τέτοιες συστάσεις αγνοούν την κακοποίηση που υφίστανται τα παιδιά από τα χέρια του ΑΓ.

Είναι ζωτικής σημασίας να προστατεύονται τα παιδιά και οι γονείς που είναι θύματα IPV σε νομικά πλαίσια, ιδιαίτερα όταν η διαμονή του παιδιού καθορίζεται κατά τη λύση του γάμου. Δυστυχώς, ο προσδιορισμός του εάν οι ισχυρισμοί για IPV είναι αληθινοί ή όχι μπορεί να είναι δύσκολος, και τα δικαστήρια μερικές φορές ερμηνεύουν τις αναφορές IPV που έγιναν από έναν γονέα ως ψευδείς όταν ήταν αληθινές, και αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναντίον του γονέα που πράγματι υφίσταται κακοποίηση (Saunders & Oglesby, 2016). Για περιπτώσεις όπου διατυπώνονται ισχυρισμοί, συχνά δεν τεκμηριώνονται με πραγματικά στοιχεία, επομένως δεν υπάρχει εύκολος τρόπος να προσδιοριστεί η εγκυρότητά τους. Για παράδειγμα, μια μεγάλη μελέτη που εξέτασε υποτιθέμενους και τεκμηριωμένους ισχυρισμούς για κακοποίηση σε αμφισβητούμενες υποθέσεις επιμέλειας παιδιών στην Καλιφόρνια βρήκε στοιχεία ότι υποβλήθηκαν αξιώσεις εναντίον πατέρων στο 23% των περιπτώσεων (μόνο 6% κατά των μητέρων) και από αυτές, μόνο στο 6% από τους ισχυρισμούς κατά των πατέρων τεκμηριώθηκαν στην πραγματικότητα με στοιχεία (μόνο το 3% για τις μητέρες· Johnston, Lee, et al., 2005). Οι συγγραφείς

σημείωσαν επίσης ότι υπάρχουν πολύ περισσότεροι αβάσιμοι ισχυρισμοί για κακοποίηση όταν διακυβευόταν η κράτηση από ό,τι όταν δεν διακυβευόταν. Όταν οι ισχυρισμοί για οικογενειακή βία, είτε αφορούν κακοποίηση παιδιών, IPV είτε γονική αποξένωση, χρησιμοποιούνται ως στρατηγική για την απόκτηση της επιμέλειας και αποδεικνύονται ψευδείς και αβάσιμοι, ο δράστης θα πρέπει να λογοδοτεί για οποιεσδήποτε απόπειρες να βλάψει τη σχέση μεταξύ του ΣΓ και του παιδιού, καθώς είναι προς το συμφέρον του παιδιού να έχει μια θετική και υγιή σχέση και με τους δύο γονείς (Nielson, 2017).

Η εξαντλητική ανασκόπηση των επιθετικών συμπεριφορών που χρησιμοποιούν οι ΑΓ υπογραμμίζει την ανάγκη για περισσότερη θεωρητική κατανόηση σχετικά με το γιατί οι γονείς εμπλέκονται σε αυτές τις συμπεριφορές. Για παράδειγμα, εξελικτικές θεωρίες σχετικά με τον ενδοφυλικό ανταγωνισμό έχουν χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσουν γιατί οι νεαρές γυναίκες χρησιμοποιούν έμμεσες μορφές επιθετικότητας (π.χ. κουτσομπολιό, παρέκκλιση) μεταξύ τους (Vaillancourt, 2013). Ισχύουν οι εξελικτικές θεωρίες σχετικά με τη μητρική και πατρική προστασία των απογόνων σε αυτή τη μορφή οικογενειακής βίας; Ομοίως, η δια βίου μονογαμία δεν χαρακτηρίζει τα τυπικά πρότυπα ζευγαρώματος για τους ανθρώπους, και οι άνθρωποι εγκαταλείπουν τις δαπανηρές σχέσεις με την «αλλαγή συντρόφου» (Buss, Goetz, Duntley, Asao, & Conroy-Beam, 2017). Λειτουργούν οι αποξενωτικές συμπεριφορές ως μηχανισμός μείωσης των απωλειών διαγράφοντας τον ΣΓ από τη ζωή του παιδιού; Μερικοί κλινικοί γιατροί έχουν προτείνει ότι τα παιδιά αποξενώνονται λόγω της παθογόνου ανατροφής των παιδιών, πράγμα που σημαίνει ότι ο ΑΓ, ο οποίος συχνά επιδεικνύει ναρκισσιστικές ή κοινωνιοπαθητικές τάσεις, αναβιώνει το δικό του παιδικό τραύμα (π.χ. κακοποίηση) και προβλήματα προσκόλλησης μέσω της σχέσης του με το παιδί του. Οι παθογόνοι γονείς προτείνεται να «προστατέψουν» το παιδί από τον άλλο γονέα λόγω της αυταπάτης ότι ο άλλος γονέας είναι επικίνδυνος ή καταχρηστικός, ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι (π.χ. Childress, 2014). Αυτή η τελευταία γνώμη δεν έχει ελεγχθεί εμπειρικά ή δεν έχει υποβληθεί σε αξιολόγηση από ομοτίμους, αλλά θεωρίες όπως αυτές είναι σημαντικό να ελεγχθούν εμπειρικά και να επεκταθούν έτσι ώστε να μπορεί να επιτευχθεί μεγαλύτερη κατανόηση του προβλήματος.

Συμπέρασμα

Συμπερασματικά, υπάρχει συναίνεση ότι οι συμπεριφορές αποξένωσης των γονέων είναι μια μορφή οικογενειακής βίας. Ωστόσο, η γονική αποξένωση δεν προκύπτει από τις ατομικές ενέργειες ενός γονέα. Η πηγή του βρίσκεται επίσης στις κοινωνικές και νομικές πολιτικές. Για παράδειγμα, η γονική αποξένωση ευδοκιμεί σε καταστάσεις όπου ο ένας γονέας έχει την αποκλειστική φροντίδα και τον έλεγχο των παιδιών και τα νομικά συστήματα που απομακρύνουν έναν γονέα από τη ζωή του παιδιού μέσω αποκλειστικής επιμέλειας ή εντολών κύριας διαμονής συμβάλλουν στη γονική αποξένωση. Οι νόμοι που καθιστούν την κοινή ανατροφή των παιδιών ως προεπιλεγμένο πρόγραμμα γονικής μέριμνας, οι οποίοι αποτελούν νομική κύρωση ότι τα παιδιά έχουν δύο βασικούς γονείς, μπορούν ενδεχομένως να λειτουργήσουν ως προπύργιο κατά της γονικής αποξένωσης, επειδή περιορίζει την κατάχρηση εξουσίας που μπορεί να συμβεί όταν ένας γονέας έχει την κύρια επιμέλεια. Αναγνωρίζοντας αυτή τη μορφή επιθετικότητας ως κακοποίηση παιδιών και IPV, μπορούν να παρέχονται προστασία για τους γονείς και τις οικογένειες με νόμο, η χρηματοδοτούμενη έρευνα μπορεί να αφιερωθεί στην προώθηση της κατανόησης του προβλήματος και των κινήτρων αυτής της μορφής οικογενειακής βίας και στην ανάπτυξη και δοκιμή παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος μπορεί να προκύψει. Είναι καιρός να αναγνωρίσουμε αυτή τη μορφή οικογενειακής βίας και να μεριμνήσουμε για τις ανάγκες των γονέων και των παιδιών που είναι θύματά της.